د لوي ښښتن په ستر نامه

پښتو کې ناسم ورځني شوي ويونه

د پښتو نړيوالې ورځې ته

ليکونکی

ډاکټر ماخان مېړی شينواری

Ketabton.com

:

:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوي ښتن په ستر نامه

:د کتاب نوم

په پښتو کې ناسم ورځني شوي ويونه

لیکونکی:

ډاکتر ماخان میرﯕي شینواری

د خپرېدو کال:

ز ک ۲۰۲۰

خپرونکي:

ketabton.com

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیک

لیکنه ځانګړې ده الف
سریزه ب
په ژبه کې باید انارشي نه وي ۱
سلمه څنګه سلنه شوه؟ ۲
ژبه قراردا د نه دی ۴
ستونځې په ټوله پوهنه کې ۷
په پیداپښتي پوهنو کې وده ۸
.... زما کوخه د دې لیکنې سره ۹
زما سوال ۱۰
ژبه سوچه کېدنه نو څه؟ ۱۰
.....کې څېړنې په پښتو ۱۲
نومونې ۱۳
ژبه معیاري کړنه ۱۵
ناسم نومونه څنګه پېژنو؟ ۱۸
ئ ،، په پښتو تپل شوې ،، ۲۳
د ښاغلي خبیب غلي لیکنې ته ۲۵
بیا هم دا ،، ئ ،، تپ ل شوې ۳۰
کچه ۳۵
ولې اوبلن ۴۱
خوي وی ۴۸
د ستاینومونو درج،، ته ۵۶
سلمه او نه سلنه ۵۹
ترډېره برېده ۶۳
غبرګون ۶۶
...ایا موږ پیداپښتي پوهنې ۶۹
... په نورو ژبو کې شته ۷۸
ستونځوبی ۸۳
..د پوهنیزه څه لیکلو ۸۶
تر ۸۸
د تر وزر شوي ۹۳
منځ کې، په منځ کې ۹۸
د واحد لاندې څه پوهیږو؟ ۱۰۴
نېکمرغه ۱۰۷
...سرکال تر ټولو ۱۱۰
..نسکرېټد پښتو ا سد .. ۱۱۲
... ژبه کې د تعجب یا ۱۱۸
د تل أه پاره، تل تر تله ۱۲۸
څه وکړو؟ ۱۳۳
،د،، په،، او ،، پر ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

	پرتله کونه ۴۵
	لیونی یم !ناروغ یم، نه ۱۳۵
	پټ سړی کور ته نه ځي ۱۳۷
	...د پښتو سره د نورو ژبو ۱۴۰
	مورفيم ۱۴۶
	...ګڼونه په ګڼونو او ۱۴۷
	نه دئ که ندئ ۱۵۱
	....هغه لیکنې ۱۴۵
	یوه پای راوړنه ۱۵۶
	،،د ژبپوهانو ګواښنه،، ۱۵۹
	د ډاکتر ماخان مېړي شنواري
	ژباړې ا لیکنې ۱۶۸
	د ډاکتر م م شینواري ژوند ته
	لنډه کتنه ۱۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... الف ....

دا لیکنه سوچه بوچه ځانګړې ده، نو
له کینې به مخ ته نه ځو

اوس دوه .دا ناسمې لیکنې ته، ته او ته هم کوي
شونتیاوې دي

زه لیونی، زورواک او کلکسترګی او یا .لومړي
نادرنښت پورې درته برېښم، نو بیایې .... بل څه
مه لولي او که نه

ویې لولی، نو دوه امکانات شته :دویم:

زه ناسم یم، یا مې ستاسې د لیکنو ردونه :ومړیلـ
ناسمه کړې، نو په دې حالت کې دې ما ته بیا د
داکتر نوم ونه کارول شي، هغه تاسو له ما
او که .واخلی

که په سمه وم، نو زما دا کړنې او زیارونه :دویم
په ډاکتری ارزي، د پښتو ډاکتري را ته
.راکړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... ب ....

سریزه

دا په خپله خټه کې یواځنۍ او ځانګړې لیکنه ده، دا نو څه مانا؟

دا یواځنۍ ځکه ده، چې بل چا تراوسه زموږ په ټولنه کې داسې په دې سویه او دې ډول انګړنوالی دا د ناخوښۍ وړ دنده لوی ځښتن ماته را په برخه کړه او دا ځ .لیکنه نه ده کړې یې هم په دې کې دي، چې زموږ د ټولو لیکوالانو او ژبپوهان د لیکلو په مخامخ کې ځای دا زما لیکنې ټولې د تاند او ځنې یې د دوعوت په درنو خپرونو کې خورې .په ځای شوې شوي، چې مننه ترې کوم.

دا به د لیکنې د خونډیونې زر تاسو ته روښانه شي.

دا نو په څه مانا؟

په دې مانا چې زه یا زورور، یا ځانپالی چې بې ځایه ځان منځ ته راوباسي او یا لیونی دا دا لومړي دوه خو باید له پوښتنې ځکه وباسم، چې زورور نه یم او باور وکړی، چې .یم که داسې .ځانپالی هم نه یم، خو که لیونی مې ځوک وبولي ورسره مخامخوالی به ونه لرم وړ لیکوالان او ادیبان باید ولري، چېوي، نو دوه لارې زم

یا ورته بې ارزښته وبرېښي او په اند وي، چې بس یو لیونی دئ او وي به او :لومړی یا

دا نیوني ورته ناسمي برېښي او زه هم ورته لیونی نه برېښم، نو په دې حال کې :دوېم زما د ټولو په مخامخ یو یې زما له پاره باید په دلایلو ولاړ ردونې راوړي او دا چې دا به پوره د کړنې وړ کار نه وي، چې په دې حالت کې باید محاکمه شم او د پوهنتون د استادانو په پرېکړهمې د ډاکترۍ را څخه واخستل شي او نوره کومه جزا چې راته ټاکي هم باید ویې کړي

او یا

ناسمونونه سم کړي او که زما لیکنې نه شي ردولی، نو په دې حال کې باید دا خپل :دریم په دا دومره کار او سمونونو بیا راته د پښتو ژبې ډاکترې راکړي او کارونه مې وستایل .دا نه زما له پاره، دا د پوهنې د چوپړ له امله .شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته به له هرڅه د مخه بخښنه کړی، چې په لیکنه کې بیا بیاه همغه څه ډېر راغلي، خو ما
.مې ورته زړه دومره توان ورته نه لاره يې بله لار نه لرله يا

ډاکټر ماخان میرزی شینواری

په ژبه کې باید انارښي (ګډوډي) واکمنه نه وي

دا تر اوسه ماته تجربو ښوولې، چې ناسم څه ټولنه زر خپلوي، ځکه چې نوي وي اود دې
په هکله بیا هرڅومره هلې ځلې چې وشی، ډېر يې ډېرې ستونځمنې بیرته سمیږي.

په پښتو لیکل اوکه پښتو سوچه کول:

هر څه چې په پښتو کې‌دونکې وي یا شونتیا لري، باید په پښتو شي او په انډوله پښتو، که
نه د یو څه له پاره باید د پښتو یو نامناسب ناانډول وی پیدا نه کړو، چې دا کار مو په
لیکنو کې ډېر کیږي او ما له همدې امله لیکنې هم پرې کړې.

زه په دې ډول لیکنوکې سوچبوچ ځانله یم اوپه دې اند کې هم ځانله یم، نو باید له دې د
مخه ملامت وکڼل شم. خوکه زما دې لیکنوکې که بې ځایه د ژبلارې اوسم اند څخه لرې
څه وو، نوتاسو په ما ځان مه ګوناه کاره کوی، زه به ځان پخپله هغه د جاپانیانو په څیر
هاراکیري وکړم. تاسوبه ماته زیاته بخښنه کوی اوزما تیرې او تروې خبرې به هم راته
بخښی. راباندې ګران یاستی اوپه رښتیا راباندې ګران یاستی، له دې امله دا جرآت هم.

زه نه ځانپالی یم او نه په هرڅه ځان راته پوه برېښي، خو زما هسې په پښتو کې دې
ناسمونونو ته را فکر شو.

ژبه کې انارښي یا ګډوډي واکمنه او ځواکمنه نه ده اونه باید وي. ژبه کې هم - لکه
نوروپوهنوکې - د هر څنګه ودې له پاره لارې (قوانین) شتون لري.

دا چې زموږټولنه وروسته پاتې ده، نوژبه مو هم ورسره کړیږي، موږ په خپله ژبه کې
زیات وخت د نورو ژبو د هغو زیاتو مسلکي ویونو له پاره انډول په خپله ژبه کې نه
پیژنو، داسې نه وایم، چې نه يې لرو، ځکه چې په هره ژبه کې هر وی چې په پیداښتي
توګه په بله ژبه کې شته، هغه هرومرو په پښتو کې هم شتون لري. موږ په خپله ژبه کې
ډېرلرودي ویونه پربښودي یا نوره هم ښه را څخه پاتې دي، ځکه چې پوهنه موپه بله ژبه
زده کړې او هغه د خپلې ژبې ویونه راته اوس داسې هکپک کونکي برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ساده بيلګه يې همدلته راوړو:

:

.... ۲ ....

موږ غونډوسکه لرو، خودا چې په پوهنه کې موکره کارولې، دا نه منو، چې ګونډې د عربي د کرې انډول به په پښتو غونډوسکه وي. يعنې د کرې انډول مو، چې غونډوسکه ده شته، خوله ياده مو وېستل شوې او اوس چې چا ته ووايې در پورې خاندې هم، چې ګونډې کره څنګه غونډوسکه شي.

موږ چې تراوسه په ټولو پوهنو کې څه لوستي، نوهغه موپه نورو ژبو لوستي اود نورو ژبو ويونه مو په خپله ژبه کې راننباسلي او ان تردې چې دا مو منلي. موږ هغه څه چې لولو، په پيژند يې پوهيږو، خو لا تراوسه په خپله ژبه کې د هغه نوم په انډول نه پوهيږو، نو له دې امله اړتيا پيښيږي، چې د دې ويونو انډول په پښتو کې پيدا کړو.

ايا دا انډول شته او که پيدا کوو يې اوکه دا انډول ټاکو؟

پورته مو وويل، چې په ژبه کې ګډوډي واکمنه نه ده، په ژبه کې د هر څه له پاره لارې شته، نو له دې امله موږ د نه بللو يا په پوهنو کې پرېښنودي د نورژبوانډول ويونه بايد په پښتوکې پيدا کړو، ټاکل يې ناسم دي او تراوسه مو چې څه ټاکلي هغه هم ناسم دي، چې په لاندې کې به يې روښانه کړو.

موږ دا په ژبه اويا نوروپوهنو پوه کسان، موځانونه بايد دومره غوره ونه ګڼو، چې په ژبه يا نوروڅه کې مو څه شي منځ ته راوړی اويا مود کومې بلې پرې پوهيدلي وی ، له پاره کوم بل وی منځ ته راوړی اوکه دا کار مو کړی وي، نوناسم به وي، چې دا به هم وروسته وګورو

په ډېره بخښنه: زموږ پخوانيو ژبپوهانو پښتو ته اړيين ډېر ښه نومونه هم ټاکلي، د خوی سره سم، چې موږ يې تل بايد مننديو وو.

سلمه به څنګه سلنه شوې وي؟

زموږځنې پښتوپوهان اوبيا چې دوی ژورنالستان هم وي، د خپل (نه) ابتکار له امله چې کړی يې وي، نو د شپې خوب وګوري اوپه فکر کې شي، چې راځه نن يوڅه وکړه او هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو بې له دې چې په سم او ناسم يې پوه وي په ژبه خپل ګډوډ اند ورتپي اووايي، چې دا سلم خوماته ښه نه برېښي راځه دا سلن کړه. يو په ژبلار او سم انديز دليل خوورته نه لري او نه يې لرودی شي. دی خوژورنالست يا پښتو پوه دی، دا چې يوځوکسان دا له راديو تلوېزيون څخه واوري، نو اندي، چې دا خوګوره چې څومره ښه يونوي وی زموږ اديبانو

.... ۳ ....

او ژورنالستانو راپيدا کړی، چې په دې توګه ټوله ټولنه دا ناسم وی خپلوي اوهمداسې ناسم يې کاروي. دا ماته ښه روښانه دی، چې دا کار په دوه زرم کال کې شوی او زه له همغه وخته د دې په مخامخ ولاړ يم.

اويا
مايع ته د پښتو انډول پيداکول:

ځنې پښتو پوهان سره يوځای کيږي او وايي، چې مورډ مايع وی کاروو، چې عربي دی، نودې ته به په پښتوڅه ووايو. په دې ډول خبروکې ما هم کله کله شتون لروده، خپله خبره مې کړې، خوچا ورته غوږنه دی نيولی، وايي، چې دی خو څه ژبپوه نه دی. مخامخ يې تکيه شوی يم، خو لا تراوسه يې ګټه نه ده کړې او نه زه له خپله نيته تير شوی يم. دوي ډېر ناسم دا اوبلن بولي.

دوی خوپه عربي نه پوهيږي او ځنې زيات يې په بله کومه ژبه هم نه، نو له دې امله يې په پښتو انډول هم نه شي پيداکولی اوپه فزيک هم نه پوهيږي، چې دا مايع په پيژند وپويږي، چې بيا يې د پښتو انډولساده کيده. دا چې دا په خټه کې څه شی دی يعنې په دې نه پوهيږي، چې دا خو د تنونو د يوه ټولګي ګډ خوی دی اواوبلن خو لا تراوسه کلک دي پخپله هم لا مايع يعنې اوبه نه دی.

دوی داسې نه کوي، چې يوه کس ته دا دنده ورکړي، چې په هکله يې څېړنې وکړي او فزيکپوهان هم مرستې ته راوغواړي.

بله بيلګه: مستطيل په پښتو يعنې څه؟

ما د پوهنې وزارت نصاب کې له استادانو وپوښتل چې مسطيل به څه ته وايي، هر يوه پيژند ورکاوه، نوما ورته وويل، چې دا نوم يې نوڅه مانا لري، څوک پرې نه پوهيده، هلته يو مولوي صيب روان وو، چې ورڅخه ومې پوښتل ويې وی: د مستطيل مانا غزېدلې (څيره ده ځکه ښځينه) ده.

بله بيلګه دا په پښتوتپل شوې ،، ئ،، ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا يواځې د کړ له پاره اوبيا يواځې د مخاطب جمعي کړ له پاره، چې سړی ورته هکپک کيږي.

ولې ورته هکپک کيږي؟

.... ۴ ....

ځکه چې :

لومړی: مورږد غږلرونکوتورو له مخې نوم، فعل او خوي اوداسې نورنه ټاکو اوکه داسې وکړو، نوالله دې خير را پيښ کړي، چې بيا به نوپه همدې کې رابند يو.

دويم: که داسې وي، نو دا به بيا يوه لار (قانون) وي. چې دا لار وي، نوبيا د مخاطب يو، او ويونکو، اودريموله پاره هم بايد دا لار وي، چې بيا به نولږترلږه اته، که نه ۱۲ او.. ييګانې ولرو.

ډاکتر ماخان ميرزی شينواری

ژبه قرارداد دئ او که څنګه؟

ځنې په پښتوکې ناسم ورځنې شوي ويونه چې له چا سره خبرو ته راواچوو اوناسمون ته يې ګوته ونيسو، چې دا نومونه موخه ور نه ده، نو سملاسي اورو، چې ژبه خو قرارداد دئ، دا په دې مانا، چې که موږ يو څه ناسم ووايو اودا خلک همداسې ناسم واخلي او ورځني شي، نو هغه د قرارداد له مخې بيا منلي ګڼل کيږي، چې بيانو بايد سم وي.

موږ خو لا تراوسه د ژبسمون له پاره کومه ژمنه ټولنه نه لرو، چې دا کار سرته ورسوي اوکه وي هم، زموږد ژبې د ځوانئ له مخې کيدی شي ځنې ناسم ويونه موږبې ته راننوتي وي.

تر هغه ځايه چې زما تجربه ده، موږتراوسه ژبې ته کوم داسې وی نه دې راننباسلی، چې هغه دې د هغه وي غوښتونی خوي ورکړي.

زما تجربه – په ډېره خواشينی بايد ووايم – داسې ده، چې موږ په ژبه کې يوکره پيژند لرونکي يا پيژندل شوي وی د يوه بل کره پيژندلرونکي وي - چې پيژند يې هم کره روښانه وي - په ځای ناسم ځای په ځای کوو. دا نو قرار داد نه شي کيدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ دې موضوع ته داسې خپل پام رااړوو:

لومړی:

.

.... ۵ ....

هغه ویونه چې له پیدابښته نوروژبو کې شته نږدې ټول یې موږ هم په خپله ژبه کې لرو، چې موږ یې باید په خپله ژبه کې راپیدا کړی شو او دا کار د مسلک اوپه ژبه پوهیدنې له امله شونی دی.

بیا: دا کار مسلکي کسان، چې د مسلک برسیره په یوه بله دباندنی ژبه هم ښه پوه وي.

که څوک داسې نومونوباندې د پښتو په انډول - د مسلک او ژبې له مخې – نه پوهیږي اودا بیا غواړي په پښتو انډول ونوموي، نو ناسمون ورسره لهپیله مل دی.

موږیې دلته یوه بیلګه راوړو:

د مایع اوبلن بلل. ایا دا به نو هم بیا قرارداد وي او که څنګه؟

یادونه له دې د مخه چې په دې بیلګه روښنایي اچوم، د فزیک له مخې د تنونو نومونه لنډ اخلم، چې په درې ټولګیو وېشل شوي، بې له زیاتې شننې:

١ – د کلک تنونوټولګی، چې زرې یې یود بل څخه پخپله نه بیلیږي.

٢ - د تښتیدونکو تنونو یا غازونو ټولګی، چې څنګه ازاد شي یوې اوبلې لورته ځغلي.

٣ – د بهیدونکو تنونو ټولګی، چې بهیږي.

زموږژبپوهان، چې د مایع په پښتو انډول - د مسلک له مخې هم – نه پوهیدل، دا یې اوبلن وبلل، چې پوره ناسم اود مسلک څخه لرې دی.

اوبلن څه پیژند لري؟

ګوروچې اوبلن ځان ته کره پیژند لري. دا د د دوه هایدروژن اویوه اکسیجن خوي دی، چې لا اوبه هم نه دي او په کلکو بدنونوکې ګډل کیږي.

اوبه واوره کیږي، چې کلک بدن یا تن دي، دا واوره بیا اوبلنه کیږي، چې نرمیږي،خولا تراوسه کلکه ده اواوبه شوې نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د دې تودوخي نوره هم جګه شي، نو دا اوبلنه واوره بیا اوبه کیږي.

.دې ته دې د ګرانو لوستونکو پوره پام وي، چې دا یوائې او یوائې د اوبو خوي دئ او د

:

.... ۶ ....

تنونو د کوم ټولګي خوي نه دئ، دا په دې مانا، چې شړومبې یا شیدې نه اوبلنیږي او نه کوم غاز یا تښتیدونکی اوبلنیږي. دا په دې مانا، چې اوبلن غازنه شته.

لنډ: ټول هغه تنونه چې بهیږي بهیدونکي تنونه دي او نه اوبلن. دا بهیدنه یې ګډ خوي دئ.

دا نوقرارداد نه دئ، چې نوم د بل نوم ځایناستی کیږي او ان د یوه ټولګي تر نوم پورې.

د پیداښتي نومونویا ویونویوه بله بیلګه: سلم ته سلن ویل هم ناسم دئ، دا د ځنو کسانو د یوه ناسمې مینې په بنسټ همداسې بې له پرې پوهیدنې او کوم دلیله منځ ته راوړل شوي.

دا هم کوم قرارداد نه دئ او نه قرارداد کیدی شي.

دویم:

ځنې داسې نومونې لرو، چې د هغې له پاره له پیداښته سم نوم، د نورو ژبوپه مرسته لرودی شو، خو دا چې زموږ د ژبې سمه وده له څه باندې شپیته کاله را په دې خوا ده، چې له دې امله ځنې ناسمونونه په کې راغلي، چې اوس ښه بریښي، خو د ناسمو نومه ونو په ډله کې باید راشي.

بیلګه ۱ :

روغتون ته په ټولو ژبوکې د پښتو انډول ناروغتون یا رغنتون یا رغنځی ویل کیږي، چې له خوي او ژبې له مخې یې همدا سمه نومه ونه هم ده.

دا هم قرارداد نه دئ، خو دا چې موږ ډیر یا له سره داسې بللی، اوس یې بله نومه ونه راته پردئ بریښي.

بیلګه ۲ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنیوچارو وزارت، چې باید د دننیو چارو وزارت بلل شوی وي، خوموږداسې بللی.
د کورنیوچارو وزارت هم باید ولرو، چې د کورنیو چارو سره سر اوکار لري.

یادونه: په دې ناسمونو کې دلیل نه شي ویل کیدی، چې دا روحیاتو له امله ښه یا بد بریښي، په ژبه کې هر څه شته، چې ځنې به په ځنو کسانوښه او په ځنو بد اغیز لري.

دا هم د قرارداد سره سر اوکار نه لري.

.... ۷ ....

دویم:

هغه نومونه چې د انساني ټولنې د ودې سره د پرتلې له امله منځه ته راغلي:

زه یې دلته یادونه کوم. زما په بله د مخه تیرې لیکنه کې شته اویواځې نومونه یې اخلم، کره پیژند لري او پر ځای یې د یوه بل کره پیژند وی تاسم کارول کیږي.

بیلکه:

ستاندارد، سطحې، سویې، ... ته کچه ویل پوره ناسم دي.

زموږ په ژبه کې خودا ټول ناسم بلل شوي ویونه د یوه کس د شپې د چرت څخه راوتلي او سهار بیا دا نورو کسانوراخستلي او ټولیز شوي.

د ژبو د اسانتیاو له پاره د نورو ژبو پوهان هم د لیک ښه بدلون اونورونوښتونو له باره کار کوي.

دا څو کاله دمخه د المان دولت له خوا پنځه میلیارده یورو وټاکل شو، ځنې بدلونونه په ژبه کې راغلل، چې د نوې ښې لیکنو له پاره پنځه کاله وخت ورکړشوی وو، چې په ښوونځیو او نورو دفترونو کې دا نوې ښه ورځنۍ شي. په دې کې ورسره سویس اتریش او لیښتنشتاین هم ګډ وو.

ز ه یې یوه بیلګه راوړم:

پخوا دوي فیل Elephant لیکه او اوس یې Elefant لیکي.

که ګران لوستونکي مرسته کوي او د قرارداد په توګه سم نومونه غوره شوي وي، هیله ده، چې ویې لیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ ستونځې په ټولو پوهنوکې.

په هره پوهنه کې موږ دباندنیو ژبو ته اړتیا لرو او له هغو څخه زده کړه هم کوو. موږ په ژبه کې د ودې له پاره هم کوم داسې نوموتي ادبیات نه لرو او هغه څوک چې په ژبه کې

.

لوړې زده کړې کړي او کوي یې ، هغوي هم په د دباندنیوهیوادونوکې دا کار یعنې زدکړې کړی، چې دا حال موپه ژبه کې هم دی.

ډېرو پښتنو او سترو پښتنو په پښتو ژبه کې هم پوره لیکنې کړي، خو دا د نورو ژبو سره د پرتله کیدو نه دي. که تاسووغواړئ د بیلګې په توګه د پرېپوزېشنونو له پاره څه وګورئ، دا ګوګل ته ورکړئ، نو په لسګونو لیکنې به په دې هکله شوې وي.

ما په شمیرپوهنه کې نږدې پنځه دېرش کتابونه ژباړلي او لیکلي، خو دا په شمیر پوهنه کې ډېره وړه برخه ده او د پوهنیزو څیړنوله پاره خو په پوښتنه کې نه راځي، یواځې هغه لومړنۍ زده کړې ترې شونې دي یعنې د پوهنتون تر سویې پورې، چې هغه غوره یې پسې څېړنې دي، همداسې مو ټولې پوهنې.

په پیداښتي پوهنو کې وده

په پوهنوکې او په ځانګړې توګه پیداښتي پوهنو کې - چې زه ژبه هم یوه له پیداښته پیدا پوهنه، ځکه بولم، چې له پیداښته راسره ده اوله پیداښته د اړتیاوو په بنسټ منځ ته راغلې - هره وده د نوښتونو او د نوو پرې ابادولو پوهنیزو کړنو او کارونو په بنسټ سره منځ ته راځي.

یعنې پرمختک یا وده او نوښتونه.

دا پرمختګ او پسې راتلنه یې نوښتونه څنګه منځ ته راځي؟

دا د نړۍ تر دې ځایه ټوله وده په نوښتونو اباده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا وده داسې منځ ته راځي، چې د اړتیاوله مخې د اړونده ریښې پوهان د دې اړتیاو په هکله څیړنې کوي، چې دا ټولې څیړنې په دمخه تیرو او د اړونده پوهنوپه لاروا و قوانینوابادې وي، چې د دې څیړنو لاس ته راوړنې بیا د ټولنې د پرمختګ له پاره کارولکیږي. دا څیړنې نوپه رښتیا ډېر ی پیچلې پروسه ده اود یوه اړتیا سره سمې موضوع په هکله کیدی شي په لسګونه ، که نه سلګونه کتابونه وکتل شي، وارزول شي، ټولې موخې ته رسیدونکې لارې او قوانین وکتل شي، چې اړونده لاس ته راوړنه ترې راووېستل شي.

.... ۹ ....

هغه څه، چې ورته په کلکه ګوته نیسم، هغه دا ده، چې هیڅ یو څه په پوهنوکې د کسانویا نوره هم ښه، دپوهانو د خوښې کارنه دی، یعني دا چې په شمیرپوهنه کی دوه زیات درې برابر پنځه کیږي، نو دا څوک په خپله خوښه شپږ کولی نه شي.

ډېره بخښنه، چې داسې یوه بیلګه راوړم، خووبه ګورو، چې ورته اړیم.

زما موخه د دې څیړنې یا لیکنې سره پښتوژبه ده:

زه په پښتوژبه کې ډېرد نوښتونو پلوی یم، خو هغه باید د ژبې لار(قوانینو) اوسم اند په بنسټ وي. په ژبه کې نوښت د چا د خوښې کار نه دی.

نوښتونه په څه کې غواړو؟

ډېر زموږ پښتانه په دې اند دي، چې ژبه موسوچه شي.

ژبه یا ژبو کې څنګه ویونه لرو؟

زما په اند ټولې ژبې سره غبرګې پیدا دي، چې په لاندې ډول یې را لنډوم:

۱ ـ هغه ویونه یانومونه، چې د هغه څه منځ ته راوړل د کسانوکار وي اودا بیا د هغوي د نومونو پسې نومول شوي. دا نومونه لکه الځهایمر(الزایمر)، څلزیوس، سادیست او نور، همداسې نومول کیږي اوپه بله ژبه کې هم همدا دي.

۲ ـ هغه څه چې د یو څه د ودې یا پرتلونې په بنسټ منځ ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې جملې څخه به ستاندارد راوړم، چې عربي يې معياردی. د دې له پاره هم په پښتو کې انډول نه لرو او له دې امله به يې همداسې ستاندارد يا معيار بولو.

۳ – د ژبو پيداښتي ويونه.

داسې ويونه د انسانانو د اړتياوسره منځ ته راغلي، په پيداښتي ډول. دا ويونه په ټولوژبوکې انډول لري، د ډېرو لږو ځانګړنو سره.

په دې هکله زياته ليکنه نه کوم. دا خبرې ما په خپل کتاب کې چې په کتابتون.کوم کې شته کتل کيدی شي.

.... ۱۰ ....

زما سوال او هيله

هيله ده چې د يوې بلې ژبې وی له پاره چې په مانا يې نه پوهيږي د پښتو وی مه ليکی، دا همغه په دباندنی ژبه وبولی.

دا د چا يا زموږ د خوښې کار نه دی او دا هم سمه نه ده، چې ژبه د قرارداد خبره ده. اوس ژبه لرواوداسې څه هم نه شته، چې موږ يې په هکله قراردادوکړو. له دې امله دا ژبه نوره هم تخريبيږي، که پرته له پوره پوهنې ګوتې په کې ووهو.

لکه:

لومړی:د ستاندارد يا معيار، سطحې، سويې او ...له پاره کچه مه کاروي.

دا داسې برېښي، چې ګوندې موږ په کچه هم نه پوهيږو او ستاندارد ا، ...هم نه پوهيږو.

دويم: د مايع له پاره چې وی ګوری، نونورې ژبې هم وګوری، که په عربي ښه نه پوهيږي اويا د يوه کس څخه وپوښتی، چې په عربي پوهيږي. د خوې له مخې مايع د شيانويوه ټولګې ته وايي، چې بهيږي او نه اوبلنيږي.اوبلن لا اوبه نه دي، هغه لا تراوسه واوره ده.

هيله ده چې په پښتو د يوه لرودي څه له پاره يو بل لرودی، چې موخه يې بله وي، مه کاروي.

لکه غبرګون، چې د هغې له پاره اړوند د کارونې وړ مناسب ويونه شته. تاسو هغوغونډالو ته وګوری، وبه وينی، چې بل د همغه څه له پاره په کار وی شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هيله ده چې په پښتوکې لرلی او سم څه بل ډول مه بولی او مه يې تخريبوئ.

دېرش سلمه چې څوک يې دېرش سلنه بولي، تخريب اوتيری دئ.

ژبه سوچه کيدنه.

زموږ پښتنوليکوالواو ژبپوهانو کې دا درې موضوعګانې په ډېره مينه د ليکنو اوويلو سرټکي ګرځيدلې، چې غواړم زه يې همدا اوس د خبروله پاره رامنځ ته کړم.

.... ۱۱ ....

لومړی: ژبه سوچه کيدنه (کونه).

دويم: ژبه معياري کيدنه(کونه).

دريم: ژبه پوهنيزه کيدنه (کونه).

لومړي ته: ژبه سوچه کونه يا کيدنه.

دنړئ ژبې چې منځ ته راغلي، ټولې د اړتياوپه بنسټ دي. غبرګې منځ ته راغلي اوله دې امله ټولې ژبې سوچه دي او د هرې ژبې وی په بلې ژبې کې انډول وی لري.

د ژبې سوچه کيدنې څخه به موخه دا وي، چې ګوندې موږ ټولې ليکنې بايد په پښتو وکړی شو. دا کيدی شي، ځکه چې زموږد پښتو منځپانګه – لکه د بلې هرې ژبې هم- له پيداښته پوره ده.

د ژبې سوچه کيده نو څه دي؟

دا نور بل څه نه دي پرته له دې، چې ټولې پوهنې بايد په پښتو وليکلی شو، دا په دې مانا چې ژبه بايد پوهنيزه شي.

ژبه په هغه وخت کې پوهنيزه ده، چې داسې لږ تر لږه دا لومړنيو ستونځو ته اوبی (ستونځوبی) پيداشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادونه: ګومان مي دئ، چې زموږزیات کسان به د لومړي ځل له پاره د ،،ستونځوبي،، سره مخامخ شوي وي او دا د مشکلاتو- یا ستونځو حل، له پاره موږ نه پیدا کوو، یعني ما هم نه دئ پیدا کړی، زما ورته پام شوی، چې دا مو په ژبه کې شته.

لکه: ملګوبی، ګوړوبی، خړوبی او نور

موږ په پښتوکې – دا باید په ډېره خواشینۍ سره ووایم- چې د هغه ساده اړتیاوله پاره هم پوره مسلکې کسان نه لرو، موږ ان له هغه پیلیزو پوهنو سره له پیله په پښتو څه نه لرو، موږ ان دا د ښوونځي پوهني مو

.... ۱۲ ....ږ

لومړی: په پښتو نه دي او

دویم: موږ چې د ښوونځي له پاره څه لیکلي هغه هم ناسم دي او دا ناسمي مو هم لا تراوسه نه دي سمې کړي .

ما د شمیرپوهنې یو کتاب لیکلی، چې Ketabton.com کې خپور دئ اوله اوم تر۱۲ ــم ټولګې پورې مود هر کتاب څخه یوه یوه برخه څېړلې، چې له څومره ناسمونونو ډکه ده. متآسفانه، چې ټول د شمیرپوهنې یا ریاضي کتابونه – چې ما لوستلي ـ همداسې ناسم دي. موږ په نورو برخو کې هم پوره ستونځې لرو.

په پښتو کې څېړنې څنګه شونې دي؟

زموږ ژبپوهانو، چې په پښتوکې یې تراوسه ماستري یا داکتري لروده یا لري او یا یې له دې وروسته لاسته راوړي، دا یې هم له نورو ژبو څخه لاس ته راوړي، دا په دې مانا چې دپښتو د اکادمیکزده کړوله پاره هم د نورو ژبو څخه ګټه پ،رته کوو او او س هم په خپل هیواد کې ورته د جګو زده کړو ادبیات نه لرو. نو زما په اند که څوک غواړي، په پښتو کې – لکه څنګه په نورو ریښوکې هم- څېړنې وکړي یا لوړې زده کړې، نو اړیین دئ، چې یوه پر مخ تللې دباندنی ژبه ښه زده کړي، که په دباندې کې د زده کړې شونتیا نه وي، نوداهڅې دې په کوردننه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه ځنګه موچي هیواد وروسته پاتي دی، همداسي مو په ورته ډول ژبه هم وروسته پاتي ده، چي له نږدي شپيته کاله د مخه داسي لړه رسمي سوې(په قانون کي پوره، خو قانون ته څوک ګوري)، نوکه هر پښتون غواړي څه وليکي ډېر ښه به وي.

نه ! ډېر اړيين به وي، چي يوه پرمختللي ژبه، چي له ټولو يې انګرېزي ښه ده او پسي روسي، فرانسوي او الماني، زده وي او د خپلې ژبې لپاره ترې کار واخلي.

دا په دې مانا، چي د نصاب له پاره د ښوونځي اوپوهنتون کتابونه سيده له انګريزي او يا دې نورو پرمختللو ژبو را وژباړي، خوهغه ژباړی باید په مسلک اوپه دواړو ژبو ښه واک ولري.

.

.... ١٣ ....

نومونې (نومه ونې)

نومونه او په ټوليزه توګه – زما په اند- ژبه څنګه منځ ته راغلي؟

يادونه:

ما نومونه ليکلي، خوموخه دې د ژبې ويونه وي، که دا نومونه، کړنې يا فعلونه، نومځاينيوي او يا نور څه وي.

ځنې شيان د هغو د خويونوله لارې راته روښانه کيږي.

موږ ته پوهنه په پښتوکونه ډېره ستونځمنه په دې ده، چي دا پښتو نومونه او ويونه راته ورځني نه دي، لږ ترلږه په پوهنو کې. ځنو پوهنوکي خو نه دا چي دا نومونه ورځني نه دي، په هغې پوهيدل هم ستونځمن دي. زه کله کله، چي د الماني څخه کوم نوم په پښتو ژباړم يا پښتو کوم يا يې نوره هم ښه په پښتوکې يې انډول پيداکوم، چي پرې پوهيدنه راته ستونځمنه وي، بيا يې انګريزي ګورم اوبيا يې د عربي سره هم پرتله کوم، ګورم، چي دا څنګه وبلل شي يا يې نوره هم ښه انډول يې څه دی. نه چي دا څنکه وبلل شي، بلکي چي دا څنکه يا کوم نوم يا وی دی، داسي نومونې(ښه به يې داسي نومه ونې) په تخنيک کي ډېرې مخ ته راځي، ځکه چي د نوروپوهنو د ژبې په څنګ کي په تخنيک کي هم ستونځې لرو.

لنډ: د ژبې ستونځې او مسلکي ستونځې لرو، چي د شيانو پښتو بلل راته ستونځمن کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نومونو اوویونو له لارې یو شی یا د شیانوډله یا ښه یې ټولګی یواځني ټاکل کیږي، نه داسې نه ده، یواځنی ټاکلی دی اودا ټاکنه زیات وخت د شیانو د خویونوپه بنسټ سرته رسیږي.

مورږدلته د بیلګې په توګه نومونه ترڅیړنې لاندې نیسو.

مورږ درې ډوله نومونه اوویونه لرو:

یو: هغه ویونه او نومونه چې له پیداښت څخه راسره مل دي.

دوه :

الف: هغه نومونه اوویونه، چې د هغه څه له پاره منځ ته راغلي، چې د هغو د منځ ته راوړونکو نومونوباندې یادیږي، یایې ورته دځانګړي خوي څخه منځ ته راوړل شوي.

ب : هغه نومونه اوویونه، چې د شیانود میندلو له لارې منځ ته راغلي.

درې: هغه نومونه یا ویونه چې د پوهنې د ودې سره منځ ته راغلي.

و یو ته:

دا پیداښتي نومونه اوویونه په هره بله ژبه کې خپل اندول په پښتو کې هم لري او باید موږیې ورته پیدا نه کړو. دا موږ یې په لاندې ډول لږ روښانه کوو:

الف: ټولګیزنومونه اوډ ټولګیز ویونو له لارې نومه ونې:

۱ – ټولګیز نومونه، چې د ګډو خویونو په بنسټ وي:

لکه انسان، نبات اوداسې نور اویا همدسې تو، سوږ،برګ او نور، دا ډول نومونه او ویونه هره ژبه لري، که په کومه ژبه کې ستونځې ورسره وي، نو د نوروژبوپه مرسته یې د خوي له مخې نومونه پیداکولی شي.

۲ – ټولګیزنومونه، چې د تودوخې درجې اړوند د ګډو خویونو له مخې چې د شیانو ګډ حالت د ځنو خانګړو شرایطو سره په ګوته کوي یا لنډ: د شیانوفزیکي حالت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شیان په درې ټولګیو وېشل کیږي:

اول: کلک . یعني د کلکو شیانوټولګی، چې زرې یې سره کلکې نښتې وي، لکه تیږه، یخ،واوره ، که اوبلنه هم وي.

دویم – بهیدوني (د هغوتنونوټولګی، چې بهیږي یا یې زرې کلکې سره نه وي نښتي) یا بهیدونکي (دا نوم زموږادیبانوتخریب کړی او اوبلن یې بولې، چې دا د دې ټولګي د یوه شي (اوبه) خوی دی(او هغه هم اوبه نه دي))، لکه اوبه، شیدې ...

دا ولې؟

ځکه چې زموږ د دې ناسم نوم ایښوونکي او ناسم وي بلل کووني(که بلونکي؟؟).

لومړی ۱: د دې شیانود ټولګیو په فزیکي خوي نه پوهیدل او

.... ۱۵ ....

دویم ۱:همداسي دوي نه شوکولی، چې دانومونه له نوروژبو راواخلي، هلته دا پوره روښانه دي اوهرڅوک پرې پوهیدلی شي.

دریم – تښتیدوني (بخار،غاز ونه او غازېوله):

د دې لپاره چې خبرې اوږدې نه شي، داسې یې را لنډوو:

یو ته: هغه څه چې له پیداښته ورسره بلد یویا باید بلد وو، هغه په ټولو ژبو کې شته، ځانګړنې به یې ډېرې کمې وي.

د دې شننه ډېر وخت غواړي اوڅوک ورته سره سینه هم نه شي لرودی، چې ویې لولي، نو دلته به اوس په همدې بسیا وکړو، دویم اودریم ته به راشو:

دوه اوهمداسې درې ته: غزوم یې نه لنډ: داسې نومونه په ټولو ژبوکې همغه دي اوڅوکورته بل څه نه شي ویلی.

دریم ته: دا د هغو تنونوټولګه ده، چې زرې یې یوله بله تښتي، لکه د بویولوتنونه یا بخار، غاز او ....

دا نومونه د شیانود ټولګیو د پیژند له مخې منځ ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبه معياري کونه

معياري ژبه نوځه؟

معياري ژبه بايد د کليوالي ژبې سره توپيرولري، ژبه بايد خپل ګرامر ولري اووی کتابونه اود اړتياوله پاره په معياري ژبه يا لوړه ژبه اويا اکادميک ژبه د لوستلو اومرسته اخستلوله پاره پوره پانګه ولري

تراوسه چې په پښتو ژبه کې څه شوي، دا ځانله يا يو يوکس کړي اودا هرومرو ستر کار، خو ډېر کم دي.

لنډ ورځنی ژبه يا کليوالي ژبه، چې په هغه ژبه چاپيريال کې، د ټولوينژبې سره په ويلو او ليکلو توپير لري او لوړه يا معياري ژبه هغه وي، چې د هغې ژبې ټول ويونکي پرې ليکنه اولوستنه کوي.

.... ۱۶ ....

دانو په څه مانا؟

دا په دې مانا، چې د ختيز، سهيلي او لوديز افغانستان خلک په خپلو کليوالي ژبو غږيږي، چې سره تو پير لري، خو معياري ژبه دا ده، چې ټول يو ډول ليکل پرې کوي.

لنډ: معياري ژبه د هغې ژبې د خلکود پوهې لاس ته راوړنواړتياوې پوره کوي.

دريم ته: پوهنيزه ژبه هغه ده، چې د اړتيا ټولې پوهنې لکه د مخه موګوته ورته ونيوله پوره کړي. دا داسې بريښي، چې دژبې سوچه کونه اود ژبې معياري کونه په ختځه کې د ژبې پوهنيزه کيدنه ده.

پام:

د ژبې معياري کيدنه يا کونه بايد په دې موخه نه وي، چې يوخيالي – بې له کوم ژبني او سم انديزدليل- څه ژبې ته ورواچوو، چې ګوندې يوڅه خووشو.

لکه:

،، غني د ترمپ د خبرو په غبرګون کې وويل،، يا ،، ....غبرګون وښوده،،. نه پوهيږم، چې ،، په غبرګون کې وويل،، کې به د ليکونکي موخه څه وي، خوماته څه نه وايي. دا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور کسان ووایي، چې دا یا هغه یا دغه موخه لري. دا چې موخه یې که هرڅه وي، خودا یوه سمه وینا نه ده، چې ځوک ترې څه پوه شي.

داچې ژبې سره غبرګې دي اود یوې ژبې اړول په بله ژبه اوس ـ زموږ له پاره – اړتیا ده، باید دا خپلې ژبې انډول په بله ژبه هم په همغه انډول واړولی شو، چې دا مو نو د دې ،، غبرګون،، سره وران کړ.

که د غبرګون په ځای ،، ګړنګون،، هم ولیکو همدا یوډول به ترې پوه شو. نو اوس باید و اندو، چې موخه به څه یې وي.

وایو: غني د ترمپ د خبرو په هکله یا مخامخ، او یا په پلوۍ څه وویل یا غني د ترمپ د خبرو په هکله خپل اندڅرګند کړ.

دا نوښنګه کیږي؟

.... ۱۷ ....

دا داسې کیږي، چې د ښونځي څخه نیولې تر پوهنتون اوله دې وراخوا د هغې ټولنې اړتیاوې پوره کړي، دا په دې مانا، چې ته پوهنیزې څیړنې هم باید په خپله ژبه وکړی شي.

موږ لا تراوسه دې ستر کار ته پوره هلې ځلې کول مخ ته لرو، خودا کار د حکومت دۍ او په ځانله یا یو څو کسانوسرته نه شي رسیدلی

زه دا لیکنه دلته رالنډوم اود نورخبرو له پاره نوراړینې لیکنې هم شته، چې باید خبرې سره په وکړو، هیله ده چې د تاند درنه پاڼه یا خپرونه به په دې لار کې مرسته وکړي، چې ددرناوي وړ.

لاس ته راوړنه: پښتو سوچه کونه، ـ معیاري کونه او – پوهنیزه کونه همغه پښتو پوهنیزه کونه ده.

ایا دا کار شونی دۍ؟

پښتو ژبه د نوروژبوپه څیر پوهنیزه کیدی شي، چې پای کې یواځې دوه بیلګې د شمیرپوهنې اوفزیک څخه راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شمیرپوهنې یا نوره هم ښه له ځمککچپوهنې څخه:

کره، قوس، قطر، وتر، قطعه، قطاع، سطحه، محیط

پښتو یې (خو ورپورې خاندئ مه، دا همداسې دي، که زموږزړه غواړي اوکه نه):

ګردئ،لینده، نیمئ، ټوټه ونې، ټوټه، برخه، هواره، چاپیریال.

له فزیک څخه:

یادونه: دا پښتو نومول یې اړیین دې اوکه نه؟

په اړیینوالي نه غږیږم. موخه دا ده، چې په پښتوکې ورته انډول لرواوکه نه.

لومړی: (برېښنا) ټړونی

په کوټوکې چې برېښنا څراغ روښانه کوو، نو انګرېزي ورته سویچ Switch په الماني ورته Schalter وایي، وهو یا کیکاږو. که دا په پښتوکوو یا نوره هم ښه، په پښتوورته

.... ۱۸ ....

انډول لټوو، نو لومړی باید وپوهیږو، چې دا د فزیک له مخې څه دنده لري، د دې نوروژبو موخه به همدا وي اوکه څنګه؟

د فزیک له مخې دا هغه اله ده، چې دوه سیمونه ((برېښنا) وړونې) سره ټړي او یا د مړکیدو وخت کې یې سره بیرته بیلوي. پوښتنه دا ده، چې دا که موږ د سویچ په ځای ،،ټړونی،، وبولو، نو موخه ور به نه وي؟

د پورته انګرېزي او الماني ژبو ویونو له پاره انډول همدا ،،ټړوني،، دئ.

دا چې داسې بلل یې ښه کار دئ او که نه یا په داسې بلنوسره هم انده یوکه نه، په دې باندې خبرې نه کړو، خو دا همداسې دئ، دا ټړونی دئ اونه بل څه.

ناسم ویونه څنګه پیژنو؟

یوه د مخه راوړنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځني زموږ د ټولودرنو ليکوالانوسره په مخامخوالي کې دي، خو زه زه پوهيږم، چې زما لپ
.د دې روښانولوله پاره اړيين ګڼم، چې دا خپل اند له تاسوسره ګډ کړم

.بيا هم که دا د داسې څه ليکونکي ما باوري کړي، خو دا هم يوه ښوونه ده اوزما زده کړه

الي له امله دي، نه ياغي يم اونه يې زه تاسوته لوړه کوم، چې زما ليکنې نه د چا د مخامخو
زما ليکنې يواځې اويواځې د لا نورو .خوي لرم اونه د ځانښووني له امله دي
.روښانه ونو له امله دي

زه د خپلومشرانو په ځانګړې توګه د ژبپوهانومشرانو ډېردرناوی څکه کوم او لرم، چې
تلې او ژوندۍ به يې همدا دوي دي، چې دا پښتو يې را ژوندۍ کړی، ژوندۍ سا
دا د دوي برکت دئ اود هلوځلولاسته راوړنه ده، چې اوس دا ژبه د .ساتې
.ورکيدو کندې ته نه شي لويدلی

.

اسمونونو له امله تر اوسه مې چې د تاند په درنه خپرونه کې څه خپاره شو،هغه زموږ د ن
وو، هيله ده، چې په دې لار کې به زما ليکنې داسې لږ څه دې ناسمونونو ته ستاسو پام را
.اړولې وي

دا ما .په يوه پوهنه کې چې يوڅوک څومره ورننوځې، پوهيږي، چې څومره نه پوهيږي
ر په دې پوهيږم، چې ژبه څومره ستونځمنه ده، خو چې خپله په يو څه کا .هم حس کړه
.وکړې هلته د داسې يوبل څه سره مخامخ کيږي، چې په هغې هم بايد کاروشي

زه پوهيږم، چې په ډېرو موضوعاتو به ډېرو ژبپوهانوکارکړی وي، خودا چې زه نه
پوهيږم، زه ملامت يم او دا چې زه هم بيا څه په ليکم، نو دا بيا سم کارځکه بولم، چې
.سګونه کسان کار کوي اودا هم ښداينه دهګورو په يوه موضوع په سلګونه که نه ل

يې روښانه کړو، نو پوره دلايل ونهويونو باندې خبرې کوو او غواړو دا ناسمون ناسمو که
بايد راوړو او وښايو، نور هم ښهِيو يا څوغوره پوهنيز لاملونه يا دلايل ،يا غوره دليل
چې

او پوهنيز -سم انديز – يد غورهپه همدې ډول که بيا دا څوک ردوي هم با .دا ناسم دئ
.دليلونه رواړل شي

.او يا که د اړونده وی خونديونه د وی د خوي سره مخامخ وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکنې په دننه کې کټل کېدی شي؟

کوم دلیلونه کیدی شي؟ دا نو

دا ځکه په پیل کې راوړم، چې موږ ورسره د سټه او له پوره وخته بلد بېلګه یې روغتون
.ه سملاسي پوهیږو، چې دا روعتون موږ د روغانو ځای بللی‌د دې وی ښځ .یو

.ناروغتون، رغنځی، یا رغنتون :نو دا چې موخه مو د ناروغان ځای دی بیا دا بللی شو
.شوی رانیول فارسي ښځه ځني بیا وایو، چې دا له

.نه داسې نه ده

ي ، ځکه ژبې د شته او باید و کې په هره پیداښتي ژبه کې چې یو وی وي، هغه په پښتو
اړتیا په بنسټ، د پیداښتي لارو سره منځ ته راغلي او دا هره ژبه، پښتو هم او اړتیا مو
.سره همغه دي

کوم دلیلونه نه دي؟

.

.... ۲۰ ....

کې دي؟ مخامخوالي کوم دلیلونه د ژبلار سره په ټکر یا

ناسم ویونه ښنګه پیژنو؟ و، چېاوس راځ

چې په ناسم ښه وپوهیږو، دا په ژبه کې داسي ،دی دا کار په پیداښتي پوهنو کې لږ ساده
.لږښه ستونځمن کار دی، خوسره له دې هم په ژبه کې د ژبلار په بنسټ لارې شته

لارو داسې ویونه، چې د پیداښت په اوږدو کې یې د پیداښتي :پیداښتي ویونه :لومړی
سره سم لرو، بیا کله کله زموږ ځني لیکونکي د خپل خیال په بنست د هغو له ډلې ځني
لکه موږ اوتاسي په ګڼونو کې د لرلې ځخه په .ویونه راباسي او په بل ډول یې نوموي
په دې هکله).ښنګ کیږولکه چې دېرش سلمې ته دېرش سلنه وایواودا پخپله بې لارې ده
(مې لیکنه شته

:دویم

:یوکره پیژند لرونکی وي د بل کره پیژندلرونکي وي په ځای اینسوونه ناسمه راځي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې عربي ،که د یوه څه له پاره په پیداښتي توکه په نامه نه پوهیږو، لکه د مایع له پاره
نود خپلې ناپوهۍ په بنسټ بیا د دې له پار یود بل څه له پار ټاکلی کره پیژند لرونکی ،دئ
ټاکو، چې دا بیا هرومروناسم باید وي، لکه د مایع له پاره چې انډول پښتویي نوم یا وی
په دې).بللی اوبلن او زموږ ژبپوهان دا ډېر او خورا او دلارې وتلی ناسم بهیدونکی دئ
(هکله مې لیکنه شته

اویا موږ کچه، چې ځانګړی پیژند لري ، بې ځایه اوبې له کومې ژبلارې د هوارې، معیار
دا پردي ویونه دي او په .نوروله پاره کاروو، چې دا ټول هم پوره ټاکلي پیژندونه لري او
.پښتو کیدی نه شي

نوپه داسې ویونو، چې انډول ورته په پښتونه لروڅه وکړو؟

.دې ډول ویونو ته همهغه د د باندني ژبې وی کاروو، که عربي وی وي،خونوره هم ښه

:دریم

.... ۲۱ ....

:نه لرلي نومونه بیا د خوي له مخې نوموو کې ځنې په پښتو

ځنې څه یا د شیانو نومونه، چې موږ په پښتوکي نه لرو یا نه لروده، هغه د هغه څه له خوي
د .چې دا کار د نورو ژبو ویونکي هم کوي ،څخه پیژنو، اود خوي له مخې نوموو
په توګه هغه ځای چې موږ هلته لمونځ کوو، لمنځتون بللی شو یا په هغه بیلګې
دا نوم ورته د لویې پکتیا په)مري خښیرې مرستون بللی شو چې کې ونوځای
تاسونه راته برګیرې، نووبه وایم، چې روغتون مو که خو ،(ځنو ځایونو کې اخلي
به سم نومول شوی رعنځې، رغنتون اوهمداسې ناروغتون بللی وی، د خوي سره
.د هیڅ سمون له پاره نا وخته نه شته ،وی

:څلورم

موږ خپله غوښتنه څنګه ښوولی شو، چې سمه ده؟

.دا د غوښتني ښوونه نه ده، چې دا ګوندې دې اوهغوعلماوو لیکلي اوویلي، نوسمه ده ---

.یا دا چې له دې ستونځوسره مخامخ یو، نو باید دا لار وټاکو ----

ځم د دې ،، ی،، غبرګوني ؟ یا پنځمي ،، ئ،، تهرا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دلته د دې له پاره یوه لنډه یادونه کوم اوبیرته تاسو درانه همهغې خپلې پخوانۍ لیکنې ته
رابولم، چې ویې ګورئ، هلته داسې نورد ویلوڅه نه دي پاتې شوي اوزما دلایل
.هم په سم اندیزدلیل ژبلارې نه دي رد شوي

.له لیکنه ، چې ،، ئ،، ربنتیا تېل شوې کتلی شئپه دې هکله مې ډ

.د شمیرپوهنې څو ساده روښانه ونې، چې پرې پوهیږو

شمیرپوهنه د څه سره سر او کار لري؟ :هر څه ډېر لنډ

.د شمیرپوهنې له لارې د شیانو څووالی او څومره ګڼل او شمیرل کیږي

دا نو څنګه؟ ایا ګڼل او شمیرل سره بیل دي؟

.... ۲۲ ....

.دا په ټول ژبو کې همداسې ده، خو موږ ورسره لا بلد نه یو

که په .ګڼلو د یوه څه څو والی پیدا کوو:لومړی هغه چې پوښتنه یې څو او څومره ده
.(پاره ساتلی دلته شمیرل نه وایو، هغه مو بل څه له)یوتوکرئ منې پرتې وي، نو دا ګڼو
لس منې، ما څلورمنه غنم راوړه، یا ما دوه پاوه چای واخسته یا ما نن پنځه ساعته :بېلګې
.کار وکړ

په ذکات کې لسم .د ګڼلو په ذکات کې څوم من ذکات دئ :دویم چې پوښتنه یې څوم ده
.سپین په ښوونځې کې څوم لمبر شو؟ او داسې نور... کن

ګڼل په څه شي ګیږي؟

.... ل په ګڼونو کیږي، چې هغه په نا عربي لیکدود ژبو کې له کیڼ وښي لور ته دي‌ګڼ
او داسې یې .... ۳ ، ۲ ، ۱ ، ۰ دي یا یا یې له ښي و کیڼ لور ته لیکو لکه ۰، ۱،۲،۳
.او نور ...درې ،(دوې) صفر، یو، دوه :لولو

ښي، خو داسې څه د څنو شمېرنیزو ویونو سره بلدېدل، که څه هم داسې لږ مسلکي برېږ
موږ پیداېښتي ګڼونه لرو او نور ګڼونه، که :ناڅه ورسره بلدېدل راته نااړیین نه برېښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځووالى يې غواړو وګڼو، نو د دې ګڼونو سره پرتله کو يا نوره هم ښه د دې ؛ټونو په نظم .پيداښښتي ګڼونه ګڼلوړ دي او ناپايګڼلوړ دي .کې راولو

نوړ او ناپای ناګڼلوړګڼلوړ او ناګڼلوړ، ناپای ګ

.

.

.

.

.

.

موږ له دې وروسته په ژبه کې ناسم

.ننباسلو ويونو برخه باندې پيل کوو

ډاکترماخان ميړی شينواری

،، ئ ،، په پښتو تپل شوې.

په خواشينی بايد ووايم، چې زه په ګرامر، چې اسم، فعل،صفت يا ستاين نوم اوکه نور څه شيان دي نه پوهيږم. خو بيا هم ګومان مې دی، چې په ژبه پوهيږم او د ژبلارې سره سم پرې ليکنې او خبرې کوم، خو په خواشينی بايد ووايم، چې په ژبه کې دې ناسمونومو وناسمو ويونو ته يواځې زما فکر شوی، ځکه د بل چا ليکنې په دې هکله نه ګورم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه هم دا له دې امله لیکم، چې خبروته یې راواچوو او ژبه مو له ناسمونو سره مخامخ نه کړو.

راځم خپلې موخې ته او هغه دا ،،ئ ،، ده

دا (ئ) په پښتو تپل شوی،هیله ده، چې ددې د کاروني څخه ځانونه وژغورو.

ولې؟

دا ،، ئ ،، همداسې ویلکیږي، لکه ،، ی ،، نوبیا ولې دا ،، ئ ،،.

ځنې وایي، چې دا یوه د فعل اودا بل د نوم او پرونوم له پاره ده، خود صفت له پاره هم بله په کې نه شته.

دا به ومنو، چې دا دې داسې وي . پوښتنه موداده، چې ایا په دې نورویېګانو کې داسې نه ده؟ ، هغه په اسم، فعل اوصفت کې نه راځي؟

که راځي، نو د هغو له پاره بیا ولې نورې یېګاني نه لیکل کیږي؟

که داسې مخته لاړ شو، نوکومان مې دی، چې موږبه بیا په پښتو کې شل یا څلرویشت یېګاني ولرو.

.... ۲۴ ....

دا تازه په پښتوتپل شوی،،ئ ،، یواځې اویواځې د پښتو ناسمون دی.

وایي چې، تول نوې خواږه دې پرته له مرګه، نو ،، ئ ،، نوې په ژبه راتپل شوی، تل یې کاروو.او چې ګورم، دایواځنی یې ده، چې تل یې دا ناسمون سم لیکو.

د توري یا نور هم ښه یې ، د غږ لرونکي توري له لارې نوم او فعل نه ټاکل کیږي. دا ،،ی،، یو غږدی اود هر څه سره راځي اوتر اوسه راتله، خوولې دې بیا د ،، ئ ،، له لارې، چې همهغه د،،ی ،، غږ په ځای یې بې له اړتیا راولو او له دې لارې فعل وټاکو.

موږ په پښتو کې داسې یوه ،، ئ ،، نه لروده، چې له عربي مو پور کړه اوبله په عربي کې هم نه شته، چې د نورو ....له پاره یې راوړو، نو که دا ،، ئ ،، همهغو عربوته پرېږدو په ژبه کې مو نه دا چې کموالی نه راځي، ژبه موله ناسمون څخه ژغوري او که نه، نو د څه سره به مامخ شو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د فعل یا کړ یې بدلیږي، نو باید د ټولو پرونومونو له پاره دا کار وشي. نو ددې له پاره ځما وړاندیز به په لاندې توګه وي.

او که نه، نو له ،، ئ ،، هم تیر شی. ژبه هم ګډوډي نه مني.

وړاندیز:

پرونوم .... کړ .. پخوانی بیګانې...اوس

ته ....ډوډی....خورې......خورئ

تاسو........... ډوډی..... خوری......خوری+

هغه،هغوي.. ډوډی.....خوري......خوری+

که ما، موږ ..ډوډی....خوړی......خوړی=

دا بیا کیدی شي د کړ (کړنې) او پوښتني اونوروحالتونو له پاره هم نورې ورزیاتي کړي، کیدوني دي.

<u>هیله ده، چې ټول به خبرې پرې وکړو</u>

په شمیرپوهنه کې یوه لار(قانون) ده، چې که یوه لار د

.... ۲۵ ....

۱ له پاره باورولري او هغه د ن له پاره هم باورولري، نوهغه بیا د د ن + ۱ له پاره باوري او همداسې دا بیا د ټولو پیداښتي ګنونوله پاره باورلري. دا داسې نیمه نیمخوره دی، خو راسره ویې منی.

دلته هم چې یوځه د یوه پرونوم کړ ،،یې،، بدلون له پاره باوري وي، نوهمهغسې لاربیا باید د نورو پرونومونو کړ ،، بیګانو،، له پاره هم باورولري.

په ژبه کې بیا پوښتنغونډالي راځي او نورګرامري څه، نو بیا به د هغوسره څه کوو؟

او که داسې وي، چې د شپږ پرونومونو څخه د یوه پرونوم کړ له پاره بله ،،ئ ،، په خپله خوښه ټاکی، نو بیا به د دې نور پرونومونو پرته ددې نورو غږلرونکو تورو سره څه کوو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا د هغو څخه به هم د کوم يو له پاره بل ډول غږتوری پيدا کوو؟

که بې لارې يو، خوبايد دا بې لاري پرېږدو او که داسې نه انګيرو، نوبيا دا بايد ټوليزه شي، يعنې د ټولو غږ لرونکوسره بايد د کړ له پاره بل غږلرونکی وټاکو اود ټولو شپږ نومځاينيوو او همداسې د نومونوله پاره، چې دا به بيا موږ له خپلې ژبې پښيمانه کړي.

همداسې: تنباکو کړو کې هم بايد دا کړو له پاره کړؤ وليکو اوداسې نور.

ژبه مو ملکيت نه دی اودا پيداښتي حالت يې د هرڅه له پاره بسيا کوي اوکه نه نوبيا خو ورته ناسم څه نه ټاکو.

يا تاسو د دې کار دليل وليکی، چې ولې؟

راځئ چې په ګډه دا د عربو ،،ئ ،، له پښتوبيرته لرې کړو، ډېرې بيګانې لرو.

په پای کې: زه له ټولولوستونکو ډېره بخښنه غواړم او ستاسو هر ډول ځرې ګوتنيونې ته هرکلی وايم.

د منلي خپيب غلي أه ليکنه

زما په يوې ليکنې، چې ،، ئ په پښتو تپل شوې،، درانه او منلي استاد خبيب علي د رد له پاره له دلايلو څخه يو دا دليل راوړی. نور به يې هم درسره ګډ کړم.

.... ۲۶ ....

منلی استاد خبيب ليکي:

.،، که موږ د ډاکتر صيب ماخان شينواري خبره سمه وبولو او کړواله «ئ» په پښتو ليکدود تپل شوې وګڼو، نو دا څنګه کېدای شي چې وزير محمد ګل خان مومند يا بل کوم ليکوال دې دومره لوی بدلون په پښتو ليکدود کې راوستی وي او په پښتو ټولنه کې دې هېڅا ورسره مخالفت نه وي کړی؟،،

پيل يادونه: ماډېر دلايل راوړي او ډېر هڅېدلی يم، چې تېروتنه په را څخه ونه شي، خو دلايل مې که څوک نه مني، نو په پوهنيزه دلايلو دې يې رد کړي، نه چې هغه يا ده ويلي يا ليکلي، نو بايد سم وي او يا چې د بل چا ورته نه يې پام شوی، نو زمادې هم ورته نه پام کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ مخکښانو دا ژبه سمه کړې ساتلې او به رسمي چوکاټ کې يې منځ ته راوړې، دا يوه ستر کار دی، چې پښتانه يې بايد تل منندوي.

دا چې ما دا،، ئ،، تپلې بللې، نو دايې يو پوهنيز ځواب نه دی، چې هغو يا دوي دا کار کړی، نو اسې دې وي. ناسمونونه هرڅوک کوي او بيا دژبې درسمي دپيل وخت کې او دابهماته هم ټول لوستونکي وبخښي. که دا ماته ناسمه نه برېښېدی، نو بيا مې ولې دا ليکنهکوله.

په پورته ،، هغه،، کې يوه روښانه ،،ه ،، اوبله پځه ،،ه،، ده اوکه روښانه اوپځه درته ښه ن برېښي،هرډول يې،چې بولی. دلته به نوڅه کړو؟

زما اندېښني هم همدا دي، چې نو ولې زما ورته پام شو اويا ولې زه داسي تېرى کوم. دا يوپوهنيز تېرى دی اوله دې امله بايد پوهنيزه جزا وټاکل شي، خو د يوې پوره څېړنې وروسته.

دا نو څنګه وڅېړو؟

موږ خوداسې يوه دولتي اداره نه لرو، چې دا کار سرته ورسوي، دا کيدی شي، چې د ژبپوه اوپه ژبه پوه کسانوله خوا سرته ورسيږي. دا خوماته وړه خبره نه برېښي، ځکه دومره ټينګار په کوم او ګران لوستونکي دې همداسې اند نه وي، چې ګوندې د يوه ليونې او سرسختي يا نانورمال کس سره مخامخ دي. زه تل په جنجالي خبروکې د ځان له پاره په حق قايل نه يم، خو په تاسو مې قانعکول هم راته اړيين برېښي.

.... ۲۷ ....

بيا ليکي:

،،بايد ووايو چې په پښتو ژبه کې همدا يوه زورکې واله «ی» په دوو بڼو ليکل کېږي، چې موخه ترې په اصل کې د دوو اوازونو څرګندول دي. د پښتو ژبپوهنې استاد پوهاند زيار صيب يې دا دوه بڼې، يوه نوموالـه (ی) او بله کړوالـه (ئ) بولي،،.

،،استاد محمد معصوم هوتک هم يوځای پښتو يېګانې پنځه ګڼلې دي چې ګومان کوم منظور به يې ترې پنځه بڼې وي، نه پنځه يېګانې،،.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ګوره هم پوهنيز دلايل نه شي کېدی. دا ناسمون دی، چې له هره وخته شوی وي. زما درنښت دې تولو ژبپوهانو ته ي او په تېره بيا له ما مشرانو ته.هغوي زموږژبې تهبطساره ستر کار کړی، چې موږ هغه بايدمخ ته بوزواو په هغو يې اباد کړو

ښاغلی خبيب علي صيب ليکي:

،، که موږ د ډاکتر صيب ماخان شينواري خبره سمه وبولو او کړواله «ئ» په پښتو ليکدود تپل شوې وګڼو، نو دا څنګه کېدای شي چې وزير محمد ګل خان مومند يا بل کوم ليکوال دې دومره لوی بدلون په پښتو ليکدود کې راوستی وي او په پښتو تولنه کې دې هېچا ورسره مخالفت نه وي کړی؟،،

په خواشينیسره بايد ووايم، چې زه اوس هم په دې خپل اند کې ځانله يم، خو دا دی زما ياغيتوب ونه ګڼل شي، دا دې د يوه زاړه زده کوونکي، پوښتنوځواب وي، چې زما له تاسو هيله ده.

ښوونه نو څه شی دی؟

په پيداېښتي پوهنو کې د ښووني لارې اود يوڅه يا د غوښتنو ښوونه روښانه ده، خودا په ژبه کې هم روښانه ده او که څنګه؟

هو!په ژبه کې موږ ژبلارښود لرو اود هغې له مخې هر څه راته روښانه راپيژندلشوي دي. د بيلګېپه توګه : موږ ګورو، چې که يو نوم په ې سره پای شي، نو هغه ښځينه نوم وي. په دې کې بايد مخامخوالی نه وي، که چيرې داشي نوم مخ ته راغی، چې په ،،ې،، پای شوی او ښځينه نه وي، نو بيا دا لار ماتيږي اوباورله لاسه ورکوي.

د دې په څټ باورنه لري، يعني هروی چې په ،،ې،،سره پای شي، نو ښځينه نوم نه کيږي.

موږزموږ په ژبه کې د ،،کړی اوکړئ(؟) په ډول نورڅه هم ډېر لرو، لکه وړې،وړی، خوړې،خوړی يعني غلامي د غلامیکړی ،،وړې،، کړې او دا ،،وړې شوې،، کړی يې د ځان سره کور ته وړی.

يا دا د انګوروخوړې داني دې غلامي راتولې کړي او هغه کس ورته امروکړ، چې دا به خوړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوري، دا د انګورخوري داني به خورې. يا

ولې ولې ولې

دلته ګوره ستونځه په ييکانو کې نه ده، دا د ژبې تولیزه ستونځه ده او له دې ستونځوسره مورږلد يو اود ستونځوبې له پاره يې نورې پخپله منځ ته راورې لارې نه پيداکوو.

د مشرانو ليکنې: دا چې زموږ مشرانوداسې ليکلي، دا يو هنيز د ليل نه شي کيداى. پوښتنه دا ده، چې دا نو بيا ولې د نورو ييګانوله پاره باوري نه دي.په دې هکله ما په خپله ليکنه کې يو لښتکی په توګه هم ليکلي، چې دې نورو ييګانوسره دې نو څه وشي. يوه لار(قانون) چې توليزنه وي،هغه باورنه لري.

د شميرپوهنې لار د ژبې لارې څخه هم نه شي بيليدلی،هلته لارده، چې يوه لار د يوه

ګڼ له پاره باوري وي او د يو بل ګڼ له پاره هم باوري، نو بيا هغه لار د تولوګنونوله پاره باوري ده.

دا ژبلار نه ده، خو په ژبه کې يوه نوې لارده، چې په سمون يې خبرې بايد اجازه ولري.

منلی خبيب غلي ليکي:

،،د دې غونډې په پايله کې چې کومه فونيميکه الفبې وتاکل شوه، په هغې کې هم پنځه يېګانې دي. البته په دې «ئ» بنه يکې کومه يې نشته.،،

زه د پنځه يا ښيږو ييګانوسره ستونځې نه لرم، خو دا بايد ژبلارې سره سمې، يا د ټولو له پاره او ياد ،، ئ ،، لهپاره هم نه.

دروند خبيب غلي ليکي:

،، بايد ووايو چې په پښتو ژبه کې همدا يوه زورکې واله «ې» په دوو بڼو ليکل کېږي، چې موخه ترې په اصل کې د دوو اوازونو ځرګندول دي. د پښتو ژبپوهنې استاد پوهاند زيار صيب يې دا دوه بڼې، يوه نوموواله (ې) او بله کړواله (ئ) بولي.،،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه د سترو او غوره ليکوالانوپه ليکنوکي دا ګورم اوزورېږم، چې په هکله يې څه ليکم، خو په کلکه په دې اند يم، چې يا ،، ئ ،، نه شته او يا د نورووييګانو اوازونو يا غږونو له پاره هم بايد ييګانې پيدا شي.

که دا يوه لار وي، نومو الې اوکړو الې يې ګانې شته،نو د با يد دا د نورووييګانوله پاره هم وي.

يوه لار (قانون) په هغه وخت کې باوري دی، چې توليز وي.

ښاغلی خبيب غلي ليکي:

،،که موږ دا «ئ» له پښتو ليکدود وباسو نو د سوېل لويديز وګړي به څه کوي؟،،

ييګانې څلور اوبنې بدلي: دا د ژبپوهنې لار نه ده، چې بنې دې بدلې وي اويې دې همغه وي. دلته دې هم بيا د نورووييګان له پاره همغه يې خوبدله بڼه پيدا شي.

په پو هنه کې يوڅه د يو چا يالورله پاره نه کيږي.

ما رښتيا دا د عربو يې بللي،کله د ګوډي الف او کله يې د مسئول يې بولم. موږ هم مسئول يو د مسئول يې بايد و ليکلی شو.

زه دا ليکنه نه اوږدرم، په دې ليکنه پسې مې بله ليکنهکړې، هيله ده، چې ګران لوستونکي او مينهوال به يې ولولي.

.

. ... ۳۰...........................

ډاکتر ماخان ميږی شينواری

بيا هم دا ،، ئ،، تپل شوې

د مخه يو څو غوره راوړنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه مې چې د تاند په درنه خپرونه کې څه خپاره شو،هغه زموږ د ناسمونونو له امله وو، هیله ده، چې په دې لار کې به زما لیکنې داسې لږ څه دې ناسمونونو ته ستاسو پام را اړولې وي.

په یوه پوهنه کې چې یوڅوک څومره ورننوځي، پوهیږي، چې څومره نه پوهیږي. په دې بوهیږم، چې ژبه څومره ستونځمنه ده، خو چې سړی خپله په یو څه کار وکړې هلته د داسې یوبل څه سره مخامخ کیږي، چې په هغې هم باید کاروشي.

زه بیا بخښنه غواړم، چې په ډېرو موضوعاتو به ډېرو ژبپوهانوکارکړی وي، خودا چې زه نه پوهیږم، زه ملامت یم او دا چې زه هم بیا څه په لیکم، نو دا هم بیا سمکارځکه بولم، چې ګورو په یوه موضوع په لسګونه که نه سلګونه کسان کار کوي اودا هم غنیوالی یا بډاینه ده.

ناسم ویونه څنګه پیژنو؟

د لته بیا لږ تکرار دی، خو زه اړ وم، چې دا مې لیکلي وي او اوس یې راتهلرې:ول شتونځمن برېښي.

دا په پیداپښتي پوهنو کې لرساده ده، چې په ناسم څه وپوهیږو، په ژبه کې داسې لږڅه ستونځمن کار دی، خوسره له دې هم په ژبه کې د ژبلار په بنسټ لارې شته او داسې یې لنډ به ګوته کوو.

لومړی: داسې ویونه، چې د پیداښت په اوړدو کې یې د پیداپښتي لارو سره سم لرو، نو د هغو له ډلې ځنې ویونه راباسل او په بل ډول یې نومول ناسم دي.

لکه موږ اوتاسې په ګنونو کې د لرلي لار څخه په څنګ کیږو، چې بېلګه یې دېرش سلمې ته دېرش سلنه وایواودا پخپله بې لارې ده یعني د پیداښت سره مخامخوالی دی.

دویم: د یوکره پیژند لرونکی وي د بل په ځای اینسوونه ناسمه راځي: که د یوه څه له پاره په پیداپښتي توکه په نامه نه پوهیږو، لکه د مایع له پاره، نود خپلې ناپوهی په بنسټ بیا د دې له پار یود بل څه له پار ټاکلی کره پیژند لرونکی نوم یا وی ټاکو، چې دا بیا هرومروناسم باید وي، لکه د مایع له پاره چې انډول پښتویې بهیدونکی دی او اوبلن وایو.

دریم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوره بیا لور، لور اولورهم لرو، نودا توپیرونه به بیا ځنګه بیلوو، دا خوژبه ده اوداکاربايد وکړیشو، بې له دې چې پرته له ژبدود د ژبې په تورو کې زیاتوالی راولو.

:اوس راځو دې ته چې

بیا هم دا ،، ئ،، تپل شوې

زه پوهیږم، چې زما لیکنې زموږ د تولودرنو لیکوالانوسره په مخامخوالي کې دي، خو زه د دې روښانولوله پاره اړیین ګڼم، چې دا خپل اند له تاسوسره ګډ کړم.

بیا هم که دا د داسې څه لیکونکي ما باوري کړي، خو دا هم یوه ښوونه ده اوزما زده کړه.

زه تاسوته لوړه کوم، چې زما لیکنې نه د چا د مخامخوالي له امله دي، نه یاغي یم اونه یې خوي لرم اونه د ځانښوونې له امله دي. زما لیکنې یواځې اویواځې د لا نورو روښانه ونو له امله دي.

زه به د خپلومشرانو په ځانګړې توګه د ژبپوهانومشرانو ډېردرناوی ځکه کوم او لرم، چې همدا دوي دي، چې دا پېښتو یې را ژوندۍ کړی، ژوندۍ ساتلې او ژوندۍ به یې ساتي. دا د دوي برکت دی اود هلوځلولاسته راوړنه ده، چې اوس دا ژبه د ورکیدو کندې ته نه شي لویدلی.

زه دلته د دې له پاره یوه لنډه یادونه کوم اوبیرته تاسو درانه همهغې خپلې پخوانۍ لیکنې ته رابولم، چې ویې ګورئ، هلته داسې نورد ویلوڅه نه دي پاتې شوي اوزما دلایل هم په سم اندیزدلیل ژبلارې نه دي رد شوي.

زه یوه بیلګه راوړم:

.... ۳۲ ....

زه یواځې دې ته ګوته نیسم، چې په رښتیا دا د عربو د ګوډي الف ،، ئ ،،، چې موږ هم ورته د ،، مسئولیت،، په لیکلو کې اړ یو او زموږ د ناسم لیکنډول یا – دود مسئوله ده، مسئولیت د همغومسئولوپه غاړه واچوو اونوره یې همغه یواځې ،،مسئولیت،، ته پرېږدو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه يادونه دې وي او هغه دا چې دا د ،، مسئوليت،، ئ د دريم ډېر ګړو کړنو له پاره تل همداسې سمه نا سمه ليکل کيږي، دا په دې مانا، چې د ليکوالانو پام يې ډېر ځان ته را اړولی.

هغه دلايل، چې زما د ليکنې مخامخ – چې ئ په پښتو تپل شوې- ليکل شوي، زه ورته په لاندې توګه ګوته نيسم:

دليل – چې هرومرو بايد پوهنيز وي- راوړو، يا يې منو او يا يې په يوه پوهنيز دليل ردوو.

زه زما د پخوانی ليکنې د ردونې دلايل په داسې لنډه توګه په ترتيب راوړم او بيا يې يا د منلو او يا نه منلو پوهنيز دلايل په همغه ترتيب له تاسو سره ګډوم.

زما دليکنې مخامخ ليکنې:

لومړی - دا چې زموږ مشرانو دا ئ داسې ليکلې، نو دا له دې امله سمه ده اوسمه بايد وي.

او يا دا چې:

که دا ئ ناسمه وي، نو ول.ې په دومره وخت کې زموږ د مشرانو دې ته فکر شوی نه دئ

دويم:

ييګانې څلور اوبنې بدلې يعنې په پنځه ډوله ليکل کيږي، دا يو غړ، چې همغه غږ دئ، په دوه ډوله- چې ئ او بله يې ئ ده- سره ليکو.

:دريم

.د غلامۍ کړۍ ماتې کړئ :غونډاله لرو

دلته نو بايد د ،، کړی،، نوم او ،،کړئ ،، منځ کې توپير وشي، نو له دې امله دا يوه کړياله .او دا بله نوميالو يې دي

د پورته درې راوړنو مخامخ دليلونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړي ته:

موږد خپلومشرانوپوهانو په پوهه نوې زده کړې کوو اود ژبسمون له پاره په دې زده کړو ودان نوي سمونونه ورزیاتوو. دا له پیداښته پیداښتي خوي دی، دا په دې مانا چې که زموږ راتلونکي له موږڅخه پوره په هر څه کې د مخه نه شي، نو دا به بیا زموږ ملامتیا وي.

هره پوهنه کې چې یوه لار تولیزه نه وي، ناسمه ده.

نیسو، چې د ،، ئ،، لیکل اړیین دي، نو پوښتنه به بیا دا وي، چې دا نو بیا د نورو ییګانوله پاره ولې باید باوري نه وي. په دې هکله ما په خپله لیکنه کې یو لښتکی په توګه هم لیکلي، چې دې نوریی ګانوسره دې نو څه وشي.

د شمیرپوهنې لار د ژبې لارې څخه هم نه شي بیلیدلی،هلته لارده، چې یوه لار د یوه ګڼ له پاره باوري وي او د یوه بل پسې ګڼ له پاره باوري شي، نو هغه لار بیا د تولوګڼونوله پاره باوري ده، دا په دې مانا، چې یوه څه ته یوه لار وټاکو، چې هغه کار موږ کړی وي او هغه بیا د بل اړوند څه له پاره باوري نه وي، ناسم دی.

دا شمیرپوهنې لار په شمیرپوهنه کې ښوول کیږي.

زه د سترو او غوره لیکوالانوپه لیکنوکې دا ګورم او زوربږم، چې په هکله یې څه لیکم، خو په کلکه په دې اند یم، چې یا ،، ئ ،، نه شته او یا د نورو ییګانو او اوازونوله پاره هم باید ییګانې پیدا شي.

بیا: یوه لار (قانون) په هغه وخت کې باوري دی، چې تولیز یا تولباوري وي.

دویم ته:

.

دا د ژبپوهنې لار نه ده، چې بنې دې بدلې وي او یې دې همغه وي. موخه د ،،ی،، ویینه ده اود دې له پاره دا ،،ی،، بسیا کوي او که نه، نو دلته دې هم بیا د نورو ییګان له پاره همغه یې خو بدله بڼه پیدا شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسي ده.،، چې ،، د غلامی کړی ماته کړی،،. ځکه چې:

يو: په پورته روښانونه کې خوستونځه په ،، ی، ئ ،، کې نه ده، دا د يې‌ګانو دنده هم نه ده او زه په بل څه کې هم ستونځه نه ګورم، که په زور يې نه پيدا کوو. دلته په لومړی کړی کې ک بايد يوزورکی ولري يا لومړی کړی دوه سيلبې لري يعنې يوه سيلبې يې ک – او بله يې –ړی ده او دا دوهمه کړی يوه سيلبې ده.

همداسې ده. ،، چې (د غلامی کړی ماته کړی). ،، که نه نو دا ورته ستونځې د نورو يې ګانوسره هم پېښوي.

د بيلګې په توګه دې لاندې غونډالې ته ستاسوپام راګرځوم:

په کړی او ک-ړی کې چې غواړو توپير وکړو، نو بايد په دا يوه کې د ک پسې څه راشي او نه د وی په پای کې بلو، چې هغه د ناسمې ويېنئ – که ورسره مخامخ کيږو= راشي.

غلامې دا دلته ولې دا وړې خوری وری وريژې(ز، ج) يا د ډوډی ټوټې هلته وړې او خورې (غونډاله که ښکلې نه وي، نو بخښنه دې وي).

دلته هم لومړی وړې، خورې دوه سيلبې دي يعنې ،، و - ، - ړې،، او ،،خو - ، رې،، اودا دوهمې يوسيلبې دي، دا په دې مانا، چې د کړی او کړی سره له هرې لورې يو ډول دي.

اويا

ولې ولې ولې؟

په پورته کې دا ،، ي ،، درېواره يا درې ځله راغلې، يوه پوښتنه ده بله يې نوم دی او بله يې کړنه ده دا په دې مانا چې په شپږواره ردبدلېدنې سره يعنې له وي درېواړه هريوهر ځای نيوی شي.

د لته دې نوبيا يوه ،، ې،، وي اودرېواره ليکنې.

که دلته اړيين نه وي، نوبيا دې په ،،کړی،، ولې ،،ئ،، راشي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله بیلګه به بې له يې راوړو:

،،تلل (له يوه ځای ځخه وبل ځای ته،، او،،تلل (يعنې د يو ځه کچول يعني د ځومره والي جوتول)،، همداسي ،، تلنه،، او ،،تلنه،،.

ګوری زموږ په دې ډول ستونځې لا ډېرې دي.

غلامې هلته ستا تلنه (له يوځاي ځخه بل ځای ته) به هرومروستا د بار تلنه(چې ځومره دروند دئ) اړيينه کوي.

کوچۍ په کوچ کې کوچ له ځان سره يووړل.

کوچۍ کوچ په کوچ کې له ځان سره يووړل.

کوچ(کوچ: له يوځای بل ته تلنه او دابل يې هغه غوړ خوندور کوچ)

کچه (؟)

ډاکتر ماخان میرږی شینوری

دې لیکنې ته مې پام شو چې ومې لوستل: په ننګرهاار کې د کابل په کچه روغنوت جوړ شو.

موږ په ژبه کې چې ځه په خپله خوښه لیکو، بې له دې چې په هغه وپوهیږو، ناسم راځي. د بیلګې په توګه دا کچه زموږ په ژبه کې د داسې ځه له پاره زموږ د لیکلوست خاوندانو له خوا کارول کیږي، چې هغه يې ترې پوهيدنې اوبنسټيزې مانا سره هيڅ اړوندوالی نه لري

کچه ځه ته وايي اوموږ دا ځنګه، ولې او د ځه له پاره ځنګه ناسمه کاروو؟

.... ۳۶ ....

په لاندې کې يوځو بيلګې راوړو اوبيا ګورو، چې دا کچه ځنګه او د ځه له پاره کارول شوي دي.

لولو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : ،، په جلالاباد کې د کابل په کچه روعتون جوړشو،،.

ب : ،، سږ کال د ټول هواد په کچه د مالي ستونزو له امله ۲۲۰ کارخونې تړل شوې دي،،.

پ : ،، ننګرهار کې د درې ولایتونوپه کچه د ړندو تر منځ د کرکټ پنځوس اوریزه سیالي پیل شوه،،.

ت : ،، ولسمشر غني د سیمې په کچه د ترکمنستان...،،

ټ : ---- کله کله لولو، چې: ،،....په ډېره کچه...،،...
ث: :.... ،، د سیمې په کچه مرکز جوړ کړي،،.
ج : ---- افغان نوولس کلنو د اسیا په کچه د کرکټ تاریخي اتلولي وګټله،،.

ح : ،،افغان حکومت په ځايي کچه سولې ته د طالبانو هڅول غواړي،،.
ګرانولوستونکو! تاسوپه دې باوروکړي، چې دا پورته ټولې غونډلې ناسمې دي او هیڅ ترې نه پوهېدل کیږي.
داسې به نه وایو، چې دلته به له کچې موخه دا یا هغه وي.
د لیکونکي موخه خو به څه وي، خوپه هرډول ناسم دي.
که ورته زیر شو، نو ځنې ځایونوکې ،،کچه،، زموږ په ادبیاتوکې د ستاندرد(معیار)، سطحې(هوارې)، سويې، لیول له پاره کارول کیږي او له ځنو خو هیڅ نه پوهیدل کیږي.

موږبه الف : ته پام وکړو ،، په جلالاباد کې د کابل په کچه روعتون جوړشو،،.

که ووایو، چې (په ډېره بخښنه): ،، په جلالاباد کې د کابل په ،،درچه،، روعتون جوړشو،،.

یا یو بل څه

نوپه دواړو او په بل څه کې به هم موږ په همغه موخه وپوهیږو، لکه پورته مو چې ګوته ورته ونیوله یعنې ستاندارد یا مغیار.

دا هر څه به روښانوو اوبیا به دې ناسمون ته ګوته نیسو:

لومړی دا څه څیرو، د څه له پاره چې ،، کچه،، کارول کیږي.

د ،،کچې،، پیژند د ټولو، چې له پاره یې کاروو په پای کې راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه پيژندونه راوړو:

لومړی: ستاندارد يا معيار:

يو ستاندارد **Standard** يو پرتليز ډوله يوونيز يا يوونيز شوی يا ښهيي يووالیز ، لا نور هم پيژندل شوی او زيات کارول شوی(يا لږ تر لږه هڅيدنی وړ) رقم او ډول دی، چې يو څه جوړ کړي يا يو څه منځ ته راوړي، کوم چې د نورو رقمونو او ډولونو په مخامخ٠مقابل) بريالی شوی وي.
لنډ: دجوړښتونو په پرتله کې دجوړښت بريالي ډوله جوړښت ،،ستاندارد يا معيار،، دی بيا: دا که کورونه وي يا ماشين الات، د جوړونې له پاره يې ډېر مسلکي کسان وړانديزونه کوي اودا وړانديزونه بيا سره پرتله کيږي، هريو ډول چې د غوښتونکو کسانو خوښ شو،هغه بيا ستاندارد يا معيار دي، چې دا د جوړېدو څه به بيا په همغه ستاندار يا معيار کوړيږي او نه په هغه کچه.

دويم: نيوو Niveau :

١ – ټاکلې هواره يا کرښه ده، چې د ځمکې د سرهوارې سره غبرګه ځغلي.
پوهيږو، چې دلته سړی سمسمکيوالی سره پرتله کوي او دا هر اړخيز. دلته د نيوو په ځای هواره يا سطحه يا level راوړل شوې.
٢ - Niveau : يوه ټاکلې پوړۍ ده، کومه چې له مخه ورکړشوې سکالا باندې شتون لري او له هغې سره سړی يو څوک يا شي ارزوي. که څوک د زده کړې يا پوهې له مخې يوبل سره پرتله کوي، نو دلته سړی وايي، چې دا په يوه يا برابره سويه دي. روغتون يا بل څه چې سره پرتله کيږي هم سويه ويلی شو يا وايو.
،، هغه ربښتيا سويه لري،، د روزنې درجه
١ – ته د ځان له پاره جګ ستاندارد يا معيار ټاکې، چې ته اوس سملاسي درس ويلو ته د تلو هيله لرې،.

دريم: نورم Norm :

نورم: ټوليز منل شوې نه ليکلې لار يا قانون دی، چې بايد د هغې پسې سمه تلنه وشي يا سړی ځان د هغې پسې چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، نورمونه کره کړئ یا نورمونه کیږدئ،،.

دا یا هغه چې ټولیز ورځنی(مروج) یا پيژندل شوی وي.

،، د هغې لویه د نورم څخه قوي تغیر ده.،،

زيات وخت چې ډېر مخ ته لرو.
د انسانانو د ګډ ژوند له پاره ټولیز پيژندل شوي، منلي باوري لار"ethische Normen"
یا اخلاقي نورمونه.
دا په تخنيک کې تخنيکي نورمونه شته اوداسې نور.

څلورم: سطحه (هواره) Ebene:

یو څه د یو بل څه سره په برابر جګوالي. دا د ارزښت له پاره کارول کیږي. دا هم د لیول له پاره کارول کیږي.

اوس راځو کچوني یا کچي یا کچولو ته:

کچول نو څه ته وایي؟

اوس د کچې پيژند ورکوو اودا پورته پيژندونه هم په پام کې نیسو، چې څنګه اوولې یې له پاره کچه کاروو.

پيژند: کچول دې ته وایي، چې د کچوني فزيکي لویه (اوږدوالی، دروندوالی،مهال) د یوه کره ټاکلي کچیوون یا کچ یووالي (متر، کيلوګران، ساعت) سره پرتله شي.

د بیلګې په توګه یوټوکر په کچه کوو. وه بوری غنم په کچه کوو.

له یوځای څخه وبل ځای ته د تګ وخت په کچه کوو

اوبس همدومره او نه وراخوا.

بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې لويې د پيدا کولوله پاره دالويه بايد په اړونده کچووني يا کچ الي سره په کچه شي. د بيلګي په توګه د يوه واټن څرګندول يا معلومول په متر يا ... کچولو سره روښانه کيږي.
که دوه اوږدوالي سره پرتله کوو، نو وايو، دا يو د دې بل څخه په کچه ستردی. دلته نو په کچه ستردی.

يعني کچه، کچونه اويا...د يوې لويې د څومره ولي د روښانولو له پاره اويا د دوه همغو لو يو له بل سره پرتله کونوله پاره هم بايد دا لويې په کچه شي.

د هغو څه له پاره، چې څومره والی نه څرګندوي اود يوبل څه او موخې له پاره کارول کيږي د کچې کارونه ناسمه ده.

که داسې لړنور څه په ورزيات کړو، نوزيان خو نه لري.

نوڅه په کچه کوو؟ موږ چې څه په کچه کوو، هغه فزيکي لويې دي.

(فزيکي) لويې څه شی دی؟

موږ په ورځني ژوند کې تل يا زيات وخت د دروندوالي، اوږدوالي اومهال سره سر اوکارلرو.

دا لويې دي.

دا چې دا لويې څومره لويې دي، د کچيونونو سره يې کچوو يا پرتله کوو.

کړنه: د يوې لويې کچه ونه، چې له دې لارې يې څومره والی ځان ته روښانه کوو.

يوون يا يووالی : دا بايد د يوه څه سره پرتله شي، چې دې پرتله ونو څه ته يونونه (يووالي) وايو. ناسم عربي يې واحدونه، چې واحد يوه ته وايي(عربي کې ورته وحدة (ه چې په سر يې ټکي وي،نه شم ليکلی) وايي ، چې انګرېزي او الماني يې unit Einheit, دي، چې د يوې الي له لارې کيدی شي اودا الي کچوون الي يا د کچوني الي بولو يعني هغه الي چې کچول پرې کيږي اودا يوونونو ته، چې د کچولو له پاره يې کاروو. کچون يوونونه يا کچون يووالي (کچه -وون-يووالي) وايو.

په پيل کې مې چې کومې غوندالې راوړې، بيايې راوړم او داسې لنده شننه يې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : ،، په جلالاباد کې د کابل په کچه روغتون جوړشو،،.

دا ،، کچه،، په پورته کې د معیار له پاره کارول شوې.

ب : ،، سږ کال د ټول هواد په کچه د مالي ستونزو له امله ۲۲۰ کارخونې تړل شوې دي،،.

،، شږ کال د ټول هیواد په کچه،، څه ترې پوهیدنه نه لري یا څه نه شته.

پ : ،، ننګرهار کې د درې ولایتونوپه کچه د ړندو تر منځ د کرکټ پنځوس اوریزه سیالي پیل شوه،،.

،،ننګرهار د درې ولایتونوپه کچه،، څه شی نه شته

ت : ،، ولسمشر غني د سیمې په کچه د ترکمنستان...،،

،، د سیمې په کچه،، څه شی نه شته

ټ : ---- کله کله لولو، چې: ،،....په ډېره کچه...،،...
،، ... په ډېره کچه..،، څه شی نه شته.
ث: :.... ،، د سیمې په کچه مرکز جوړ کړي،،.
،، د سیمې په کچه،، څه شی نه شته.
ج : ---- افغان نوولس کلنو د اسیا په کچه د کرکټ تاریخي اتلولي وګټله،،.

،، د اسیا په کچه،، مي ګوماندی، چې د اسیا د سویې له امله کارول شوی وي،خوبیا هم ناسم دئ.

ح : ،،افغان حکومت په ځایي کچه سولې ته د طالبانو هڅول غواړي،،.
،، په ځایي کچه،، څه شی نه شته.

په پای کې زما هیله اود لیکنې بخښنه یې راته وکړئ:

۱ – چې څه لیکو،باید پرې پوه وو.

۲ – په څه باندې یا د څه په هکله چې څه لیکو، باید پرې پوه وو.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ – د بلې ژبې نوم يا بل کوم ،، وي،، له پاره پښتو چې پيدا کوو – پرته له انډول وي ـ ، ترې تيرشو. ومو ليدل، چې دا مود ناسمونو سره مخامخ کوي.

او که بيا هم

۴ – څه ليکو نو په دوارو ژبو بايد وپوهيږو اووګورو، چې دا يې نږدې انډول کيدی شي، اوکه نه؟

۵ – که غواړو، چې د پردي ،، وي ،، له پاره پښتو وليکو، نو موږدا د همدې پيداښته زده کړې او راسره ژبې څخه بايد راونيسو، نو بايد وګورو، چې دا ولې انډول دئ اود څه له پاره کارول کيږي؟

۶ ـ بيا مې هم هيله ده ، چې هغه د باندني ويونه، چې پرې نه پوهيږو، همهغسې يې وليکو، پښتوورته پيدا نه کړو، ځکه چې هر کار د هر چا نه وي اونه يې وبولو، که دا ډېر يا لږ پوه وي.

د لا سمون له پاره ستاسو مرستې، کوتنيونو او وړانديزونو په هيله.

خبرې له خبروراوځي اوپه خبروسميږي. هيله ده، چې خبرې په وکړو.

ډاکتر ماخان ميږی شينواری

ولې اوبلن

د نه په پښتو بللشوو نومونو او ويونو د پښتو ناسم انډول:

غواړم د ګرانولوستونکوسره هغه څه ګډ کړم، چې ژبې ته مو ناسم راننباسل شوي، دا په دې مانا چې ناسم مو ژبې ته نه دې راننوتي.

زموږ هيوادوال يا نوره هم ښه، ليکونکي په پښتو د مايع په انډول نه پوهيدل اودا چې مسلکي نه وو، نو پوهيدلی هم نه شو يا په دې هکله له ستونځوځانونه ژغورل، نودې ته يې يعنې مايع ته يې په پښتو کې د انډول له پاره اوبلن نوم وټاکه. په وټاکه باندې ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوراچوم یا لیکم، چې انډول یې ورته ونه شو کارولی له دې امله یې داسې ناسم اوبلن وباله.

اوبلن نوڅه شی دئ؟

اوبلن په ژبه کې د شیانو یا تنونود یوه ټولګي یو پیداښتي خوي یا وی دئ او په نوروژبوکې هم انډول باید ولري. دا چې اوبلن لا بهیدونکي نه دئ، زموږ ادیبان په دې نه پوهیدل او د نورومرستي ته یې هم غوږنه نیوه، نو له دې امله د عربي مایع انډول هم نه شو کیدلی. دا نوم ورته ټاکل شوی یا غوره شوی دئ اونه په پیداښتي توکه دا انډول دئ.

موږ د دباندني وی یا نوم له پاره پښتونوم نه ټاکو اوباید ویې نه ټاکو ، موږ یې انډول پیدا کوو، چې دا کار کیدونکی دئ.

پښتو یوه ډېره توانمنده ژبه ده او په هره ژبه کې چې په پیداښتي توګه څه وي، هغه هرومروپه پښتو کې هم شته.

دې ته د ټولولوستونکوپام رااړوم، چې د داسې پیداښتي ویونو له پاره لکه مایع هرو مرو پښتو انډول باید وي او موږ هغه باید په دا خپله لرلې ژبه کې ومیندلی شو، داسې نه لیکم، چې پیدا کړو، شته دئ باید د پوهنې په بنسټ ولټول شي.

زموږ ژبپوهانو فکرکاوه، چې ګوندې موږ د مایع له پاره پښتو انډول نه لرو او باید یو ښه، لنډ او ښه غږیزنوم یا انډول ورته وټاکو، نو له دې امله یې مایع ته اوبلن نوم وټاکه.، چې په همدې غږېږو.

زه د پوهنې وزارت په نصاب او دې خبروکې وم، خو زما توان نه رسیده، ځکه چې زه د پښتوځانګه کې نه وم.

موږ ډېرتنونه لرو، چې مایع دي، دا په دې مانا، چې دا د تنونو ګډ خوي مایع د تنونویو ټولګی جوړوي، نو له دې امله داسې مخ ته ځو او فزیک څخه ګټه پورته کوو یا اخلو:

موږ تنونه یا اجسام د خویونو له مخې یاد زرو سره ټینګ نښتوالي له امله (چې د جوړښت له امله یې غوره کوي) یا د تودوخې په بنسټ په درې ټولګیو وېشو(فزیکي پیژند):

لومړی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلک بدنونه، د بدنونو هغه ټولګی، چې بې له باندنی اغیزي یې زرې سره کلکې نښتي وي او بې له باندني زوره ځاي په ځای وي.

لکه:تیږه، لرګی، یخ، واوره او اوبلنه واوره (دا هم لا اوبه نه دي) اونور

دویم:

ښتیونکي – یا غاز ډوله بدنونه: د بدنونو هغه ټولګی دی، چې زرې یې سره نه وي نښتې اوزرسره بیلیږي او یا دا چې بې له باندنی اغیزې تښتي(هرې لور ته ځغلي). دا نو د ژبې د قانون اود دې خوي سره سم تښتیدونکي یا تښتیدوني بلل کیږي (نه ! ښه یې: تښتیدونکي دي) او سم اندیز هم ځکه دی، چې هرې لورې ته تښتي لکه غازونه. د اوبوبوخار اونور

دریم:

د بدنونو هغه ټولګی چې زرې یې داسې نښتي وي، چې کلکې نه وي اویوبل ټیلوهي یعني مخ ته بیایي یا چې بې له دباندني زور یا اغیز بهیږي. دا بهیدنه یې خوي دی اوله دې امله بهیدونکي یا بهیدوني بلل کیږي یا د بدنونو بهیدونکی ټولګی بلل کیږي.

نورهمداسې مخ ته ځو: اوبه، شدې، شرومبې، تیل او ورته شیان یعني تراوسه مایعات څه خوي لري،

دا هر څه د همغه خوي له مخه ټولګیز کیږي. اوبلن غازنه شته، خو بهیدونکی غاز شته.

لنډ: که تاسو یو په عربي پوه اوداسې لږد فزیک سره بلد کس څخه وپوښتی، چې مایع ته په پښتو څه وایي، هرومروبه درته ووایي، چې بهیدونکی.

دا داسې د بلې ژبې نوم یا وی ته د اندول میندلو پاره باید په هغه بلې ژبې اومسلک پوه افغان وي، نه توکلي کسان.

جبه اوبلنه ده، هغه څه چې اوبه یې زغملې وي، اوبلن دی، مګر یوڅه مایع اوبلن نه دی، پخپله اوبلن لا نه بهیږي، یعني دا اوبلن لا اوبه نه دي.
دا ګاز یا غاز، چې تاسو ورته ګوته نیولې ده او ناسم یې،، اوبلن غاز،، بولی، د اوبو س

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ګډ خوي يې يواځې دا بهيدل دي، نور بل کوم خوي ورسره ګډ نه لري او نه يې اوبه زغملي، چې اوبلن شي، دا بهيږي، چې له دې امله بهيدونکی غاز دی او نه اوبلنيږي.

بيا : اوبلن لا تراوسه کلک يعنې نرمه واوره ده، چې پسې ويلې کيږي اوله دې امله چې ټوټې يا زرې يې سره نښتې دي بيا اوبه کيږي، چې بهيږي، دا په دې مانا، چې اوبلن اوبه نه وي، نو بهيدونکي يعنې مايع نه دي. اوبلن لا واوره ده خونرمه.

څوک چې د تلنې توان لري، تلونکي دي. څوک چې د خوړنې خوی يا توان لري خوړونکي دي، څه چې د الوتنو خوي لري الوتوني يا التونکي دي او داسې نور لکه اوسيدونکی، لوستونکی او او... يعنې د بهيدلو توانوالو ته بهيدوني يا بهيدونکي بايد وويل شي او دي، او نه دا ناسم اوبلن.

اورغورځونه اوار بهيدنه :

ما يوه ليکنه ولوستله، چې لاوا يې ،،اوروبی،، بللی وو، چې زما اند يې زما د مخه ليکنې په بنسټ په دې هکله څه ليکلو ته راوهڅاوه، چې له تاسوسره يې شريکوم.

موږ اورغورځوني لرو، چې هغه اور راغورځونه يا غورځوي او دا اورغورځونه يې بيا داسې حالت ته ورسيږي، چې بهيږي. د پورته روښانونې سره سم، دا هم دا د اورغورځونې لاوا، چې بهيږي، نودا اوربهيدنه ده يا ،، بهيدونکی اور،، دئ.

دلته ګورو، چې دا لاوا يا اور نه اوبلن کيږي، دا اور بهيږي، نو له دې امله بيا هم په دې ټينګار کوم، چې د عربي مايع له پاره اوبلن کارول پوره ناسم دئ او دا د پښتوسره تيری دئ.

يادونه: دا د دې ليکونکي ته دومره درناوی لرم، چې داسې لږڅه يې د پوښتنې لاندې نه شم راوستلی. زه ترې بخښنه غواړم.

که داسې نرم د موټرو خوزت وي نو ، نو کړی شو ووايو، چې دموټرو نرمه بهېدنه دا په نورو ژبو کې همداسې ده. خوزښت دوی هم لري او همداسې که تاسو په حج کې د ورايه يا له پاسه لاندې کسان چې له تورې تيږي راګرځې وګورئ، نو دا هم داسې بريښي، لکه چې بهيږي، ګورئ، که دلته اوبلن ووايی، نو دا به بيا د ژبې سره پوره ناروا کړنه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، تر،، until

د اړیکویونو سره مې اړیکې له دې امله ونیولې، چې د سربل ،، تر ،، سره مې داسې لږ څه جنجال ته نیت وو او داسې لږڅه ګوته ورته نیسم اویوڅونور هم همداسې غوره یې یا هغه چې ماته لږ د شنلو وړ برېښي لږ غزول یيې ستاسو مخ ته ږدم.

دا خبرې به داسې لږڅه اوږدې شي، خودا چې کاغذ نه لږېږي او چاپوم یې هم نه نوګومان مې دی، چې تاسو به هم را څخه ورسره ونه زورېږئ.

د انګرېزي ژبې څو پرېپوزېشنونه راوړم د الماني ژبارې سره او بیا یې د پښتو سره پرتله کوو.

د اوس دپاره به دا درې بسیا وکړي او که نور یې په دا منځ کې راغلل، هغه به همدلته په ګوته کړو.

With; from; until

الماني یې: mit; von; bis

پښتو یې:

له ... سره، له ... څخه ،تر یا د (له) ... سره، له ...(څخه)، تر

زه لومړی د جرمني څخه دbis (انګرېزي: until)، چې د پښتو معنا یې تر (... پورې) ده یو څو جملې د ،، تر ،، لپاره راوړم، په دې هیله، چې ګران لوستونکي به یې بیا د (دلته ،،له،، نه لیکم، چې وروسته پرې غږېږو) پښتو سره پرتله کړي، نه داسې نه چې پرتله یې کړي, بلکه وګوري، چې پښتو یې هم همداسې سمه ده او که څنګه او په هغه خپل وخت کې بیا دا نور دوه هم د څېړنې (موږ بلد یو چې تر(سم نه دئ) څېړنې) لاندې ونیسو.

په ژبه کې د ،، تر،، کارونه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړیکوی تر: له دي سربل ،، تر ،، سره موږ د یوڅه یعني پیښې، نوم، مهال او همداسي د ځاي پای په ګوته کوو، یعني دا په هغه وخت کارولکیږي، چې دا پورته یاد څه پوله ولري یا پولې ته ورنږدې کیږي.

لنډ: د پیښې، مهال همداسي ځای او یو څه اخرني ټکی یا پوله په ګوته کونه.

یادونه: دا دي دلته بیا هم په کلکه وویل شي، چې په بل هرځای کې کارونه یې ناسمه ده، لاملونه یې راوړو.

یادونه: که داسي لږځیر شو، نو څه چې پای لري یعني ،،تر،، .. وي، نو هغه به هرومرو یوپیل هم لري، که دا څرګند او یا نا څرګند وي.

که وو ایوچې: سپین تر کابله پورې لاړ، نودا هرومرو له یوځای څخه، چې پیل دی، تللی. که په دي هکله تکرارولرو، نو راڅخه زړه بدي کیږی مه، وایي، چې تکرار د زده کړې مورده او یا د پام بنسټ دی.

دادي څو الماني انګریزي اوپښتو غونډالي د **سربل تر Bis** سره

through (*US*) ,to ,until (*temporal*)

*.zwei Uhr in der Schule **bis** Meine Tochter ist*

.two o'clock **until** My daughter is at school

زما لور تر دوه بجو په ښوونځي کې ده.

*.Freitag krank **bis** Ich war von Montag*

.Friday **to** I was sick from Monday

زه دوه نۍ تر **جمعې** پورې ناروغ وم.

by (*temporal*)

(c) ketabton.com: The Digital Library

.Donnerstag fertig sein ***bis*** *Die Aufgabe muss*

.Thursday **by** The task must be complete

پوښتنې باید تر ځلورنې (چهار شنبې) پورې تمامې وې،

all the way to ;to (*local*)

.Köln ***bis*** *Der Zug fährt*

.Cologne **to** The train goes

ګاډی تر کولن (پورې) ځي.

په لاندې توګه مخ ته ځو:

۱ – تمپورال یعنې: اخر ټکی ښایی.

۲ – په مخه ښه کې هغه د بیا لیدلو وخت ډېر یا لږ پوره: تربیا پورې.

۳ – ځای: اخرنی موخه ښایی.

۴ – له ...څخه ... تر ... د وخت یا ځای واټن په ګوته کوي.

۵ – د یوه غږېدا سور، د یوه سپکتروم (د یوې ځیرې یا څه برېښیدنه، د دې په پښتو معنا لږ ستونځمنه ده، خو په نورو ژبو کې کتل ښه دي او په فزیک کې راځي)، د یوې پورته – او یوی کښته پولې ورکونه.

۶ – د په خوښه اړیکوی سره

۷ – bis zu د المانې په ځیر پرېپوزیشن په پښتو کې نه شته، دا هم همغه ،،تر ... پورې،، دی: پورته پوله په نخښه کوي، یو پوله ارزښت

۸ - bis auf : یو اخر شي چې سرې ردوي

.................ږ ۴۸ ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه چې وايو ټول خلک ميلمانه دې ترسپين پورې(يعنې پرته له ...)

د دې په څېر: ټو ل ميلمانه دې د ... په ګډون پورې په پښتو کې موږ تر ... پورې لرو.

دوې دا هم معلومه کړې، چې دا وی کله ژبې ته راننوتی دی، چې هغه يې زه دلته نه راوړم.

بيلګې: ـــ تر بلې مياشتې (پورې) بايد کور جوړ وي.

ــ هغه تر بلې مياشتې (پورې) نه شته

ــ تر اوسه(پورې) هرڅه ښه دي.

ــ څوک چې سره بيليږي يا مخه ښه اخلي: تر وروسته پورې.

ــ ،،ښه اوسه، تربيا پورې،،

ــ ،، په مخه دې ښه، تر بلې اونی (پورې).

ـــ تر دې ځايه(پورې) او نه وړاندې.

(،،پورې،، ته دې پام وي، چې ورڅخه (موږ دلته هم کله ليکو، چې ترې..(هغه زموږ په کليوالي خبرو کې وايو، چې تر نه تيريدلی.. دا ترنه معنا ورڅخه دي او نه تر)) تيريدلی هم شو).

ــ تر جلال اباده پورې موټر نيسو، وروسته بيا بايد په پښو لاړ شو.

ـــ ستا مور له سهار څخه تر ماښام (پورې) په پخلنځي کې ولاړه وه.

ـــ دا يو سفر دی، له جلالاباد څخه تر کندهاره پورې.

ـــ سپينه له پاسه (څخه) تر کښته (پورې) لمده وه. يا له سر څخه تر پښو پورې لمده(که لنده) وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، تر،، Bis د ترنوي Conjunction په دنده کي

برابرارزښته جملي- برخي سره تړي.

سپين په ميلمستون کي ناستوو، تر هغي چي ميلمانه کوروته ولاړل.

يو څوالماني انګرېزي او پښتو غوندالي:

- until (*temporal,subordinating*)

.das Gewitter vorbei ist ***bis*** *,Wir warten hier*

.the thunderstorm is over **until** We'll wait here

موږ دلته تميږو، تر څو جکړ تيرشي.

1. to(*coordinating*)

.Stunden in der Woche 50 ***bis*** *Ich arbeite 40*

.hours a week 50 **to** I work 40

زه په اونۍ کي ۴۰ تر ۵۰ ساعته کار کوم.

.dunkelbraun ***bis*** *Ihre Haare sind braun*

.dark brown **to** Her hair is brown

د هغي ويښتان نسواري تر تياره نسواري دي

دا نوري غوندالي دي هم ورسره وي:

..............ږ.ږ ۵۰ ....ږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ اسمان له برګ څخه تر شين وو.

ــــ سپين ۲۵ تر ۳۰ کسان میلمانه کړي.

(دلته دې پام وي، چې ،، له ۲۵ تر...،. نه لیکم، ځکه چې هغه بیا خپله موخه بدلوي)

ــــ په دې لمنځتون کې دې ۳۰۰ تر ۵۰۰ کسان ځای شي؟

ــــ زه په اونۍ کې زیات وخت ۵۰ تر ۶۰ ساعتو کار کوم. (پام دې وشي، له يې مخ ته راشي او که نه، په الماني ورسره له نه شته. نه ! داسې نه ده. له ورسره نه راځي، ځکه چې دی له تر کارنه کوي دی له ۱ تر ۵۰ یا ۶۰ ... یعنې له ۱ تر ۵۰ یا له ۱ تر ۶۰ ساعته پوري کار کوي، نو له دې امله ۵۰ تر ۶۰ ساعته پورې او نه له ۵۰ تر ۶۰ ساعته...دلته دا خبره راڅخه لږ ستونزمنه کيږي، له ۵۰ تر ۶۰ ساعته په دې مانا دي، چې دی خوله ۱ تر ۵۰ کار کوي، خو به يې داسې ولیکو، چې له ۱ ت ۵۰ او همداسې کله کله له ۵۰ څخه ور اوړي تر ۶۰ پورې. ګران لیکونکي دې هم په کې خپل فکر وځغلوي. (بیا: تکرار د زده کړې مورده).

ــــ سړی کړی شي چې هغه تر اخره پورې وګوري.

ــــ سپين کړی شي چې هغه په رڼو اوبو کې تر ځمکې تل پورې وګوري یا د ځمکې تر تل پورې....

ــــ موږ ناوخته د شپې تر دننه (تر منځ) پورې خبرې وکړې.

ــــ ژوبڼ هره ورځ تر زر کسانو پورې ګوري.

ــــ سپين په ښار کې تر نوي کیلو متره پورې په بس کې ځي.

ــــ د سندرغاړي ټولې سندرې پيژنم ـ تر اخرنۍ پورې دلته تر په دې معنا دی، چې اخرنۍ سندره يې نه پيژنم..

خبر و استعمال يا کارونه:

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر زر، تر بیا، له پښو تر سره، تر ګیډې، تر لاس خوزونې(په مخه ښه کې)، تر څو چې نور امکان نه وو.

ترې رابیل ویونه:

تر وروسته، تر وروستنې، ترغزونې، تر اوسه.

لنډ: تر په هغو جملو کې راځي، چې د ،، تر،، سره ،، پورې،، مل وي یا مل کیدی شي، یواځې همدې ته دې په لیکنو کې پام وشي، سم دې وکارول شي یعنې تر...(پورې)، بل ډول کارونه یا استعمال یې ماته ناسمه برېښي، چې ګران ژبپوهان دې هم ورته پوره پاملرنه وکړي، دا د ما سره هم مرسته ده او د دې مرستې د غوښتنې اجازه دې وي.

پرتله کونه

یوه د مخه اړینه یادونه: زموږ ژبپ،هان ،، پرتلنه،، لیکي، چې ناسمه ده، څه چې دا ،، پرتتل ،، نه دی، دا پرتله کول ده، نو لهدې املە پرتلهکونه او نه پرتلنه. که غواړو، چې دا دې لنډیز وي، نو د داسې لنډیزونو دې ځانونه ساتو، چې ناسم دي.

تر دې مخکې ... وبخښی دا ،، تر دې مخکې،، نه شته. تر ناسم دی او مخکې هم کلیوالي لیکندود دی.

له دې د مخه ... په بخښنه دا هم پوره نه دي.

له دې څخه د مخه چې په دې موضوع پیل کوم، د اړتیا له مخې غواړم دا لاندې ستاسو مخ ته کیږدم:

خوي نوم یا ستاینومAdjektive .

:مخ .په دې هکله مې لیکنه په تاند کې خوره شوې وه او دلته یې هم کتلی شی)خوي ویونه Adjektive

ستاینومونه به نوپه پښتو کې څنګه وي؟

یا دونه: زه په دې هکله لیکنه لرم، چې په هغې مې دا ستاینومونه د الماني انډول خوي نومونه بللي، چې وبه هڅیږم، هلته یې نور هم روښانه کړم.

موږ په پښتو کې د دې له پاره د نوروژبو په څیر د ستاینې یا خوي جګونه نه لرو. زموږزیات لیکوالان، چې زه ګورم، ډېر اوخورا ډېر د دې له پاره لیکي.

بیلګه ۱: چټک،ډېر چټک، خورا چټک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیلګه۲ : جګ، ډېرجګ، خورا جګ.
دا کړی شو نور هم وستايو، چې وليکو، لا نور هم چټک، ـــ ډېر ـ، ـ خورا ـــ اونور.
دا لار چې په ژبه کې نه لرو، کيدی شي، چې دا د يوه قرارداد له مخې د پوهانوله خوا ومنل شي او يا يوبل څه ورته پيدا کړي. داد قرارداد له لارې کيدی شي، خو هيله ده نورڅه سره پيدا نه کړو، چې بيا د قرارداد نوم پرې کيږدو.
دې ته دې په ګډه فکر وشي، چې ستايننوم او خوينوم همغه څرګندوي او که څنګه؟
دا چې زه دا خوي نوم وبولم، ناسم نه دی او که دا چګېدنه په ډېر او خورا سره هم وکړم، ناسم نه دی، د دې اجازه دې وي.

اوس راځم خپلو اري خبرو ته يعنې پرتله کونې ته:

زموږزيات يا نږدې ټول ليکونکي اوليکوالان ژبپوهان د شيانو يود بل سره پرتله کونه او په همدې ډول يې د پرتله کونې ستاينه يا خوي روښانونه په ،، تر،، کوي
لومړی: رموږليکونکي په دې اند دي، چې پرتله کونه د ،، تر،، سره کيږي.يعني
سپين تر شين(هغې هغه،هغوي،تا،تاسو،ما، موږ) (ډېر- ،خورا -) ښکلی دی.
دويم: په پيداښتي ډول يې، چې زموږ هيوادوال په بيلابيلوځايونوکې کاروي:
هغه د ،، له ... څخه ،، سره پرتله کيږي.
پوښتنه : له دوي، تاسو...او ... څخه کوم ښکلی دی؟
سپين له شين (هغې هغه،هغوي،تا،تاسو،ما، موږ) څخه ښکلی (ډېر- ،خورا -) دی.
دريم: سپين (را، ور، در) څخه ښکلی (ډېر - ، خورا -) دی .
په پورته ليکنه کې دا د ،، ور څخه،، په ځای ځنې ليکوالان کله کله ،، تر يا نوره ،، ليکي يعنې:
که پوښتنه وشي، چې له سپين اوشين څخه کوم ښکلی دی اوسپين ور څخه ښکلی وي،
نووايو: سپين تر شين ښکلی دی. دلته ،، تر څخه،، نه وايو.
تر د هغه مهال، ځای اويوه څه د پای په نخښه کونې سره يعنې ،،تر...پورې،، سره توپير لري.
ګورو چې دا پورته ،،تر يا ترې،، د ،،ورڅخه،، په ځای راغلی.
موخه: پرتله ونه د هغه ،، تر،، سره چې موخه ورڅخه د ....پای وي، نه کيږي، دا په دې مانا چې په لاندې کې ،، تر،،
سپين تر(ما،هغه، تاسو او...) ښکلی (ډېر -،خورا -) ښکلی دی، ناسم دی .يادونه: يعنې دا ،،تر،، هغه اړيکوی نه دی، دا له يوڅه يا چا يا شي څخه ښکلی دی، چې زيات کسان يې ليکي:: ترې ښکلی..... چې دا ترې هغه د ،، ورڅخه ،، په موخه يا مانا دی او نه د ،، تر،،، دا په دې مانا چې داترې د ،، تر،، سره څه ګډ نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسبت (دا عربي وی دی، چې دا موږ یې هم کاروو، په شمېرپوهنه کې یې هم کاروو، په پښتو : و... ته،، سره سر خوري):
موږ په پښتوکې نسبت ته څه وایو؟ (څه ووایو سم نه دی، ځکه دا موږنه وایو، دا څه ورته ویلکېږي، دی. له دې امله: څه وایو،دی).

دلته هم شیان سره پرتله کېږي
دا چې نسبت پښتو نه دی، نوکارونه یې کیدی شي له عربي څخه بل ډول وي، خوموږ یې هغه پښتو ډول سره کولی شو، ځکه په عربي خونه پوهیږو.
په ګڼونو کې لویوالی، کوچنیوالی اوبرابروالی سره پرتله کېږي.
زه به یې د شمېرپوهنې بېلګو څخه پیل وکړم:
بېلګه:
۲ نسبت ۴ (ته) کوچني (دی)په کسانو یا شیانوکې، لویوالی، ښکلا، پلنوالی، ..

کسان یا شیان:
الف نسبت ب (ته) ښکلی (جګ،پلن،...) دی.
تناسب: ګڼونو کې:
د دوه ګڼونو پرتله کونه که دا سې وي، لکه د نورودوه ګڼونو،نو وایو:
۲ نسبت ۴ متناسب ۳ نسبت ۶ ته
یا یې انډول ۲ پر څلور برابردي له ۳ پر۶ سره

نسبت به نو په پښتوڅه وي؟
په ګڼونوکې پرتله کونه:
۲ و ۵ ته کوچني دي

کسانو یا شیانو کې
سپین وشین ته ښکلی(جګ،....) دی
د ننګرهار انګور د کابل انګورو ته ځواږه (تروه، ....) دي
نوګورو، چې د عربي ،،نسبت،، د پښتو ،، و..ته،، سره انډول دی.

تناسب به نوپه پښتو څه وي؟
۲ و۴ته داسې دي لکه ۳ و۶ته
یعنې ۲ پر څلورو برابردي د ۳ پر ۶ سره.
سپین وشین ته داسې جګ(ښکلی،....) دی لکه برګ وخړته.
په پورته کې نوتناسب د برابر په مانا دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا داسي هم وايو چي:
سپين وشين ته په جګوالي کي داسي ځان نيسي، لکه برګ وخړ ته.
ګوروچي دلته تناسب ته د پښتو انډول،،ځان نيونه،، کيدی شي.

که شميرپوهني ته پام وکړو،نومتناسب دبرابرپه مانا راځي.

الف وبه ته داسي جګ دی، لکه پ و ت ته

يا الف و ب ته (داسي) برابر جګ دی لکه پ و ت ته.

تناسب داسي هم ليکو.

a/b = c/d

پخوا موداسي هم ليکه: a:b::c:d
ګومان مي دی انګرېزي کي يې اوس هم داسي ليکي.
لاس ته راوړنه: ګورو، چي پرتله کونه د ،،تر ،، سره نه کيږي.
بيا: سپين وشين ته ښکلی دي يا
سپين له شين څخه ښکلی دی.
ناسم: سپين تر شين ښکلی دي.
خو سمي پرتله کوني له پاره ليکو، چي : سپين له شين څخه ښکلی دی.
نو د ،،تر،، سره پرتله ونه نه شي کيدی،دا د ،،له ... څخه،، سره کيږي.
که څوک وپوښتي، چي شين ښکلی دی، که سپين؟ :پای يادونه
.ښکلی دی (ی)سپين تر :نو ځواب داسي هم ورکولی شو
.مخه مو چي وويل ورڅخه ښکلی دی ی لکه دد دلته نو دا تر نه دی دا تري
په پورته کي مو .دي ،،تر،، او ،،تري،، دې په ليکنو پام وشي، چي سره بدل نه شي
وليدل، چي دا پرتلونه په ،، تر ،، سره همغه ،، د ،، تري ،، سره بايد وي، چي دا يې
.ورسره نه ده ليکل شوې

ادجکتيو يا خوي وی Das**Adjektiv**

،، ورزيات ((lateinisch *[nomen]*)*adiectivum*, *ad-iectivum* nach altgriechisch *epí-theton*

شوی،،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ژبپوهنه کې هغه ویېول دی، کوم چې د یوه څرګند شي یا یوه ذهني شي، یوې کیدنې یا کړنې یا حالت او داسې نور جوړښت روښانه یا تشریح کوي.

ادجکتیو،،خویوی،، یا ،،ملوي،، هم بلل کیږي، په ښوونځي کې ،،ښکه،، وی(یو شی ښکه دی؟) هم بلل کیږي.

یادونه: زموږ ادبیان داخوې ستاینوم بولي چې د عربي د صفت انډول دی. په دې هکله دې ژبپوهان خپله پوهنه منځ ته راواچوي، چې کوم او ولې ښه یا سم دی.

خوی ویونه کیدی شي وکارولشي:

attributiv (auf ein Substantiv bezogen, z. B. der *schöne* Tag),

- اتریبوتیو(یوه شي اړوند یا یوه شي ته یې نسبت وکړی، د بیلګې په توګه. ښکلې ورځ (

prädikativ (als Teil eines Prädikats mit Kopula; z. B: der Tag ist *schön*) oder

- پریډیکاتیو (د یوه پریډیکات برخه د کوپولا سره: د بیلګې په توګه: ورځ ښکلې ده) یا
- ادوربالadverbial (هغه ښکلې سندرې وایی)

د ګرامرتول د خبروڅه پوره غزېدلې وي،خو د اوس له پاره زه په دې لړڅه بسیا کوم. که ژوند وو، نو بیا به یې سم وغزوم، خو دا کار د ژبې مینه وال ښه کولی شي.

د الماني ژبې زیات خویونه کیدی شي جګ شي. دا تلنه کومپاراخیون Komparation یا درجه بندي بلل بلل کیږي.

موږبه یې دا اوس همدا د ډېر اوخورا سره درجه جګه کړو.

Positiv: *schön*ښکلی

ډېر ښکلی .

Komparativ: *schöner*

(c) ketabton.com: The Digital Library

Superlativ: *am schönsten*خورا ښکلی

داسي خویونه هم شته، چي د هغوي د جګوني سره ستوی بدلیږي:

او موږیي بیا په ډېر اوخورا سره جګوو:

gut, besser, am besten;ښه،ډېر ښه ،خورا ښه

viel, mehr, am meisten. ، زیات، ډېر زیات، لا زیات

دې ته ټول مینه رابولم،چي اندونه سره ګډ کړي.

اوکه د نوروژبوڅخه یي هم ګټه واخستله، نولا نوربه هم ښه شي.

ځني خویونه شته،چي په هغي دا جګیدنه نه شي راتللی:

ټیک همغه یا مطلق خویونه لکه بلاربه (ډېره بخښنه دې وي، چي دا بې ادبي ونه ګڼی، که حامله ولیکم هم همدا ده، خوعربي ده)،مړ اونور.

د رنګونو جګیدنه بیا شته لکه شین، تک شین، شین چک.

سپین، تکسپین، سپینچک اوهمداسي نور. د دې بلاربې سره یوه ټوکه رایاده شوه، په ډېرهبخښنه بهدا دلته هم ولیکم. زماد ښوونځیو ملګري دروېزه اڅکزي د الماني پښتو دګشنري لیکلي، هغه د الماني یو وی شاېزي ته د پښتو مانا غول لیکل وو، چي دایي انډول دی. یوه بل افغان ورته زنګ وواهه، چي دروېزه صیب دا د شاېزي مانا خو دې ډېره بې ادبه کړې. ده ورته ووېل چي څه مي لیکلي وی، دې کس ورته ښبېړته په ځواب کي وویل چي: بولې.

ډاکتر ماخان میرې شینواری

ته ،،د پښتو ستاینومونو درج،،

لیکنه ته، چي زه یې داسي لړ څېړم عبدالحق سلامزوی د دې سرلیک لاندې درانه استاد ډېرو ګرانو د پښتو پوهانو د پښتو استادانو او درنو لیکوالانو!

ډېر زورېږم، چي داسي لیکنې کوم.

باورپه لوي ښتن وکړی، چي زما هیڅ یوه لیکنه د چا سره د دښمنی له امله نه ده او بیا زه تاسو ته لوړه کوم، چي د ځان پالني له امله هم نه ده او بیا مي دې لوړه وي، چي کلکسترګی انسان هم راته ځان نه بریښي او شعوري کلکسترګی نه یم، خو زه چي داسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه په .نواستادانو ليکني ګورم، ډېر زورېږم‌ليکني او په ځانګړې توګه د پوهنتون د در يواځني توګه، لکه چې په ټوله پښتني نړۍ کې ناروغه يم، چې ستاسو پوهنيزه لار سره زه بيا مې دې په لوي څښتن لوړه وي، چې دا څه ليکم زه هم .په مخامخوالي کې پروت يم روغ برېښي او په هر صورت ما ته ځان .زورېږم او که ويې نه ليکم، نو هم زورېږم تاسو هم په دې اند ياست، چې زه به روحي ناروغ نه يم، نو مرسته راسره وکړئ او په

هرڅومره توند غبرګ چې وي او په هره سزا زما د کړنو له امله ماته کومه سزا ټاکئ، لوړه .مرسته وکړئ درته کوم، چې زه به ورسره مخامخوالی ونه کړم، خو

زا په دې د ښاغلي عبدلحق سلامزوي په ليکنه خپله ليکنه کوم، چې داسې ليکنه ځانله د سلامزي صيب اند نه دئ

هر څوک چې ټولنې ته يو څه وړاندې کوي، په تېره بيا د پوهنتون استادان، هغو غواړي .راکړه او ورکړه ده دا .يو څه نورو ته وښايي، نو د دې لپاره دی هم بايد يو څه زده کړي

څوک چې په پوهنيزه څانګو کې کار کوي، نو هغوي دې ته هم چمتو وي، چې د نورو .ګوتنونې ځانيزې ونه ګڼي

زما ډېره بدمرغي په دې کې ده، چې زه يواځې يم او له دې امله نو بايد په ناحق و اوسم، ته په ګوته کړئ، په دې خو د دې ناروغۍ ستاسو مرستې ته اړتيا لرم، چې زما ناروغي را .کې به لوي څښتن تاسو ټولو ته اجرونه درکړي

.خورې شوي –په دې هکله هم –زما ډېرې ليکنې د تاند په درنه پاڼه کې

يوه هيله مې دا ده، چې لکه څنګه چې زه ستاسو ليکنې را اخلم او خبرې پرې کوم، دلايل و هيله ده، چې زما ليکنې هم په دلايلو راوړم او ستاسو د ليکنو خونديونه په ګوته کوم، ن .راته بېرته راوګرځوئ

زه ډېر خوښ يم، د ښاغلي سلامزوي صيب ليکنه کې يې انګرېزي او فارسي هم راوړي، .نو ښې خبرې پرې کيدی شي

اجازه دې ويو چې زه دا ليکنې ټوټه کړم، د خونديونې د سمو ساتلو سره او بيا خبرې پرې جازه دې دا هم وي، چې زه دا موږ ستايننومونه بللي په خوي وی او يوه اخره ا .وکړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

.چې په پښتو خويوی بلل کيږي، هم ما ليکنه کړې Adjektiv وبولمد
،، ما په پرتله کونه باندې يوه ليکنه کړې ، چې کتاب کې شته، دا به بیاپه ياد راوړم، چې د

تر،، سره په هيڅ ژبنی لار پرتله کونه ناشوني ده او وبه ګورو، چې دلته دا ،، تر،، د څه
په ځای راوړل شوی

البته ښه، ډېر ښه؛ خورا يا 》 :مګر د استاد دوکتور اجمل ښکلي په وينا،، :لومړی الف
کې پېته پرتله ده يا ضمناً پرتله ده خو اصل کار يې د زښت ښه په اصل کې صريحه نه بلځ
باندې جوړېدونکي عبارتونه (تر ټولو ښه) او (تر) خو .يوه شي مبالغي توصيف دی
،، 《.ځرګنده پرتله لري

:لومړي الف ته
ډېر منلی پوهاند ډاکتر ښکلی زموږ يو خورا وتلی پښتو پوه دی او زه يې ليکنې تل لولم،
زه ډېر زوربېږم، چې څه د پوهاند صيب په ليکنه ليکم، خو نو څه .دي ډېرې په زړه پورې
.وکړم
ستايننومونه سره پرتله کيږي نه، ستايننومونه يا خويويونه جګيږي، چې موږ په پښتو کې
.ورته د نورو ژبو غوندې لار نه لرو، نو دا به په ډېر يا خورا يا زښت او يا يو بل څه کوو
ي، له دې امله بيا،، تر،، او ،،ترټولو،، ته هم اړتيا نه شته چې نو چې پرتله کونه نه کيږ
سره پرتله يې کړو او د ،، تر،، او ،، ترټولو،، په هکله مې د تاند په درنه خپرونه کې په
دې هکله هم ليکنې خورې شوي، خو دومره وايم، ،، ترټولو،، کومه ترې پوهېدنه نه
لارې هم د پرتلې له پاره هم نه دا ،، تر ،، او نه لري، چې د څه شي ترټولو او د ژبلار له
.ترټولو،، کارول کيږي ،،
که د ليکونکي موخه د خويونو يا :په پيل کې په دې باندې بايد ټينګار وکړم، چې
ستايننومونوپرتله کول وي، خو دا ليکنه له يوه سره ناسمه ده، چې ستاييننومونه نه سره
.ي، په هره ژبه کې د اړونده لارې سرهپرتله کيږي، ستايننومونه جګيږ
.لومړی

:ښاغلی سلاموزوی صيب ليکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خبره په خپله د ستاينومونو ترمنځ پرتلنه ده، چې د انګرېزي يوځپيزو ستاينومونو ب،،
په .په مټ کېږي 《ترين》 او 《تر》 او د فارسي د 《est》 او 《er》 ترمنځ د
دې ژبو کې که د

پرتلنې خبره نه وي، دا روستاړي او يا يې د دوه ځپيزو او يا درې يا څلور ځپيزو لپاره د
کړولونه ورسره د مجردو کلمو په ډول نه کارول کېږي، 《most》 او 《more》
،،،کوي بلکې د جملې د ننه مانا زېږوي او پرتلنه

:لومړي ته

: يو

باور وکړې، چې زه خو د پورته غونډالي په موخه ښه ونه پوهېدم، خو په هر :يو الف
.صورت دې پرتلې ته به راشو

.ستايننومونه جګيږي .ستايننومونه نه پرتله کيږي :يو ب

ه پرتله ستايننومونه سره نه پرتله کيږي دا په دې مانا چې ډېر يا لږ يې ښکلا سره ذ : يو پ
د دوه يا ډېرکسان ..نه شته (ناسم يې واحد)کيږي، ځکه د دې له پاره د کچولو يووالى
سره د خويونو له مخې يا د خويونو په بنسټ پرتله کېدی شي، چې کوم يو يې
يا دوه کسان سره .دئ (-خورا ،-ډېر)منلی ،(-خورا ،-ډېر)دروند ، (-خورا ،-ډېر)ښکلی
ي کوم يو پلن دئ، دا په دې مانا چې کسان سره پرتله کيږي، دروې او غواړې پوه شد
.هغوي د ګډو خويونو له مخې سره پرتله کېدی شي

که ووايو، چې جګ له جګ سره پرتله کړه، نو دا موخوره ويېنه نه ده، دا هيڅ نه وايي،
د خو که ووايو، چې د دې انسان جګوالى د دې ونې سره پرتله کړه يا ښه يې دا دوه شيان
جګوالي له مخې سره پرتله کړئ، دا کېدی شي، ځکه چې ونه هم چګوالى لري او انسان
.هم

منځ کې،،کېدی ،، .ترمنځ،، ناسم دی، ځکه چې ،، منځ،، او ،،تر،، اړيکويونه دي ،، :دوه
.په دې هم يوه ليکنه لرم .شي

.دويم

:منلى سلامزوي صيب ليکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه:

۱-Studying book is a good entertainment.

۲-Studying book is better entertainment than playing ladoo.

۳-Studying book is the best entertainment.

په 《تر واړو》 او 《ترګردو》 یا 《ترټولو》 او 《تر 》 په پښتو کې همدا پرتلنه د دلته همدا (۱) {.معادل دی 《تر》 هم د پښتو د 《than》 د انګرېزي} .کېږي مټ پاسنۍ بېلګه رااخلو:

مطالعه ښه بوختیا ده ـ ۱.

ښه بوختیا ده (یو ډول لوبه) مطالعه تر لډو ـ ۲.

یا؛ تر ټولو ښه بوختیا مطالعه ده .مطالعه تر ټولو ښه بوختیا ده ـ۳.

یا دانګرېزی دا بېلګه:

۱- Ahmad is a senior teacher.

۲- Ahmad is senior to Ali.

۲- Ahmad is the senior most teacher in the Kabul.

استاد دی (ارشد) احمد لوی ـ۱.

لوی دی (په درجه کې) احمد تر علي ـ۲.

احمد په کابل کې تر ټولو لوی استاد دی ـ۲.

دویم ته :

هغه عربي هم ورسره غواړی، نو،، نسبت ته،، یا که ...پښتو انډول ،، و to د :یوه یادونه ... به ... یعنې الف .ته،، یې انډول دی او نه بل څه او فارسي انډول یې هم ،، به،، دي ...و ب...

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې چې څوک پوښتې پغمان لرې دی، که لوګر نو نیسو چې ځواب دې :بېلګه یې
پغمان به لوګر نزدیک است : یې

.ر ته نږدې دیپغمان و لوګ :او پښتو یې

.

.... ۶۱ ....

دې او نه تر او په همدې د درې د ،، از،، (څخه)...د پښتو انډول له than د : ۱ الف
دا به په همدې غونډالو کې .،، دې او نه ،، تر (څخه)... انډول پهپښتو کې هم ،، له
.انه شيږروښد

پورې کې یواځې یوه پرتله کونه ده، هغه هم پوره ۳ تر ۱ په پورته کې خو له غربي :الف
ناسمه او دا نور خو یواځې د یوه څهخوي ښوول شوي، چې زه به یې بیا وژباړم او

تر،، سره پرتله کونه نه شته او ،، دا ،، ترټولو،، خو هېڅ ترې پو هېدنه نه لري، ،، : ب
ر،، پرتله کونه هم وي، نو د څه شي تر ټولو؟ په دې هکله مې هم لیکنه شته، یعنې که ،، ت
.چې ګران لوستونکي یې د تاند درنه خپرونه کې کتلی شي

.پورې انګرېزي په پښتو سمه ژباړه ۳ تر ۱ د لومړیو عربي ګڼونو - پ

مخوالی او که تاسو ورته بل څهوایی، زه یې مخا –و ځورا –ډېر) کتاب لوستل ښه – ۱ ۱
.بوښتیا ده (نه لرو، خو نه په،، تر،، او ،، ترټولو،، سره

.یا به دا بوښتیا ښه، ډېره ښه،او یا خوراښه وي .ګورئ دلته څه شی سره پرتله کیږي نه
.دلته د څه شیانو پرتله نه شته

.هبوختیا د (- خورا ،- ښه) څخه ډېره ښه - (کولو) لډو لوبې (د) کتاب لوستل له – ۲ ۱

دلته دوه څه د بوختیا له مخې سره پرتله کیږي او له دې امله دا د خویویونو پرتله کونه نه
.ده

.کتاب لوستل خورا ښه بوختیاده – ۳ ۱

.څخه،، له لارې کیږي ... له .. په پورته کې پرتله کونه د

:د انګرېزي بله بېلګه کې یې د انګرېزي په پښتو ژباړه –ت

پورې ۳ تر ۱ له عربي ګڼونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

.ښوونکی دئ (- خورا ، - ډېر) احمد یو مشر – ۱ الف

.دئ (- خورا ، - ډېر) احمد و علي ته مشر – ۲ االف

.ښوونکی دئ (- مشر، ډېر) احمد په کابل کې خورامشر – ۳ الف

.... ۶۲ ....

.رتله کونه ده او بسېږ – ۲په پورته کې یواځې الف

ڼخه سره کیږي او په دویم کې پرتله کونه د ... کې پرتله کونه د له - ۱ ګورو چې په الف
.،،ته،، له لارې کیږي او نه د،، تر ... و ،،

.

.دریم

.ښاغلی سلامزوی صیب لیکي

:نو دلته موږ اړ نه یو چې بابېزه ځانونه ستړي کړو او ولیکو چې

.یاحمد لوی استاد د ـ۱

.احمد تر علي ډېر لوی دی ـ۲

.احمد په کابل کې خورا لوی استاد دی ـ۲

:د فارسي بېلګو ته هم تم کېږو

.احمد بزرګ است ـ۱

.بزرګتر است علي (نسبت به) احمد از ـ۲

.احمد بزرګترین خانه است ـ۳

:کې یې داسي وایو.چې په پښتو

.احمد مشر دی ـ۱

.احمد تر کریم مشر دی ـ۲

.کور تر ټولو مشر دی احمد د ـ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پيل کې څه ليکي، چې په موخه يې زه هم ښه پوه نه شوم، خو کليوالي خبرې :دريم ته دي او ترې تېرېږم او له ،، نو دلته موږ اړ نه يو چې بابېزه ځانونه ستړي کړو او :څخه يې تر څېړنې لاندې نيسم ،، :وليکو چې

.په پورته کې يې ،، از،، په تر ژباړلی او د ،، بزرگترين په ځای يې ،، تر ټولو،، ليکلی دې ته مي پورته ګوته نيولې، چ دواړه ناسم دي، خو داسې يوه يا څو د فارسي يا درى to د انګرېزي څخه،، انډول دی او دا... غونډالې راوړو او وبه ګور، چې ،،از،، د ،، له .انډول په فارسي کې ،، به ،، دی

.احمد در صنف خود از محمود گرفته تا بهرام از هر کدام شان بزرگ است

پښتو يې که پورته دري مي ناسمه ليکلې وي، نو بخښنه غواړم او تاسو يې راته سمه .کړی

.مشر يا لوي دی احمد په ټولګي کې له محمود نيولي تر بهرام پورې له دوي هر يوه څخه

که پهپرته کې د دري،، از ،، ځای ،، تر ،، وليکو نو دا به ښنګه وبرېښي او بيا به نو د ،، :تا ،، پهځای څه وليکو يعني که وليکو، چې

.... احمد په خپل ټولګي کې تر محمود څخه نيولي تر بهرام پورې تر هر يوه څخه

.نه هم د د ،، از ،، په څېر وليکودا به ښه ونه برېښي، چې د ،، تا،، ترې پوهېږ

دلته د ،، از،، انډول څه شی دی او د ،،تا ،، آندول .ښنګه په پښتو ژباړو؟ از کابل تا هرات څه شی دی؟

.کهداسې وی نو بخښنه به کړی .دا لاندې ليکلي وو، خو ګومان مي دی تکرار وي

:او دري سمې ژباړې دلته بيا د دويم انګريزي په پښتو :(؟)و دويم او دريم ته

۱- Ahmad is a senior teacher.

۲- Ahmad is senior to Ali.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢- Ahmad is the senior most teacher in the Kabul.

پښتو ژباړه.

احمد مشر ښوونکی دی -١.

ږږږږږږ..................... ۶۴ ....

احمد) نسبت(اړیین خو، باید هم نه وي، (...نه دی، تر علي مشر دی و. – ٢

احمد کابل کې خورا مشر ښوونکی دی. – ٣

)د دري ژباړه د دري یا فارسي مې داسې غښتلې نه ده، خو دا راته ساده برېښي(

احمد معلم ارشد (بزرک) است – ١

احمد به علی ارشد (یا بزرگ) است. – ٢

احمد بزرگترین معلم در کابل است. – ٣

ورو، چې دلته د لیکونکي د خوښې څه نه دي راغلي.

د لیکنې په پای کې یو څو اړیین پېژندونه

پرتله کونه نو څه ته وایي؟

دوه کسان سره ودرېږي او :د دوه یا زیاتو شیانو د غوښتونو لوي یو د بل سره پرتله کونه وایي، خو سوچ ډېر، خورا او که بل څه ورته)) غواړي پ،ه شي، چې کوم له بل څخه یا (لوي پلن، نېک، خوارېکښ او یا ښکلی دی (بوچ نه ،، تر،، او همدا ډول،، ترټولو دوه یا څو کتابونه او یا یو بل څه سره پرتله کیږي داسې هم کېدی شي، چې د یوه لرګي دروندوالی خوي دی، چې .دروندالی د وسپنې یا د یوه انسان یا یو بل څه سره پرتله کړې یان یې لري، نو د دې خوي له مخې دوه شیان سره پرتله کېدی شيدوه شد.

positiv; komparativ; superlativ , خویویونه سره جګیږي، چې په المانی ورته یوه پوره لیکنه لرمAdjektiv په .وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاتین وی دی، چې پښتو مانا یې،، ورزیاتونه،، ده او په ژبپوهنه کې هغه ویډول :ادجکتیو دی، کوم چې د یوه روښانه شي، یوه ذهني شي، یوه مخ ته تګ یا همداسې پرمختګ یا یې نور هم د مخ ته تلو یا یوه حالت جوړښت څېړي.

ه ښوونځي کې څنګه وی هم بلل کیږيدا ادجکتیو خوي وی، ملوی او همداسې پ

زه دا په خپلو لیکنو کې خوي وی بولم

خویوی وی، چې شتون یا شته یا شی، یوه پېښه یا یو حالت د یوې ټاکلې :بل پېژند د بېلګې په توګه، رنګه، ښکلی او)نخښې، د یوه ټاکلي خوي سره په نخښه شوی، خویوی (نور

.هیله ده، چې ډېر مې نه وی زورولي .زه نور د دې لیکنې سرهستړی شوم

دا یادونه د لیکنې خوندیونې سره سر او کار نه لري او که :په پای کې یوه اړیینه یادونه :لري یې؟ نه پوهیږم، خو ښه ده، چې پرې پوه شو

په دې لیکنه کې هم ګورو، چې دا ګڼل ټول په ګڼونو شوي، دا په دې مانا، چې یو ډول ک څه په لیکي یا څه ترې زده کوي او رااخلي، نو سړی په کې د بربېښي، نو بیا چې څو د بېلګې او .ښه لار یې داده، چې ګڼل د بیلابېلو لارو وشي .،ستونځو سره مخامخ کیږي وړاندیز په توګه کیدی شي لومړی دا ګڼل په ګڼونو وشي، د بل ځل او ځای له پاره دا ګڼل ، ۱ ب او بیا خو نو نورې لارې هم شته لکه الف ،په تورو ولیکو او د بیا له پاره په الف .او نوره مو چې څنګه خوښه وي ۳ الف ، ۲ الف

Smakhan1946@gmail.com

ډاکتر ماخان میرې شینواری

سلمه اونه سلنه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دا ليکنې څوکاله پخوانی دي، خوخوښ شوم، چې اوس يې تاسوسره د درنې خپرونې تاند له لارې تاسوسره شريکوم، چې څه غزېدلې دي. دا په دې هيله، چې يا ماته دليل ووايی، چې دا لار پرېږدم اويا تاسو دا درانه ليکوالان د خپلو ناسم بللو ويونوڅخه تيرشی.

ډېر درانه اسوشيتد پروفيسور ليوال صاحب!

هيله ده، چې زما سلا مونه او نيکې هيلې به ومنې. باور وکړه، چې هيڅ مې زړه نه غواړي ستا له ارزښته ډک وخت ونيسم، خو زما زړه غواړي دا زما ليکنې تاسو ته هم

.... ۶۶ ....

وښايم، په دې هيله ، چې د وخت د پيداکيدو سره لږ پام ورته راواړوې، خو دومره بيړه مې هم نه ده.

ما د اوبلن په هکله هغه وخت د پښتو نصاب ليکونکو سره هم خبرې وکړې، خو هغوې ته دا اوبلن - بې له کوم ژبنيزيا سم انديزدليله - ښه برېښيده.

د سلنې په هکله هم داسې لږ څه.

موږ له پيداښته سلمه لرو او په پيداښت کې ګوتې وهل کله هم سمه لاس ته راوړنه نه لري.

دا د سلمې په ځای سلنه راوړنه کوم ژبپوهنيزاوشميرپوهنيز بنسټ نه لري اونه يې هغه منځته راوړنکي کوم دليل ورکړی اونه يې وړکولی شو.

يو څه چې يو ځل ناسم ورځني شي، بيا يې سمول هم ډېر ستونځمن وي.

دا له لارې وتل زما – د يوه شميرپوهنې لوستونکي - د پاره زورونه ده.

داسې وی بدلون چې منځ ته راغلی له ۱۷ کاله زيات نه کيږي او کوم يو ليکونکي رامنځ ته کړې، بې له دې چې په مانا او په پسې ناسمو راتلنو يې وپوهيږي. تر اوسه موږ د داسې سلنې سره مخامخ نه وو.

دا به نوښتګه او چا يا دکومې رېښې خاوند منځ ته راوړې وي؟

دا چې داسې بلل زرخوريږي، هرومرويوژورنالست به دا کار کړی وي، چې داسې پښتو پوه اوپه ژبه کې ځانته نوښتګر به هم ځان ته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي کس ممکن د ځان سره فکرکړی وي، چې يوڅه نوي را پيداکړي، نو دا سلم ورته ښه نه دئ برېښيدی اوويلي به يې يي، چې دا سلم خود صدم سره لږ خپلوي لري، نوراځه دا سلن کړه. دا ناسمون يې په خلکو تپلی. خلک هم داسې يونوي څه زر رااخلي بې له دې، چې په سم او ناسم کې يې فکر وکړي. ټولنه خوپه دې باورلري، چې ژورنالستان خوربښتيا وايي او يوژورنالست چې څه وايي، نور باور پرې کوي.

دا کس هرومروپه شميرپوهنه داسې لږ هم نه پوهيده، که نه دا کاربه يې نه وی کړی.

.... ۶۷ ....

خبره نه اوږدوم لنډ دا سلنه د شميرپوهنې په بنسټ څيړم.

د هر څه له مخه به دا ووايم او په دې لوربه کار وکړم،چې ۱۰۰ همداسې يو ګڼ دئ، لکه۱ ،۲ ،.... ۱۰۵ اونور.

موږلرو: ۱ ، ۲ ،.... ۲۳ ،..... ۸۱، ۹۵ ،...،۱۰۰ ، ۱۰۱ ، ۱۱۵ ،. ....

که د يوڅه ځومره والی غواړووښايو، نو ليکو:

دا په ګڼونو يا شميرپوهنيز داسې ليکو:

۱ –م،۲ – م،.. ۲۳ – م، ۱۰۰ – م (دا ۱۰۰ – ن نه شو ليکلی)،۱۰۱ – م اونور

په ليکنيزډول يې داسې ليکو:

لومړی يا يوم، دوهم (که دوه وي، نو دوهم او که دوې وي، نو دويم)،... درويشتم،...، يو اتيايم، پنځه نويم،..سلم (نه سلن)، يوسلو يوم، يوسلو پنځلسم اونور

له بلې لورې د ګڼې، ګڼې- ګڼې او په ۱۰۰ يا ۱۰۰۰ کې شميرنه چې کوو، دا د ۶۸ يا د ۱۲۵ګڼونو سره هم کيږي، چې بيا يې په اته شپيتم او يا په يوسلو پينځه ويشتم کې شميرنه بولو، خو دا سل دوه او زردرې صفره لري، چې هره شميرنه ورسره ساده کيږي، نو له دې امله دا شميرنه د۱۰۰ او ۱۰۰۰ سره کوو، بل دليل نه لري.

داسې مخ ته ځو:

۱۰۰/۳۰ په دې مانا، چې دبرش په سلو، ياني ۳۰ په سلو وېشل شوي يا له سلودبرش اخستل شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که بانک په سلو کې پنځه ګټه ورکوي، نود هغې له پاره هم لیکو: ۱۰۰/۵ وایو پنځه په سلو کې

که ګټه دېرش په سلو کې وي، نو بیا لیکو: ۱۰۰/۳۰ او وایو دېرش په سلو کې.

که ګټه په ۶۵ کې ۳ وي، نو لیکو: ۶۵/۳ اووایو ۳ په پنځه شپیته کې.

دا موږ داسې هم وایو: پنځه سلمه، دېرش سلمه او ۳ پنځّ شپیتمه.

.

که موږپه پورته کې پنځه سلنه، دېرش سلنه وایو، نو بیا دیرش شپیتنه هم باید ووایو، دا په دې مانا، چې داسې د پیداښتې لیکنو هغه پیداښتې بڼه باید تولـه بدله کړو.

دا چې دا مې پوره زوروي، نوری بیلګې:

که ولړو:

۱۰۰/۳۰ = ۱۰/۳ اونړدې =۳/۱

له بنی و کیڼ لور ته باید ولولو: ۳۰ سلنه برابر درې لسنه اونږدې برابر یو درینه.

او همداسې

۱۰۰۰/۲۳۰ =۱۰۰/۲۳ اونږدې = ۱۰/۲

نودلته هم باید دوه سوه دېرش زرنه برابر درویشت سلنه او نږدې برابردوه لسنه ولولو. او

۱۲۱/۳۷ ، ۲۱/۵ ، ۸/۳

په پورته کې هم باید بیا له کیڼ و بنې لورته ولول: درې اتنه، پنځه یوویشتنه او اوه دېرش یو سل یووېشتنه .

دا په دې مانا، چې ـ لکه پورته مې چې ګوته ورته ونیوله ـ که داسې نه وي، نو ګرانو هیوادوالو باور وکړئ، چې دا دېرش سلنه نه ده، دا دېرش سلمه ده، لکه دا نور هم ـ نه نه ده او ـمه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا: گورو، چې یو ناسم څه ژبې ته ساده ننوځي او ترې را وتل یې بیا پوره ستونځمن کار دی.

که موږ هرڅه لیکو، باید په دلایلو او سم اند ودان وي، یعنې نوي څه. یو څه که زموږ لپاره نابلد وي او پرې پوهیدنه باندې یې شک ولرو، هغه دې بیا نه کاروو. داسې ویل کیږي، چې داسې کارونه باید دولتي څلوردیوالی کې وشي، خو ...

<u>پایونه: یا به ټول - مه په –نه اړوو او یا به د سلمې له پاره له سلنې څخه - چې ډېره ناسمه، د پیدابښت سره تیري، توکلي، بې سم انده اوله لارې وتلې ده او په شنه زور مو منځ ته راوړې – تیریږو.</u>

.... ۶۹ ....ږ

<u>دېرش سلمه او نه دېرش سلنه!</u>

ستاسو له سرې سینې ډېره مننه او که هره او څومره نیغه گوتڅنډنه وي، په دې لار کې په مازړه سوی مه کوئ. زه تراوسه یواځې یم. ملگري مې شئ او یا مې باوري کړئ.

ډاکتر ماخان میږی شینواری

،،ترډېره برېده،، سوچ بوچ ناسم دئ

گرانو لوستونکو!

که پوره زیر شو، نو دا ،،تر ډېره بریده،، زموږ لیکوالان ډېرکاروي چې ما هم له دې امله ډېرې لیکنې ته اړباسي..

موږ تل په ،،برید،، د ،،برید،، له امله په پوله برید کوو، پوله د برید برید گرځوو اوبرید یې پرېږدو. خو دا مو د خبرو موضوع نه ده، که پوله وي یا برید.

موږ دې ،، تر ډېره بریده،، د ویونو یو په بل پسې لیکلو ته خپل پام را گرځوو، چې ایا داسې یعنې ،، تر ډېره برید ه،، موخه په گوته کوې او که نه؟ یا شته ا وکه نه؟

یو څوک چې د یو څه سرته رسولو لپاره هلې ځلې کوي، نو تر ممکنه یا شونې یا کیدونکې بریده یا تر پولې هڅیږي او نه تر ډېره بریده یا تر ډېرې پولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که یو څوک د یو څه سرته رسولو لپاره ډېر زیار باسي او ربړې وګالي، نو وایي، چې له بریده یا له پولې ډېر یا اخوا او نه تر ډېره بریده. دا په ختّه کې دده د توان پوله ده یا پوله باید وي.

لنډ: ،،ترپولې پورې،، یا هم ،،له پولې ډېر،، یا ،،له پولې لږ،، لرو (نه تر (په ،،تر،،به بیا غږېږو) پولې لږ). دلته موخه په تر کې نه ده، خو نه تر ډېرې پولې اونه له ډېرېپولې شته.

لاس ته راوړنه: تر ډېره بریده یا تر ډېرې پولې نه شته ځکه، چې پوله یوه ده، نو څنګه ډېرشي.

تر پولې پورې یا د پټي د پولې پورې او...: دا شته.

.... 70 ....ږ

ما د یوه ن ج په مضامینوکې دا لاندې ولوستل:

،، ...سیمه کې بدلونونه تر ډېره بریده د امریکا او غیر اسلامي متحدینو د ...،،.

او همداسې: ،، تر ډېره بریده داسې ډنډوره شوې...،،.

دلته خو ،، تر ډېره بریده،، ته اړتیا هم نه شته، خو که لیکونکی غواړي دا د ټینګار په توګه ولیکي، نو بې له تر،،او ،، بریده،، یوازې ډېر لکلی شي یا ډېر وخت یا ډېر ځله، ډېر واره، چې یو څه ترې پو هیدل کیږي او که بیا هم غواړي برید په کې ریشي، نو ،، له بریده ډېر،، یې بیا موخه ور دئ.

او یا ،، اویاهم تر ډیره بریده سیاسي اواقتصادی ... ،،

سم یې لرو:

له بریده یا پولې ډېر.

له برید څخه اخوا.

تر لرې پولې (پورې).

له پولې اخوا (دلته ګوره هم ،،تر پولې اخوا،، نه لیکم)

تردې نږدې پولې(پورې).

تر هغې لرې پولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او داسې نور.

زيات کسان په دې اند دي، چې ګونډې دا ،، ترډېره بريده،، خو په دري يا فارسي کې هم شته.

نه! داسې نه ده. په فارسي کې داسې نه وايي او زموږليکوالان يا ژبپوهان چې وايي، دا ناسمه ده.

زه داسي ښه په فارسي نه پوهيږم، خودا له دري ښه په انډول پښتو کولی شم.

په دري کې که ووايي:

١ - تا حد زيات

٢ - از حد زياد
راځئ د دې انډول په پښتوو ليکو:

و ١ – ته – زه په دې اند يم، چې ګونډې دري ژبي به داسې نه وايئ ،، تا حد زيات،، او که ووای هم،

نوموخه به يې دا وي چې : تا حد کوشيدم واين چند دفعه يا زياد.

که موږدا په پښتو انډول ليکو ،نو،، تر برېد ډېر يا تربريد پورې ډېر يانې څوک تربريده پورې ډېر واره وهڅږي، مګر نه ترډېره بريده (پورې).

شننه: يو کس بايد يو کار په ٢ ساعته کې پای ته ورسوي (دا دوه ساعته بريد دئ)، خو هغه نه توانيږي اودی دا کار ډېر واره تر دوه ساعته کوي، دا په دې مانا چې دی تر بريد پورې – چې دوه ساعته دئ – دا کارد نورو دوه، دوه ساعته له پاره کوي، دا په دې مانا، چې تر بريده پورډېر هڅيږي..

و ٢ – ته- له بريد څخه ډېر.

شننه: يوکس د دوه ساعته د کارتوان لري اوهغه، چې درې ساعته کار وکړي، نوکار يې له بريد څخه ډېر وکړ،

دا ١ – تر بريد پورې ډېر او

٢ – له بريد (څخه) ډېر اودا سم هم دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا : ترډېره بریده

په دري انډول: تا بسیارحد. دا ګوره تا حد بسیار باندې نه شي اړول کیدی.

یادونه: ترډېرو بریدونو (پورې) شته. د هیواد تر ډېروبریدونوپورې تللی یم.

همداسې: له ډېروبریدونو(څخه) هم شته.لکه له ډېرو برېږدونوتیرشوم.

هیله ده چې روښانه کړې مې وي، چې تر ډېره بریده نه شته او همداسې له ډېره بریده.

له برید څخه ډېر شته، خوتر برید ډېر هم ناسم دی، ځکه چې که ،، تر،، نو هغه د مهال او...پای په ګوته کوي.

.... ۷۲ ....

.

۲۰ . ۵ . ۲۰۱۹ ډاکتر ماخان میړی شینو

غبرګون

که موږ د یوې بلې ژبې وی له پاره، چې موږ فکر کوو، په پښتو کې انډول وی ورته نه لرو او یو کره ټاکلی او د پیژند سره ښه روښانه وی یې په ځای کاروو، دا کله هم سم نه راځي. زموږ ډېر ادیبان به ووایې، چې له دې څخه خودا یا هغه موخه ده ، بیا هم ناسم دی. که په ځای یې همداسې یوبل وی هم راوړلی شی، نو هغه غوښتونې موخه به ترې(ورڅخه) واخستلی شو.

غواړم، چې د دې لیکنې په دې برخه کې یو وی (لغت) وڅیړم، چې د پښتو خپرونو کې د نورو ویونوپه ځای ناسم او زیات کارول کیږي۰ زه په پښتو کې نوښت ښه بولم، خو دا نوم په دې حالت کې باید هغه ترې جوته کیدونې یا ترې د جوته کیدو موخه جوته کړي۰

غبرګ په هندسه کې:

په هندسه کې دوه کرښې، چې څنګ په څنګ داسې وځغلي، چې سره غوڅې نه کړي او که غواړی، چې ناپای کې سره غوڅوي دا کرښې (خطونه) غبرګې بلل کیږي۰ موږ دا په نورو ژبو پارالل، یا موازي بللي۰

غبرګوني:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دوه کوچنيان د يوه موره په همغه (يو په بل پسې) وخت کی پيدا شي غبرګونی وي، چې په پاړسي کی ورته دوګانه وايي ٠ دا کيدی شي په پښتو کې دوه ګوني ، درې ګوني او داسی نور وبولو٠

که چيرې څوک يو بل چا ته څه ووايي، نو دا وينا لوريزه وي(طرف لري) يو څه يا يو چا ته مخامخ وي، که بل څوک وغواړي، چی د دې خبرې په هکله څه وايې دا خبره به يا همغه لوريزه وي، چی وايو سپين د زيړ د خبرې په غبرګون کی وويل:

زيړ به يا د سپين خبرې سره غبرګ څه ويلي وي يانی همغه لوريزه به وي او يا به يی د دۀ خبره ورغبرګه کړي وي، چې غبرګه به وي، خو مخامخ لوريزه (په ضد يا که غواړی برعکس)٠

.... ۷۳ ....ړړړ

که چيری په کوم کور کی پلار څه ووايې او د دۀ ځوي په دی اند نه وي او په مخامخ (ضد) يی څه ووايی نو دا مشر بيا دی کشر ته وايی، چی خبره مه راغبرګه وه٠

که ووايو، چی د سپين د خبرې سره زيړ خبره غبره کړه، يانی دا غبرګه همغه لوريزه ده٠

زه تراوسه په دې نه پوهيږم، غبرګون به هندارونه يا انعکاس وي او که د چا، څه يا د چا د خبرې په هکله به وي او که څنګه؟

که موخه ترې انعکاس وي، نو انعکاس اړيين نه دی، چی غبرګ دې وي.

که د ،،غبرګون،، په ځای په ډېره بخښنه ،،ګړنګون،، هم ووايو همدا به ترې و پوهيږو، چې څه له غبرګون پوهيږو.

موږ لرو چې سپين د برګ د خبرو په هکله وويل:....،نوبيا غبرګون ته څه اړتيا ده.

زما په اند ژبې سره غبرګې پيدا دي او هغه څه چې په نورو ژبو کې څنګه کارولکيږي، په پښتوکې هم همداسې ده، نوراځی، چې د ،،غبرګون،، په ځای په ،، هکله،، بسيا وکړو او يا اړوند حالت سره سم، چې په لاندې کې به يې لږ وغزوم بل وی وکاروو.

د لا نورې روښانه ونې له پاره لاندې پوښتنه ځوابوو:

ايا د غبرګون داسې کارونه، چې زموږ ژورنالستان يې کاروي اړينه ده او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښه لاس ته راوړنې له پاره موږدا د غبرګون کارونه په څو غونډالوکې روښانه کوو.

تکرار به ولري، خو د ښه پوهیدلوله پاره ښه دئ، چې وښایودا د لیکوالانو یو ذوق او د ژبې ناسمون دئ او که د ژبې اړتیا.

لومړئ بیلګه:

ترمپ وویل، چې افغانستان کې د سولې له پاره باید لارې چارې وکتل شي.

د ژورنالستان لیکنه به وي:

.... ۷۴ ....ږږږ

غني د ترمپ د خبرو په غرګونکې وویل، چې په افغانستان کې سوله اړینه ده.

یا غني د ترمپ د خبرو په غبرګونکې وویل، چې په افغانستان کې د سولې کیلي د پاکستان سره ده.

سم یې:

غني د ترمپ د خبروپه هکله وویل،چې ....

دویمه بیلګه:

ترمپ وویل، چې د افغانستان جګړه کې د پاکستان ښکیلتیا باید له پامه ونه غورزول شي.

غني د ترمپ د خبرو په غبرګون کې وویل، چې د جګرې بنسټیز مسؤلیت د پاکستان په غاړه دئ.

سم یې:

یو: غني د ترمپ د خبروپه هکله وویل، چې ....

دوه: غني د ترمپ د خبرو په ملاتړ وویل، چې ....

درې: غني د ترمپ د خبروپه مخامخ یا مقابل وویل، چې..................

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیلکه: ،،وسلوالو طالبانو په دې اړه تر اوسه غبرګون نه دی ښوولی.،،

د غبرګون په ځای که داسې ولیکو: ،، دا چې په دې برید کې ولسي وګړو ته زیان رسیدلی او که نه چارواکو په دې اړه (په دې هکله، په دې باره (درې ده؟) لا تر اوسه څه نه دي ویلي.،،

دا پورته ویونه لرو، چې هغه بنستیزه موخه روښانه کوي، نو دې غبرګون یا ګړنګون اویا بل څه باندې ولې خپله ژبه تخریب کړو. بیا: په هرصورت دا د غبرګون وي کارونه په داسې غونډالو کې یا په دې موخه ناسم او سم ناسم دی.

ډاکتر ماخان میړی

شینواری

ایا موږ پیداېښتې پوهنې پښتوکولی شو؟

موږ لا تراوسه چې په پیداېښتي پوهنوکې پوهنیز څه لولو،هغه عربي دي. پوښتنه دا ده، چې ایا موږدا پوهنې په پښتو لیکلی شو، دا په دې مانا، چې ایا موږ د دې پوهنو پوهنیزو ویونو ته هم پښتو انډول لرو او دا پیدا کولی شو. دا نومونه پیدا کوو نه، خو پوښتنه دا ده، چې ددې له پاره نومونه په پښتو شته اوکه څنګه؟

دا پوښتنه به په هوځواب کړو، ځکه چې هره ژبه د پوهنیزه کیدوتوان لري، خولومړی باید ځان په هغه پوهنه پوه کړو او بیا په هغه وي، چې د باندنۍ ژبه کې شته اوپښتو انډول یې پیدا کوو.

په همدې ځای کې دې اجازه وي، ووایم، چې ما په شمیرپوهنه کې نږدې څلوېښت کتابونه په پښتو کړي، دا په دې مانا چې هغه مسلکي نومونه مې په انډول پښتو کړي، بې له ستونځو او همداسې مې په فزیک کې درې کتابونه ژباړلي، چې یوله هغود ښوونځي د کتابونوسرلیکونه دي، هغه فزیکي ویونه مې نه د ډکشنري په بڼه، خو په پښتومې د الماني ویونو ته انډول پیدا کړی یا میندلی

دا په پښتو یا د پښتو نومونوسره مو پوهنه هم ساده کیږي، چې دلته د یوڅو بیلګو سره ستاسو لنډ پام را اړوم. دا په ورزیاته کړم، چې ما هیڅ وخت نوم له ځانه نه دی پیداکړی او انډول مې لټولی او پیدا کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې هکله اوږدې خبرې نه کوم، لنډ يوڅوبيلګې له تاسوسره ګډوم.

مشبو ع به نوڅه وبولو؟

مشبوع داسې پيژند لري:

-- هغه محلول چې نور همغه څه په ځان کې نه شي حل کولی، مشبو ع بلل کيږي.

مور وايو: يو څوک چې ډېرخوراک وکړي هم ورته وايي، چې مشبوع شوی اوميږي، چې ډېر واښه وخوري. نو وايو چې ميږه ټنده شوې .

.... ۷۶ ....

يو څوک چې نوره مړی نه شي خوړلی، خوموږوي او همداسې نور ژوي مړيږي.

کوچنيانو ته هم چې موردېر خواړه ورکړي، راګرځوي يې.

ځنې خواړه دي، چې سړی يا څوک ښه په مړيږي، نو وايو، چې دا خواړه مړوونکي دي. ګومان مې دی، چې د کلي خلک وايي مړوخه دي، نه پوهيږم سم به وي او که څنګه، ځکه چې مړوخه ګومان مې دی هغې ښځې ته هم وايي، چې ميږه لري.

په همدې توګه مو محلول يا حل ،،اوبی،، بللی، نومشبوع ته به څه ووايو؟

لکه چې ژوي مړيږي، خو همداسې يو اوبی هم مړيږي.

مور نو پورته پيژند اوس په پښتو دا سې ليکو:

هغه اوبی چې نورڅه ځان کې نه شي اوبی کولی (دا ګوره اوبه کولی نه بولو) موړ وي.

مشبوع = موړ

بيا وايم، چې دا بل ډول نه شي بلل کيدی، دا په دې مانا، چې نومونه به نه جوړوو، هغه خپل نومونه به رابرسيره کوو يا له کټلاندې څخه راباسو.

له شميرپوهنې څخه يوه بيلګه:

ما خو نږدې ټوله شميرپوهنه په پښتو ليکلې، خو بيا به هم يوه بيلګه له تاسو سره ګډه کړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایره، چې د دایرې د منحني یوه لړه برخه قوس بولو او وتر او قطر لرو او داسې نور.

په پښتو یې:

ګردۍ (موږیې په هسکه مینه کې ګردۍ بولو)، هغه وړه د ګردۍ د کږې برخې ته ،، لینده،، وایو.

دایره = ګردۍ

قوس = لینده

وتر : هغه کرښه ده، چې له ګردۍ یوه ټوټه بیلوي، نو دا له دې امله ټوټه وونی (ټوټوونی) بولو(بولویې نه،دا ټوټوونی دي).

وتر = ټوټوونی

ټوټه یا چې قطعه ورته وایو: د ګردۍ هغه هواره ده، چې د لیندې او ټوټوونې منځ کې پرته ده.

قطعه = (ګردۍ) ټوټه

نیمۍ: هغه کرښه چې ګردۍ نیمۍ نو دا به نیمی نه وي؟

قطر = نیمی (اړیین نه ده چې کرښه ورسره یاده کړو، پوهیږو چې دا کرښه ده).

ګردۍ برخه یا قطاع (دا د قطاع نوم هم ډارونکی دئ): دا د ګردۍ برخه ده، چې د دوه وړانګو او ګردۍ لیندې منځ کې پرته ده.

قطاع = (ګردۍ) برخه

وړانګه =شعاع

له فزیک څخه

سیم یا څه، چې برېښنا وړي، نو هغه هرومرو ،، (برېښنا) وړونې دي او له دې امله یې برېښنا وړوني یا لنډ وړوني بولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د ښوونځي د فزيک نړدې ستره برخه مې پښتو ته را اړولې. په دې هکله مې ليکنې په کتابتون. کوم کې کتلی شئ.

دا د ګرانو لوستونکو له پاره يو څه وړاندې کيږي، چې کتل او اندونه سره يو کول نه، سره نږدې کول يې زما هيله ده او نه بل څه.

نومونه يا ويونه بايد پيدا نه شي. هر څه چې په پيداښتي توګه په بله ژبه کې شته، په پښتوکې هم شته.

دوه پوښتنې دي:

لومړی: يو څه ته په پښتو نوم ايښول (دا به د خبرو وي)

دويم: د يوه څه په مانا ځان پوهول (دا بايد وي)

.................٧٨ ....

نو که د دې ويونو مانا وليکويعنې مخکتاب، نړيوال جال، ملفون، شميرونی، دا به اړيين وي. دا چې څنګه يې وبولو، دا بايد په پام کې نيولشوي وي، چې تخريب په کې نه وي.

بيلګې:

١ - موږ په کورونو اوکوټوکې يوجوړښت لرو، چې برېښنا پرې روښانه کوو اومړه کوو. دا جوړښت د يوه واړه اړمګوټي يا يوې تختې او يا د يوه څرخ په څير وي. دې ته انګرېزي سويچ، الماني شالتر وايي. ددې دنده داده، چې برېښنا وړوني يا سيمونه سره يوځای کوي اوبيلوي. د يوځای کيدوسره برېښنا په برېښنا وړونو يا سيمونوکې بهيږي اوڅراغ روښانه کيږي اود بيليدوسره برېښناګروپ مړکيږي. دا نو (برېښنا) تړونی بولو اودا نوم همداسې دئ.

٢ – پورته موبرېښنا وړوني نوم وليدل، دا هکپک کيدونکی نوم نه دئ، دا برېښنا له يوه ځايه بل ځای ته وړي، نووړوني دي.

ګورو،چې زموږ ژبه د پوهنيزه کيدو توان لري او هره ريښه په پښتو کيدی شي او هغه داسې، چې هرڅوک پرې ښه وپوهيږي.

زما اخرني وړانديزدادئ، چې نومونه به له ځانه نه جوړوو اويو کره پيژندل شوی وی به د بل کره پيژند لرنکي وي په ځای نه ځای په ځای کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نورو ژبو کې شته اوپښتو انډول يې

داکتر ماخان ميرزی شينواری

په دې برخه کې ځنې ورځني ويونه، چې په نوروژبو کې شته او موږ يې لا تراوسه انډول نه دی پيدا کړي.

زه خو په دې اند نه يم، چې زه څه ليکم، هغه دې هرومرو سم وي، ځکه چې زه د همدومره ليکنې د فکرتوان لرم. زما په اند زه هڅيدلی يم، چې څه ليکم، په هغې يو بل سره پوهيږو. ژبې سوچه کيدی نه شي، خوزه هم هغه ويونه کاروم، چې تراوسه د پښتو د خوب تر کټ لاندې پراته وي، خو هغه ماته سم برېښي، ځکه داسې نه دي، لکه بهيدونکي، چې په پوره ناسمه توکه اوبلن وبولم اويا ستاندارد ته کچه ووايم.

زما د ليکنو په هکله ستاسود کړنو او مخامخکړنو (دا بيا د دې وی يعنې ،،مخامخکړنو،، د لومړي ځل له پاره کارونه ده، خو موخه ترې پوهيدل کيږي) هيله هم لرم.

زه ستاسومخامخکړنو ته درناوی لرم اوخپلې کړنې به ورسره هرومروسموم.

لند:پيداښتي نومونو ته بايد په پښتوکې انډول ولرو اودا لرو، د لږو ځانګړنو سره:

زه نومونه نه جوړوم. زه کوم د بلې ژبې وی، چې کاروم، هغې ته په پښتو کې انډول لټوم او دا ټل د زياتو پيداښتي ويونو له پاره لرو. زه نومونه نه پيدا کوم، زه هغه لرلې نومونه ګرانولوستونکو ته مخ ته ږدم.

ځنې ليکوالان وايي،چې دې د ...ژبې وی ... ته څه ووايو؟

دا بايد وڅيرو، چې هغه وی يې پيدا کړو، لکه، چې زموږ د ليک لوست ژبه کې زموږمشرانود مايع له پاره خپل انډول نوم نه وو کارولی، نودا يې ورته غوښتل پيدا کړي، خو انډول يې پيدانه کړی شو او ناسم انډول يې ورته وټاکه.

دا ولې؟

دا ځکه چې دوی دې ته فکر نه وو کړی اويا يې فکرنه شوکولی، چې مايع څه شی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي دې ته پام نه دی کړی، چې مايع يو خوي دی او دا خوي د تنونو يا شيانو يوټولګی جوړوي يعني ټول هغه څه ته مايع وايي، چې بهيږي، دا دی، بې له دې چې نورمخ ته ولاړ شو، د مايع انډول پښتو مو وکاراوه يعنې بيهدونکي.

پوهنيز نومونه:

په پوهنه کې نومونه – په ځانګړې توګه شميرپوهنه او ځمککچپوهنه کې – يواځني دي يا يويواځني دي، دا په دې مانا چې هر نوم يوه او ټيک يوه څيزه په ګوته کوي او هره څيزه يو او ټيک يو نوم لري. نومونه ځوک په خوښه – چې څه يې زړه غواړي ـ نه شي ټالکل.

بيلګه: مستطيل ته به نو په پښتوڅه ووايو؟
په مستطيل نه پوهيدم، نودابه په بله ژبه کې ګورم. انګريزي اوالماني کې
ورته rectangle and Rechteck وايي، نو له دې امله په پښتو کې – که دا سم وژباړو
او دا

.... ۸۰ ږ............

چې څيرې دي، نو له دې امله ښځينه نومونه دي – ،،ولاړګوډی،، او يا کټمټ ،،ولاړکونجی،، بلل کيږي، چې هرڅه ترې پوهيدل کيږي اوبل نوم ورته نه ټاکل کيږي يا نه شي ټاکل کيدی. دا چې سخت، نابلد او يا بل څه ډول دی، دا کوم بنديز نه دی، دا همداسې دی اوبس.

ايا هغه څه چې په نوروژبوکې شته زموږ په ژبه کې هم انډول لري؟

هو.

نو ولې موږ ځنو شيانو يا ويونو ته په پښتو کې نومونه نه لرو؟

دا ځکه چې موږ په نوروژبو نه پوهيږو او يا مو پام ورته نشته يا يې له پامه غورځوو.

هغه نومونه اوخويونه، چې په پښتوکې تراوسه ورته د چا نه وي پام شوی، نو زموږ پښتانه پيداښتي ده، چې هغو ته نومونه پيداکړي، خو ستونځه په دې کې ده، چې دوي ورته نوم پيداکوي اودا سمه نه ده، ځکه چې په کې تيروځي.

د هر څه له پاره، چې په بله ژبه کې نوم يا وی (په پيداښتي ډول) وي، نوپه پښتوکې هم ورته انډول شته، خودا چې موږ په نورو ژبونه پوهيږواويا زيات وخت دا نومونه له هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپښولکيږي، چې په کومه دباندنۍ ژبه نه پوهيږي، چې له هغې څخه يې راواخلي اوکه غواړی، راوژباړي او يا لړتر لږه له هغه چا وپوښتي اوخبرې ته يې غوږکيږدي، چې په يوه دباندنۍ ژبه پوهيږي.

زه يې دلته يوه بله بيلګه راوړم. يوه ورځ يوه ملګري را څخه و پوښتل، چې انعکاس ته به نوڅه ووايو او په همدې خبرو کې بيا د انګازې څخه خبرې شوې چې ګوندې دا به بل څه وي او انګيزه بل څه او همداسې له همغه وخته ازانګه هم منځ ته راغلې.

له دې امله زما دا لاندې ليکنه.

Reflexion انعکاس يا(بيرته) راګرځيدنه

انګيزه (ازانګه ، انګازه): زما په اند به دا ،، د ازانګې به موخه ترې همغه د عربي ژبې انعکاس وي، چې په خلکو کې يې انعکاس ښه وي، يعنې دلته به انګيزه د انعکاس لپاره کارول شوې وي. دا ځکه وايم، چې داسې يو څه مې زموږد خورا درانه ليکوال

ژورنالست، څيړونکي ښاغلي رفيع څخه اوريدلي(خداي(ج) دې وکړې چې دا مې ناسمي نه وي کړي او کومه ناسم پوهيدنه زما لخوا دلته نه وي رامنځ ته شوي، زه مخ له مخه د ښاغلي پوه څيړونکي رفيع صاحب څخه ډېره بخښنه غواړم ، په هر صورت زموږ د خبرو اترو موخه دا ،، ازانګه،، ده.

راځئ، چې له هر څه د مخه (د هرڅه له مخه مې ليکلی وو، خو د دې ليکنې سره مې له هر څه د مخه کړ) په انعکاس ځانونه وپوهو، د زبپوهنې او فزيکي لار(قانون) له مخې.

که موږله کوټې په رڼا ورځ راووځو، نود لمر وړانګې چې په رانه برېښنده شيانو ولويږي، هغه بيرته راګرځي اوسترګې موبرېښنوي. موږ هلته په کلي کې نه وايو، د لمرانعکاس يا رفلکشن مو سترګې راوبرېښنولې، موږ وايو، چې د لمر رڼا بيرته راوګزيده او زموږ سترګې يې وبرېښنولې. دا په دې مانا، چې دا رڼا په يو شي ، چې بيا روڼ برېښي لويږي اوبيا بيرته راګرځي. دا بيا په دې مانا چې موږ نو د انعکاس او يا رفلکشن له پاره بيرته راګرځيدنه لرو، همداسې که غونډوسکه په ديوال وولو،هغه هم راګرځي، يا غږپه کوم ځای کې وکړو، چې هغه بيرته راګرځي. موږ اوس دا تر څيړنې (دا ،، تر،، مې دلته ناسم وليکه . سم يې د څيړنې اونه تر څيړنې) لاندې نيسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو انعکاس د بیرته راګرځیدني یا راګرځیدنې لپاره -چې انګریزي یا نوره هم ښه لاتین یې reflexion دی – کارول شوی.

ترهغې، چې زما فکر رسیږي د عربي وی یا لغات ،،انعکاس،، په پښتو کې د درې څه یا د درې ډولونو لپاره کارول شوی:

که یو څه په هنداره کې بیرته راګرځول کیږي یا راګرځول کیږي (دلته بیرته راګرځول او راګرځولو لپاره زما موخه همغه راګرځول یا راګرځیدل دي، موږ ورسره بیرته وایو، خو زه یې اړین نه بولم. دا به راګرځول وبولو) داهم ا نعکاس بولو یا دی.

که په غره کې غږ وکړو او هغه بیرته واورو یعنې راوګرځي، دا هم انعکاس دی، همداسې که یو څه په ولس کې وشي، که ښه وي یا بد دا په خلکو کې خوریږي او له خلکو بیرته اورول یا اوریدل کیږي، چې دا هم انعکاس بلل شوی.

لنډ: انعکاس په هنداره کې، انعکاس په غره کې د یوه څه د غږ انعکاس په ولس کې د یوه څه یا یوې شوې وینا انعکاس.

. ... ۸۲ ....

دا درې نومونې په ټولو ژبو کې په بیلو بیلو نومونو یادیږي. هغه څه چې هنداره کې بیرته راګرځي په الماني کې ورته ،،شپیګلونګDie Spiegelung ،، وایي او دې نورو دوه وو ته اېښو یا اېکو(اکو) Echoوایي، چې لاتین دی موږ په پښتو کې هم د اسې نومونې لرو.

د اخرو دوه وو لپاره انګازه یا انګیزه(؟) کاروو، چې له دې امله پخپله هغه دعربي انعکاس دی او ازانګې یا بل څه نومونې ته اړتیا نه شته او په غره کې د غږ خوریدا هم انګازه یا انګیزه ده، یعنې خورشوی، چې موږ ورته انګی ویله او غږ به مو وکړ، چې انګی انګی یو غږ بل هم راوکړه.

که په هنداره کې یو څه یا یوه ځیره (بیرته) راګرځي، نو هغه څه باید ونومو، د عربي انعکاس په ځای. دا په هنداره کې یوه ځیره چې (بیرته) راګرځي، وایو چې دا ځیره هنداره کیږي. دا چې دا ځیره هنداره کیږي، نو دا خو له هندارونې(هنداره کونې) بل څه نه دي، یعنې دا په هنداره یا اینه کې انعکاس هندارونه یا اینونه بولو(هغه ستاسو خوښه هنداره نوم مو ښه راځي یا پښتو دی او که اینه). یعنې دې انعکاس ته هندارونه یا اینونه وایو. دا د پښتو ګرامر په بنسټ سم دی

نو ګرانو لوستونکو!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورو چي د ازانګه په پښتو کي کومه تری بله پوهيدنه نه لري، يعني ازانګه هم دا موږ دلته بللي ا نګازه يا انګيزه(؟) ده، چي په خلکو کي خوريږي، خو که غواړی، دا ازانګه وبولی هم خوښه مو، کيدی شي.

،،اېکو يا اېښو يا انګازه يا انګيزه منځ ته راځي، که د غږڅپي داسي په زواک يا قوي وځنډيږي، چي سړی دا غږ بيل بيل د اوريدلاس ته راوړني يا ـنتيجي که غواړي د اوريدپايلي په توګه واخستلی يا احساس کړی شي. سره راټول يا سره يوځای شوي concentrate رفلکشنونه يا دا بيرته راګرځيدني(چي عربي کي ورته انعکاس وايي(شايد، زه په عربي نه پوهيږم)) د اکو يا انګازي يا انګيزي په څير اوريدل کيږي. د اکو وی يا لغات د يوناني Ἠχώ څخه راغلی يا رانيول شوی دی.،،

که دا په هلمند کي شوي غونډي غږ خلکو ته ورسيږي، نو په خلکو کي خوريدا يي همداسي په پرلپسي ډول منځ ته راځي، چي دا هم همغه د غره په څير خپله انګيزه په خلکو کي خوروي. له دي امله دا هم انګيزه يا انګازه ده او که ازانګه يي بولی، هم خوښه مو.

لنډ بيا:

................٨٣ ....

لومړی: په په هنداره کي د يوه څه بيرته راګرځيدنه هندارونه بولو او

دويم: په غره کي د غږ بيرته راګرځيدنه انګيزه،انګازه يا ازانګه بولو اوبيا همداسي

دريم: د يوه سياسي کس وينا، چي اغيز يي د خلکو له خوا بيرته راګرځي،هغه هم انګازه، انګيزه يا انګازه ده،خوماته يي انګيزه ښه برېښي.

ډاکترماخان ميرزی شينواری

ستونځوبی

يو د پوهنتون پوهان را څخه وپوښتل، چي د ستونځوحل ته څه وايي؟

ما ورته وويل، چي ستونځوبی.

دا نوولي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دې نړۍ په هراړخیزه پوهنو کې دومره وده کړې، که څوک، چې ځیرنې کوي اوپه داسې پرمختتلې ژبه وپوهیږي، نو د هر څه له پاره په پښتو کې هم هغه اړوند ویونه پیداکولی شي.

لرو: ملګوبي، چې انګرېزي یې salt solutionدی.

لنډ: زه به د خوي له مخې لکه پورته د ،،اوروبي،، په ځای، چې له اورغورځوني منځ ته راځي یا پایله ده، اوربهیدنه، اوربهیدونکي... وبولم. په مننه

محلول ملحي saltzlösung

حل solution،lösung

مخامخکړنه (عکس العمل):

دا مې همدااوس فکر ته راغی، چې د یوچا د کړنې سره چې څوک غواړي مخامخوالی وښايي، نودا به هرومروزما په اند مخامخکړنه وي.

که غواړئ، نو د همغه ،،عکس العمل،، سره پاتې کیږو.

جفت او طاق ته په پښتوڅه وايي؟

پوښتنه. ایا موږ پښتو کې د جفت له پاره په دې ورځنۍ ژبه کې اندول وی لرو او که نه؟

هو: هرهغه څه، چې دوه، دوه کیدی شي، هغې ته عربي جفت وايي، چې پښتو اندول یې جوړه دی.

لومړی:

ایوه یا ییوه چې څوک کوي او یو غویا (غوایی) ولري، نو جوړه ورته پیدا کوي. دا د غویانو جوړه ده، چې بیا سره دا جوړه ځغلي. څوک چې بوټان اخلي، نو د دباندنی اغیزو پرته به جوړه بوټان اخلي. او که په ټاکنو کې سره برابر ځغلي، نو همغه د ییوې او یا ایوې د غویانو په څیر به دا یوه جوړه وي، چې دا جوړه بیا جوړه سره ځغلي. نه لیکو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې غبرګ سره ځغلي، ځکه چې که جوړه نه وي هم غبرګ کيدی شي او يا غبرګ دي،، ځکه چې ګډ ووټونه يا رايې به نه لري، چې يو بل غوڅ کړي.

که يوه نجلۍ او هلک داسې لړېه خوي کې سره نږدې وي، نوکيدی شي چې ووايو: دوي به يوه ښه جوړه وي.

دويم:

د جوړه مخامخ څه بولو؟

عربي يې طاق دی، هغه چې جوړه نه وي يعنې ناجوړه وي، نو ګوروچې پښتو بلل يې ،، ناجوړه،، دی.

راځوشميرپوهنې ته

ګڼونه : هغه پيداښتي ګڼونه چې په دوه پوره وېشل کيږي، هغو ته جوړه ګڼونه وايو اوهغه پيداښتي ګڼونه، چې په دوه پوره نه وېشل کيږي، هغوي ته ناجوړه ګڼونه وايو. ګوره زه ورسره دلته پوره نه ليکم، ځکه چې اړتيا ورته نه شته. پيداښتي ګڼونه چې په پيداښتي ګڼ

وېشل کيږي او لاس ته راوړنه يې پيداښتي ګڼ وي، نو،، پوره،، ته يې هرومرو اړتيا نه پيښيږي.

جوړه ګڼونه: ۴ و۱۶، ۲۸ ...

ناجوړه ګڼونه: ۱۳،۱۵، ۲۷ ....

په ورځني ژوند کې ، چې ورسره مخامخ کيږو

څنګه يې بولی؟

له الماني څخه ژباړه يې

۱ – پلنې د ربړ پټې، چې له ژورې سکاره راپورته کوي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – په مغازو کې چې تل ګرځي اوشیان له یوه ځای څخه بل ځای ته وړي.

۱ – وړونېټی: یعنې یوڅه له کښته پورته وړي.

۲ ـ بهیدنېټی: دا تل روانه پټی ده، له دې امله بهیږي یعنې بهیدنېټی.

په پښتوکې د زیاتو ویونو له پاره انډول نه شته یا موږ(زه) نه پرې پوهیږم لکه

معني:

د عربي ،،معنی،، له پاره موږ پښتو نه لرو، نو که پښتو یې ،،مانا،، ولیکو، دا به منو.

همداسې د قطب له پاره هم پښتو انډول نه شته.

داسې ویونه هم باید چې څنګه وي خپلې ژبې ته راواخلو، لکه چې رانیولي مو دي، که لیکندوډيي د ځنوله پاره بدل شي، دا په ټولو ژبوکې ورځنی دی.

د بلې ژبې هر څه یا هر وی له پاره، انډول لرو، خودا باید پوهنیز ولټول شي.

داسې خو ما فکرنه کاوه،چې شمیرپوهنه دې داسې سمه په پښتوشي، خودا چې دا نومونه او ویونه ټول پیداښتي دي، نوزموږژبه هم دا ویونه لري اودا به یوائځني وي، دا په دې مانا، چې هر شمیرپوهنیز یا هندسي څه پښتو انډول هم لري.

خوباید په دې اند نه و اوسو، چې ژبه دې سوچه کړو.که زما لیکنې وګورۍ، سمې په پښتودي، خودا موږله پیداښته لرو، نوي مې منځ ته څه نه دي راوړي اوداسې باید ونه شي، ومو کتل، چې څوک په خپله خوښه یوڅه یا یو وی په پښتو کوي، په هغې کې ناسمونونه راځي.

ګرانو هیوادوالو!

موږ پوهیږو، چې پښتو په دولتي څلورديوالي کې یوه ډیره پخوانی نوي، نږدې شپیته کلنه ژبه ده، نو له دې امله یې علمي کول او د ځنو ویو په پښتو کول یا ورته پښتو پیدا کول هم ستونځمن دي. له یوې خوا موږ چې څه زده کړي یعنې زموږ ټوله زده کړه هغه په پښتو نه ده او له بلې ژبې مو را اخستي او له بلې خوا په دا بله ژبه مو چې څه زده کړي، هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ډېر ویونو(لغات له عربي رانیولی)، چې موږ یې له دې امله د ډېل ستونځو سره مخامخ کړي یو. زموږ دا نږدې شپیته کاله مخکنیو په پښتو لیکونکو، څه له فارسي رانیولي، هغه په فارسي کې د عربي ویونه یې هم ورسره شاید (یاممکن) کتمټ رااخستلي وي. بله پوښتنه دا هم ده، چې هغه عربي نومونه – چې موږ یې د پښتو نومونو لپاره کاروو- ایا دا سم دي او که څنګه؟

دا هم بله پوښتنه ده، چې باید پام ورته وشي.

د یو پوهنیز څه د لیکلو له پاره

له هرڅه لومړۍ مشوره: که هرڅوک یا ښه یې هر پښتون غواړي څه زده کړي اوڅه ورزده کړي، که دا پښتو ژبه هم وي، باید د یوې وتلې دباندنۍ ژبې څخه د همدې موخو له پاره ګټه واخلي، یعنې یوه د وتلو ژیوڅخه باید ښه زده کړي.

په پوهنه اوپوهنیزوڅه لیکلو کې زما د مرستې ژبه الماني ده او داسې لږ انګریزي، دا هم د الماني په مټه، دا په دې مانا چې د لیکلو له پاره مې وتونژبه (ترې ژباړې ژبه) الماني

اوموخه-ژبه(پرې ژباړې ژبه) پښتوده. دا هم بایدووایم، چې د الماني ګرامرد پښتو د ګرامرسره لږ سرلګوي او په ډېرڅه کې سره ورته-والی لري.

ژبه مو له جنجاله ډکه ده، ځکه چې نوې د پوهنې سره بلدیږي، نو هراړخیزې ستونځې د بیلا بیلو مسلکي کسانو (په) منځ کې را منځ ته کوي. زموږ ژبې یواځې په ادبیاتو کې دا سې دلیدلو وده کړې، هغه هم د یوڅه په لبکلو کې، خو د ژبې لیکندود اولیکنډول سره هلته هم ستونځې شته. په نورو بیلابیلو مسلکونوکې لا همداسې ده چې ده.

یوه د مخه یادونه: یو څه چې له بلې ژبې پښتو ته را اوړې یا د پښتود سمون له پاره یې بیلګې راوړو، دا په دې مانا نه ده، چې دا د بلې ژبې انډول دې زموږد ژبې یانې پښتو له پاره باورونه لري.

دا به نوره هم ښه داسې ووایو، چې له نوروژبو څخه په ګټه اخستنه پښتو غنې کوو(هراړخیزه) اود نوروژبو د ویونو(لغاتو) له پاره دپښتو انډول ځان ته جوتوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوره داسي نه وايم، چي وی ورته پيداکوو، چي دا کارناسم هم دی، يعني وی نه پيداکوو، د دوي انډول پيدا کوو.

دا چي زموږژبه دودې لرې پاتې شوې، نود ژبپوهنيزو ستونځو د هوارولو يا ستونځوبيو له پاره بيا د نورو پر مختللوژبوڅخه مرسته رانيولی شو يا اړين يو چي له نورو ژبو مرسته راونيسو.

ايا د پ له پاره د نوروژبو څخه ګټه اخستل کيدی شي؟

هرومرو. ګورو، چي په هره ژبه کي د بلې ژبې انډول پ شته کيدی شي، چي په يوه ژبه کي زيات وي، خوبيا د هغوزياتو څو له پاره په بله ژبه کي يوپ شتون ولري، لکه د الماني aus;ab ; von،... له پاره په پښتو کي يو پ شتون لرې اوهغه ،،له... څخه،، دی، خو دا کومه ستونځه نه ده.

يادونه: باوروکړی، چي دا ټول کارما د ،، تر ،، په خپلوپولوکي د رابندولو له امله وکه، چي يوائي او يوائي ډ مهال،ځای او ...پاي په ګوته کولوله پاره راځي اونورېې هر ځای کي راوړل ناسم دي اود ژبې د ټولولاروسره مخامخ.

.

تر : تر بل،ای کي هم راځي. دلته هم په ډېر غونډالو کي ناسم راغلی

دا ،، تر،، چي هرځای کي کارول شوی، هلته سم دی، چي هلته بل اړيکوی نه شي راتلی اوکه له ،،تر،، څخه هلته بل اړيکوی ښه وو، نه، نه دا چي ښه وو، بلکه دا چي د

همغه اړيکوی ځای وو، راتلی شو، نوبيا هلته ،،تر،، بايد لرې شي او په همغه خپل ځای کي اتکړی ورته واچول شي.

زه چي د ژباړو سره سر او کار لرم، اوهمداسي د پښتو ليکوالانو ليکني لولم، د يو لړ ستونځو سره د پرېپوزيشن يا اړيکويونو له امله لاس او ګريوان يم. دا په الماني کي روښانه دي او پوهيږې چي څه په کوم ځای کي يا د څه سره راځي، چي موږ خارجيان هم داسي لږ څه پرې پوهيدی شو. په پښتو کي دا کار داسي ښه نه دی سرته رسيدلی. که جملې لولو، نو ترمخه، تروروسته، ... وروسته تر هغه په مصر کي له...، تر پورې ترمنځ او داسې نور لولو، نو نه پوهيږو، چي دا ،، تر ،، داسې نور څّه ټوليز(يونيورزل) شوي او که څنګه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي راته برېښي، چي د ،، تر،، وزر شوي او د ،،د،، ، ،،په،، ، ،، له... څخه،، او داسي نورو ځای نيوی شوی.

زه د دې ليکني سره غواړم، چي دا ،،تر،، په خپلو پولو کي رابند کړم او دا وزر يې پرې کړم، زما په اند د پوره دلايلو سره.

دا هيله، چي ژبپوهان او نور مينه وال به نه ځانله زما د پوهاوي له کبله هم د ما سره په دې کي مرسته وکړي.

غواړم د ګرانو لوستونکو پام د لاندې ته راواړوم اوزما (زما په اند) سمون هم ورسره وليکم:

۱ - کارګيل: ،،د جګړې تر ټولو هسک دګر هير شوي قربانيان ...،،

وړانديز: تر نه شته اونور يې ستاسوخوښه.

د جګړې له ټولو څخه د هسک دګر هير شوي قربانيان يا

له ټولو څخه د **هسک دګر (د) جګړې** هير شوي قربانيان

له ټولو څخه هسک دګر کي د جګړې هير شوي قربانيان

۲ - لولو او ناسم دی:
،،کابل کي تر ځمکي لاندې د اوبو کچه تر ۱۲ مترو لوړه شوې،،.
سم يې:

کابل کې (د) ځمکي لاندې د اوبو سطحه يا هواره تر ۱۲ متره (پورې) لوړه شوې. ..
تر ۱۲ متره (پورې)،، سمه ده که ۱۲متره د جګيدو پوله وي، خوګورو چي داسي نه ده.
پرته له دې ناسم او داسي ليکل کيږي: ... له ۱۲ مترو (څخه) لوړه شوې.
تر نه شته يا يوځل شته او کچه نود سطحي په ځای نه شي راتللی. هر يويي د ځان له پاره خپل پيژند لري.

که غواړی، چي دا ،، کچه،، هرومروراوړی، نوبيا به وليکی: د ځمکي لاندې د اوبوسطحه، چي په کچه شوې، نو ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - په لاندې ليکنو کې ،، تر ،، ته پام وکړئ، چې ناسمون به په کې وي، که نه؟
---،، تر څو چې دخپل لويدلي پټکي غور نه وي.،، دلته ،، تر،، په ځای دی.
--- وايم دپيسو تر څنګ يې تاريخي قيصې. وايم د پيسو څنګ کې يې ....
--- دی تر هر چا درونډ، وياړلي او . دی له هرچا (څخه)........

--- يې ترټولو لوی عامل وي. يې له ټولوڅخه ...
--- تر سترګو کيږي. د سترګو کيږي.
--- په تر قانوني تعقيب لاندې راشي. به د قانون......

..پښتنوتر بل هر دښمن.. پښتنو له بل ...

..........ځان ونه پيژني تر دې به مو حال بد شي. .. له دې (څخه) ...

۴ - يوه لنډه ليکنبرخه اوڅومره ،،ناسم تر ،، :

،،په قطر کې د طالب او امريکايي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې يو شمېر پخواني طالب چاروا کي وايي، له سولې وړاندې بايد د افغانستان ولسمشريزې ټاکنې ترسره نشي. خو افغان ولسمشر محمد اشرف غني پر وخت د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کېدو ټينګار کړی.،،

د ليکنې لومړۍ برخه:

.... ۹۰ ....ږږ

،، په قطر کې د طالب او امريکايي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې... ،،

دا منځ اوڅنګ اړيکويونه دي او له دې د مخه اړيکوی نه شي راتللی. نوليکو:

... استازو منخ کې د تازه مذاکراتو څنګ کې په..

.يادونه: ګورئ چې په منځ کې او همدا رنګه په څنګ کې هم نه ليکو،ځکه چې ،، په ،،اړيکوی دئ اودلته منځ اوڅنګ هم ړيکويونه دي.

دويمه برخه يې:،،... بايد د افغانستان ولسمشريزې ټاکنې ترسره نشي.،،

ليکو:......... د سره نه شي ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه برخه:،، ... د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کیدو ټینګار کړی،،

،، پر تر سره کیدو،، خونوره هم هکپکونکي برېښي.

لیکو:... د ولسمشرۍ ټاکنو د سره کیدو باندې ټینګار کړی

یادونه: دا ،، ترمنځ،، ډېر راځي او له دې امله باید لږ یې څېړنه وغزول شي

که د یوې منې پوټکی وګورو او خوسا شوی وي او په اند یو، چې منځ به یې هم خوسا وي ، نو وایو چې دا مڼه (له پوټکي) تر منځ (پورې) خوسا ده. او که منه مو غوڅه کړه او منځ یې خوسا وو، نو وایو چې دا مڼه په منځ کې (دلته ځکه ،، په منځ کې لیکو،چې دلته منځ ځای دۍ اونه اړیکوی) خوسا ده او نه تر منځ او یا یې منځ خوسا دی..

همداسې که دوه کسان سره جوړ نه وي او جګړه سره لري، نو وایو، چې د ... او ... منځ کې جګړه ده او نه په = یا تر منځ جګړه ده.

همداسې د الف او ب منځ کې مینه ده اونه ،،ترمنځ،،.

۵ - ،، او څیړنې تر سره شوي او په تر سره شویو کارونو سترګې نه شو پټولی خو زه د دې ژبې د یو ویوونکي او زده ،،

.... ۹۱ ....

لیکو: ....د سره شوي او د سره شویو کارونوباندې...، له بلې خوا خو پرته له دې ،،په تر،، هم ناسم دی، خکه ،،په ،، او،، تر ،،دوه اړیکویونه دي.
د دې لیکنې د پایونې سره زما د ،، تر ،، په وړاندې موخه پوره شوه.

د ،، تر ،، د تیرې په وړاندې مې همدومره څه کولی شو، نوره ستاسوخوښه ده، چې مخه یې نیسۍ او که همداسې په تیري کې یې پرېږدۍ.

تاسو چې د هرچا هره یوه لیکنه ولولۍ، نو دا د ،، تر،، د ناسمې کارونې سره به مخامخ وۍ، چې د نورو اړیکویونو ځای یې نیولی دی.

داسې لږ یادونه د ،،له ... څخه،،:

له پرون څخه ،له دې وخت څخه، له هر وخت څخه ، له بل هر وخت څخه ، له تا څخه،، له یوه څخه ، له ټولوڅخه ، له تیر وخت څخه، له اته بجو څخه، له جلال اباد څخه، له دې ځای څخه......

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړنور هم ورسره مل:

،،ساینسپوهان وایي چې د سږ کال د جولای په ۳۱ نېټه په ګرینلنډ کې تر بل هر وخت تر ټولو زیاته واوره ویلې شوې ده.

دوی دا خبره د ثبت شویو معلوماتو پر اساس کوي.

سمون یې: لومړی: ناسم: تر بل هر وخت. سم :له بل هر وخت ډېر.

دویم: ناسم: ترټولو زیات واوره ویلې شوې.سم: دا ،، تر ،، خوله ورایه ناسم دی. تر ټولوزیاته واوره ویلې شوې. داسې سمه ترې پوهیدنه نه لري.،، ترټولوزیاته،،ډېر نه وايي.

،، تر بل هر وخت تر ټولو زیاته واروه ویلې شوې ده.،، په ځای: له بل هر وخت ډېر زیاته... یا له ټولو تیرو وختونوډېر زیاته...

،،په یاده ورځ تر ۱۰ ملیون ټنه زیاته واوره ویلې شوې ده. تر دې ېخوا هیڅکله داسې نه دي شوي چې په ۲۴ ساعتونو کې دې ۱۰ ملیون ټنه واوره ویلې شي.،،

د ،،تر ۱۰ میلیونه ټنه زیاته...،، په ځای: له ۱۰میلیونه ټنه ډېر زیاته...

.... ۹۲ ....

،،تردې پخوا،،، په ځای: له دې ډېر پخوا یا دمخه...

دا دې لا بله: ،،تر سراوي،،: ،،او ټاکنیز بنسټونه د رنېو ټاکنو ترسراوي ته لاره خلاصه

کړي،،.او ټاکنیز بنسټونه د رنېو ټاکنو د سرته رسولو ته لاره خلاصه کړ

دې ته هم پام وکړئ:

،،د امریکا او طالبانو ترمنځ د سولې هر راز موافقه باید تر لاسلیکېدو مخکې...،،.
،،خو ګراهام د ولسمشر ټرمپ او د ده د حکومت د جګپوړو چارواکو تر غونډې مخکې پر خپله ټویټرپانه لیکلي....،،
،، ....و د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د «بین الافغاني» مذاکراتو..............

او د شلمې پېړۍ تر دویمې نیمایي وروسته په اوومه یا د څوارلسمې لمریزې پېړۍ په شپږمه لسیزه کې پیلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پړاوونو ووېشو؛ خو تر جګړو وروسته ،،

بیا تکرار اخرنی یادونه:
،،تر،، پرته له دې، چې د مهال، ځای،نوم او یا بل څه پای نه ښایي، یعني پورې ورسره نه شي راتللی، ناسم کارول شوی.
بله ناسمه کارونه راته روښانه کېږي، چې په ځای یې بل اړیکوی راتللی شي. دا ناسمه کارونه ان، چې زموږ نالوستي پښتانه هم کوي. فکر ورته وکړئ او دا ناسمون تراوسه (پورې) بس دئ.
لوي ښښتن مو دې په ټولو پوهنوکې بریالي لري.
پام: هره لیکنه که لولی، پام وکړئ چې څومره واره دا ،، تر ،،د نورو اړیکویونو ځای بیځایه نیسي.
Smakhan1946@gmail.com

.
.
.
.
.

ډاکتر ماخان میړی شینواری

د ،، تر،، وزر شوي.

،،تر،، ته دسر خبرې

که په یوه هیواد کې یوزورواکی هرڅه له نورونیسي، نوهغه ټولنه ورسره هرومروستونځې لري. په ژبه کې هم هم دا حال دئ. د ،، تر،، اړیکوی، د نورو زیاتو اړیکویونو ځای نیولی، نو له دې امله یې ژبه داسې لږ څه بدرنګه کړې، چې غواړم دا اندېښنه د نورو ګرانو هیوادوالوسره ګډه کړم.
زه د تاسوسره څوغونډالي ګډوم اووبه ګورو، چې دې ،، تر،، څنګه د نورو اړیکویونوځاینیولی او نورواړیکویونو ته ځای نه پرېږدي.
بیا یې لنډ پیژند ته: ترد مهال،ځای اویا یوبل څه پای په ګوته کوي.
بیلګې: اړیکوي ته
۱ - له تورخم څخه تر جلالاباد پورې. یا تر جلال اباد پورې،
۲ - تر لسو بجوپورې.یا له اته بجو تر لسو بجو پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - ....ټول دي راشي تر سپين پورې.
ترڼوی ته:
۴ – سپین کوټه کې یا میلمستون کې ناست وو، ترڅو میلمانه کورونو ته ولاړل.

یادونه: له هر څه د مخه یوه یادونه اړینه بولم او هغه دا چې که په یوه ځای کې یو اړیکوی راځي، نو همغه یو اړیکوی دی، دا سې نه شو ویلی یا دا نه شي کیدی، چې دلته دا راځي او دا هم راځي. دوه بیلابیل اړیکویونه د یوې موخې یا یوې اړیکې له پاره نه شي راتللی. هر اړیکوی ټاکلی دکارولوډول او دود لري، یواړیکوی د بل اړیکوي ځای باید ونه نیسي او همداسې یو اړیکوی د بل اړیکوي د مخه یا وروسته نه شي راتللی.

دا ،، تر،، چې هرځای کې کارول شوی، هلته سم دی، چې هلته بل اړیکوی نه شي راتلی اوکه له ،،تر،، څخه هلته بل اړیکوی ښه وو، نه، نه دا چې ښه وو، بلکه دا چې د همغه اړیکوی ځای وو، راتلی شو، نوبیا هلته ،،تر،، باید لرې شي او په همغه خپل ځای کې اتکړۍ ورته واچول شي.

زه چې د ژباړو سره سر او کار لرم، اوهمداسې د پښتو لیکوالانو لیکنې لولم، د یو لړ ستونځو سره د پرېپوزیشن یا اړیکویونو له امله لاس او ګریوان یم. دا په المانې کې روښانه دي او پوهیږې چې څه په کوم ځای کې یا د څه سره راځي، چې موږ خارجیان هم داسې لږ څه پرې پوهیدی شو. په پښتو کې دا کار داسې ښه نه دی سرته رسیدلی. که جملې لولو، نو ترمخه، تروروسته، ... وروسته تر هغه په

مصر کې له....، تر پورې ترمنځ او داسې نور لولو، نو نه پوهیږو، چې دا ،، تر ،، داسې نور څه ټولیز(یونیورزل) شوي او که څنګه؟

داسې راته برېښي، چې د ،، تر،، وزر شوي او د ،،د،، ، ،،په،، ، ،، له... څخه،، او داسې نورو ځای نیوی شوی.

زه د دې لیکنې سره غواړم، چې دا ،،تر،، په خپلو پولو کې رابند کړم او دا وزر یې پرې کړم، زما په اند د پوره دلایلو سره.

دا هیله، چې ژبپوهان او نور مینه وال به نه ځانله زما د پوهاوي له کبله هم د ما سره په دې کې مرسته وکړي.

غواړم د ګرانو لوستونکو پام د لاندې ته راواړوم اوزما (زما په اند) سمون هم ورسره ولیکم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - کارګیل: ،،د جګړې تر ټولو هسک ډګر هیر شوي قربانیان ...،،

وړاندیز: تر نه شته اونور یې ستاسوخوښه.

د جګړې له ټولو څخه د هسک ډګر هیر شوي قربانیان یا

له ټولو څخه د **هسک ډګر (د) جګړې** هیر شوي قربانیان

له ټولو څخه هسک ډګر کې د جګړې هیر شوي قربانیان

۲ - لولو او ناسم دی:
،،کابل کې تر ځمکې لاندې د اوبو کچه تر ۱۲ مترو لوړه شوې،،.
سم یې:
کابل کې (د) ځمکې لاندې د اوبو سطحه یا هواره تر ۱۲ متره (پورې) لوړه شوې. .. تر ۱۲ متره (پورې)،، سمه ده که ۱۲متره د جګیدو پوله وي، خوګورو چې داسې نه ده. پرته له دې ناسم او داسې لیکل کیږي: ... له ۱۲ مترو (څخه) لوړه شوې.
تر نه شته یا یوځل شته او کچه نود سطحې په ځای نه شي راتللی. هر یویې د ځان له پاره خپل پیژند لري.

.

که غواړئ، چې دا ،، کچه،، هرومروراوړئ، نوبیا به ولیکئ: د ځمکې لاندې د اوبوسطحه، چې په کچه شوې، نو ....

۳ - په لاندې لیکنو کې ،، تر ،، ته پام وکړئ، چې ناسمون به په کې وي، که نه؟
---،، تر څو چې دخپل لویدلي پټکي غور نه وي.،، دلته ،، تر،، په ځای دی.
--- وایم دپیسو تر څنګ یې تاریخي قیصې. وایم د پیسو څنګ کې یې ....
--- دی تر هر چا درونده ویاړلي او . دی له هرچا (څخه)........

--- یې ترټولو لوی عامل وي. یې له ټولوڅخه ...
--- تر سترګو کیږي. د سترګو کیږي.
--- به تر قانوني تعقیب لاندې راشي. به د قانون......

..پښتنوتر بل هر دښمن.. پښتنو له بل ...

..........ځان ونه پیژني تر دې به مو حال بد شي. .. له دې (څخه) ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ - یوه لنډه لیکنبرخه اوڅومره ،،ناسم تر ،، :

،،په قطر کې د طالب او امریکايي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې یو شمېر پخواني طالب چارواکي وايي، له سولې وړاندې باید د افغانستان ولسمشریزې ټاکنې ترسره نشي. خو افغان ولسمشر محمد اشرف غني پر وخت د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کېدو ټینګار کړی.،،

د لیکنې لومړۍ برخه:

،، په قطر کې د طالب او امریکايي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې... ،،

دا منځ اوڅنګ اړیکویونه دي او له دې د مخه اړیکوی نه شي راتللی. نولیکو:

... استازو منځ کې د تازه مذاکراتو څنګ کې په...

یادونه: ګورئ چې په منځ کې او همدا رنګه په څنګ کې هم نه لیکو،ځکه چې ،، په ،،اړیکوی دئ اودلته منځ اوڅنګ هم ړیکویونه دي.

دویمه برخه یې:،،... باید د افغانستان ولسمشریزې ټاکنې ترسره نشي.،،

.... ۹۶ ....

لیکو:.......... د سره نه شي ...

دریمه برخه:،، ... د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کیدو ټینګار کړی،،

،، پر تر سره کیدو،، خونوره هم هکپکونکي برېښي.

لیکو:... د ولسمشرۍ ټاکنو د سره کیدو باندې ټینګار کړی

یادونه: دا ،، ترمنځ،، ډېر راځي او له دې امله باید لږ یې څېړنه وغزول شي

که د یوې منې پوټکی وګورو او خوسا شوی وي او په اند یو، چې منځ به یې هم خوسا وي ، نو وایو چې دا مڼه (له پوټکي) تر منځ (پورې) خوسا ده. او که منه مو غوڅه کړه او منځ یې خوسا وو، نو وایو چې دا مڼه په منځ کې (دلته ځکه ،، په منځ کې لیکو،چې دلته منځ ځای دئ اونه اړیکوی) خوسا ده او نه تر منځ او یا یې منځ خوسا دی..

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې که دوه کسان سره جوړ نه وي او جګړه سره لري، نو وايو، چې د ... او ... منځ کې جګړه ده او نه په = يا تر منځ جګړه ده.

همداسې د الف او ب منځ کې مينه ده اونه ،،ترمنځ،،.

۵ - ،، او ځيرنې تر سره شوي او په تر سره شويو کارونو سترګې نه شو پټولی خو زه د دې ژبې د يو ويوونکي او زده ،،

ليکو: ....د سره شوي او د سره شويو کارونوباندې...، له بلې خوا خو پرته له دې ،،په تر،، هم ناسم دی، خکه ،،په ،، او،، تر ،،دوه اړيکويونه دي.
د دې ليکنې د پايونې سره زما د ،، تر ،، په وړاندې موخه پوره شوه.

د ،، تر ،، د تيرې په وړاندې مې همدومره څه کولی شو، نوره ستاسوخوښه ده، چې مخه يې نيسی او که همداسې په تيري کې يې پرېږدی.

تاسو چې د هرچا هره يوه ليکنه ولولی، نو دا د ،، تر،، د ناسمې کارونې سره به مخامخ وی، چې د نورو اړيکويونو ځای يې نيولی دی.

داسې لږ يادونه د ،،له ... څخه،،:
.
.

له پرون څخه ،له دې وخت څخه، له هر وخت څخه ، له بل هر وخت څخه ، له تا څخه،، له يوه څخه ، له ټولوڅخه ، له تير وخت څخه، له اته بجو څخه، له جلال اباد څخه، له دې ځای څخه......

لږنور هم ورسره مل:

،،ساينسپوهان وايي چې د سږ کال د جولای په ۳۱ نېټه په ګرينلنډ کې تر بل هر وخت تر ټولو زياته واوره ويلې شوې ده.

دوی دا خبره د ثبت شويو معلوماتو پر اساس کوي.

سمون يې: لومړی: ناسم: تر بل هر وخت. سم :له بل هر وخت څخه.

دويم: ناسم: ترټولو زيات واوره ويلې شوې.سم: دا ،، تر ،، خوله ورايه ناسم دی. تر ټولوزياته واوره ويلې شوې. داسې سمه ترې پوهيدنه نه لري.،، ترټولوزياته،،څه نه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، تر بل هر وخت تر ټولو زياته واروه ويلي شوې ده.،، په ځای: له بل هر وخت څخه زياته... يا له ټولو تيرو وختونوڅخه زياته...

،،په ياده ورځ تر ۱۰ مليون ټنه زياته واوره ويلي شوې ده. تر دې پخوا هيڅکله داسې نه دي شوي چې په ۲۴ ساعتونو کې دې ۱۰ مليون ټنه واوره ويلې شي.،،

د ،،تر ۱۰ ميليونه ټنه زياته...،، په ځای: له ۱۰ميليونه ټنه څخه زياته...

،،تردې پخوا،،، په ځای: له دې څخه پخوا يا دمخه...

دا دې لا بله: ،،تر سراوي،،: ،،او ټاکنيز بنسټونه د رڼو ټاکنو ترسراوي ته لاره

خلاصه کړي،،.

او ټاکنيز بنسټونه د رڼو ټاکنو د سرته رسولو ته لاره خلاصه کړي

دې ته هم پام وکړئ:

.... ۹۸ ....

،،د امريکا او طالبانو ترمنځ د سولې هر راز موافقه بايد تر لاسليکېدو مخکې...،،.
،،خو ګراهام د ولسمشر ټرمپ او د ده د حکومت د جګپوړو چارواکو تر غونډې مخکې پر خپله ټويټرپاڼه ليکلي....،،
،، ....و د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د «بين الافغاني» مذاکراتو..............

او د شلمې پېړۍ تر دويمې نيمايي وروسته په اوومه يا د څوارلسمې لمريزې پېړۍ په شپږمه لسيزه کې پيلېږي.

پراوونو ووېشو؛ خو تر جګړو وروسته ،،

بيا تکرار اخرنۍ يادونه:
،،تر،، پرته له دې، چې د مهال، ځای،نوم او يا بل څه پای نه ښايي، يعنې پورې ورسره نه شي راتللی، ناسم کارول شوی.
بله ناسمه کارونه راته روښانه کيږي، چې په ځای يې بل اړيکوی راتللی شي. دا ناسمه کارونه ان، چې زموږ نالوستي پښتانه هم کوي. فکر ورته وکړئ او دا ناسمون تراوسه (پورې) بس دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوي ښښتن مو دې په ټولو پوهنوکي بريالي لري.
پام: هره ليکنه که لولی، پام وکړی چې ځومره واره دا ،، تر ،،د نورو اړيکويونو ځای بيځايه نيسي.
Smakhan1946@gmail.com

ډاکتر ماخان ميرزی شينواری

منځ(کې)، دمخه، څنګ کې او شاته

.

.... ۸۷ ....

يادونه دې د مخه وي: دا پورته ويونه په دوه ګونو ترې پوهېدنو سره لرو، چې په ځنو ژبو کې داسې نه ده.
موږ په دې برخه کې يو په بل پسې درې اړيکويونه څيړو:
لومړی: منځ اومنځ. دويم: مخ يا د مخه اومخته دريم: څنګ ته

لومړی: منځ او منځ

.... ۹۹ ....

موږ په پښتو کې دوه منځ لرو، چې دا يويې منځټکي نوم دی، چې انډول لنډيز يې منځ دۍ او تل منخ ليکل کيږي او دا بل منځ يې اړيکوی دۍ.

منځ (کې) Zwíschen, between :

يوه ورځ په م ک کې د منځ او مينځ په سر څه خبرې وې. زه هم په کې هکپک شوم، چې دا اوس مينځ دی،اوکه منځ؟
موږ ورته په شينواروکې مينځ وايو، خوما زيات منځ ليکلی، چې کومان مې دي، له پخوا څخه ورسره ډېر بلديم.

منځ (کې) Zwíschen, between :

دا پوستپوزېشن، اوستربل يا پسې ځاينيوی دی، چې زه يې اړيکويونه بولم . په نورو ژبوکې (انګرېزي.الماني) مخ ځای نيوی(پرې پوزېشن) دۍ.
۱ - د يو چاء يوه شي شتون، چې د يوې د دوه پولو رابندې په نخښه شوې فضا په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، هغه هلته د خپل پلار اوخپل ورور منځ کې ولاړ دی،،. دا یوه بنده فضا ده ددوه کسانو منځ کې
۲ – له دوه رابندوټکو دننه له یوڅه (څخه) ،، د کورونومنځ کې واټن، د ټکو ،،ا او ب،، یوه غزونه په ګوته کوي.
دا منځ هغه هندسي یا جغرافیوي منځ یا منځټکی نه دی

بیا یې مانا:

۱ – دواړو یا ډېرو خواو ته داسې په نامه شیانو یا کسانو لرل.

۱ الف – د داتیوسره، ځای اړوند:د یوه ځای تشریح، یوې پوښتنې ،، چیرته،، د یوې پوښتنې جوړښتبرخه.

۱ ب : د اکوزاتیو سره، ځای اړوند: د یوه لور شننه، د ،، کومې لورته،، پوښتنې د یوه ځوابېرخه.

۲ – د داتیوسره: د یوې په ګوته شوې ډلې یا ډېرې برخه.

بیلګه:

.... ۱۰۰ ....

۱ – د یوه پښوتوبلوبې (فوټبال) د نیم وخت منځ کې پنځه دقیقې تفریح ده.

۱ الف: د منځنی امریکا او افریقا منځ کې لویې اوبه اتلانتیک دی.

۱ ب : ځانمینځی د پخلنځي او اوسیدکوټې منځ کې ځای لري.

۱پ: د یوې ۴۰۰۰۰ کیلومتره ساعت کې چټکتیا، چې زموږ ،،هوابیری یې دا اوس د ځمکې او سپوږمۍ منځ کې، کیدی شي نږدې ۴ پرېښنا کلونه زموږ د لمر ګاونډ ځای په ځای ستورې ته ۱۰۰۰۰۰ کاله ونیسي.

۱ ب : هغې دا لیک د خپل مینې کتاب منځ کې کیښود.

۱ ب :تفریح یې د اول او دویم اکت (تیاتر کې) منځ کې راوسته.

۲ – د دومره ډېرو خلکو منځ کې موږ د چا پام ته نه راځو.

همداسې خبروکې راوستل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرښو منځ کې لوستل
د ليکو منځ کې درېدل
د کلونومنځ کې

يادونه: سربل او اوستربل يا د نومن او يا پرونومن څخه د مخه اويا پسي راځي او نه د سربل اواوستربل سره څنګ کې، نو له دې امله د اوستربل منځ (کې) سره څنګ کې نه راځي. له دې اوستربل ،، منځ کې او نه ،،ترمنځ،، چې بيخي ناسم دئ.

موږ ورسره ډېر بلد يو، چې د منځ يا منځ کې دمخه ،،په،، ليکو يعنې ،،د دوه کسانو په منځ کې مينه ده،، او کله ،،ترمنځ،، هم. دا ناسم دي.

لومړی خو تر د پيژند له مخې هم ناسم دئ او له بلې خوا ګورو، چې ،،تر،، او،،په،، هم سربلونه دي، چې بل اړيکوي سره مل نه راځي يا نه شي راتللی.

منځ يا منځټکی Die Mitte oder Mittelpunkt or center

.

.... ۱۰۱ ....

منځ يا د منځټکي لنډونه: موږدلته بل بديل نه لرو، چې بل څه يې ونوموو. دلته موخه هغه هندسي منځ يا منځ ټکی دئ. دا اړيکوی نه دی، دا ځای دئ. دې ته دې تل پام وي، چې موږپه خبروکې له کوم منځ څخه غږيږو.

سربل او اوستربل مانا:

سربل او اوستربل يو ټاکلي نسبت يا ټاکلي اړيکې د دوه شي اړيکو منځ کې په نخښنه کوي. د نسبت د ډول يا رقم سره سم کيدی شي سربل او اوستربل په څلور بيلابيلو ټولګيو وويشل شيئ:

يادونه:

ډېر سربلو نه ځانله يا ټيک يوه ټولګې پورې اړه لري. دا کړی شي د اړيکو توپيرکيدونکي ډولونه افاده کړی شي يا وويلی شي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځ يا منځټکی د لاندې له پاره ځای په ځای دی:

- منځټکی، په ځمککچپوهنه کې

- سياسي منځ، يو سياسي اند يا نظر چې د ټولوسياسي اندونو په هندسي منځ کې ځای لري يعنې د ښي اوکيڼ لورو.

مانا:

١ – د منځټکي له پاره لنډه بڼه

٢ – د يو شي لنډ چاپيريال

٣ – د يوې کرښې نيمايي، د وخت نيمايي اونور

نور ترې را جوړ ويونه:

- د تن منځ، د ښار منځ، د سين منځ، د يوه کلي منځ

- د کال منځ، د اونۍ منځ، د مياشتې منځ، د ژوند منځ

بيلګې:

١ – په يوه ګردۍ کې د غاړې ټول ټکي له منځ څخه همغه يا برابر واټن لري.

٢ – د دې کوټې په منځ کې يوميز او څلورچوکۍ شتون لري يا شته

٣ – دا په اخر کې له تا بلل شوی نرخ (بيعه؟) زما له پاره تر اوسه جګ دی، زه به وړانديز وکړم، چې ته اوزه به دې منځ ته سره راشو.

دويم: مخ،د مخه يا مخ ته

دلته هم لکه منځ دا مخ دوه ترې پوهېدنې لري، چې يو يې بزيکي مخ دی او بل يې اړيکوی دی، دا په دې مانا چې هغه زموږ مخ ته يازموږ مخه په کوته کوي. دا اړيکوی لوريزوالی لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مانا:

۱ – د وخت د نظم سره:

۲ – په فضايي نظم کې

۳ - داکوزاتیوسره. په فضايي لوريزوالي کې د يوه ځای پسې

۴ – د يوه شي حالت د بنسټ يا دليل په نخښه کونه.

مخامخ وی:

پسې، وروسته

ما د مخه دا پسې وروسته ليکلي وو، خو دلته يې هم همداسې شا چې فزيکي شا ده او شا ته، چې اړيکوی دئ.

بيلګې:

۱ – زاړه وختونه د منځنيو پيړيو د مخه راغلي

۱ – يو ساعت د مخه ورينګي وربدله

۱ – اته دقيقې د اتو دمخه

۲ – بوټان د ننوتون (دروازې) مخ ته پراته دي يا --- د مخه پراته دي.

۲ – تا سپين د لمنځتون د مخه يا مخ ته وليد

۳ – بوټان د ننوتون مخ ته کيږده.

۳ – تا موټر د لمنځتون د مخه يا مخ ته درولی.

۴ – له ډارڅخه د مخه هغه نوکان خوري.

۱ – ۶۵ ميليونه کاله د مخه

يادونه: دلته هم ګران ليکونکي تر ليکي، خودا هم سوچبوچ ناسم دی، ځکه چې د يوه اړيکوي د مخه يا وروسته بل اړيکوی ځای نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر د مخه او مخکې ناسم دي.

لولو:
سل کاله مخکې د افغانستان د

سل کاله د مخه ...

دریم: ،،څنګ کې،،

.څنګ هم دوه ترې پوهېدنې لري، چې یو یې فزیکي دئ او بل یې اړیکوی
بیا .کتاب مې په څنګ کې نیولی او سپین مې څنګ ته یا څنګ کې ولاړ دئ
مانا:
۱ – فضایي پوله شریک
۲ – له دې سره ورزیات یا پرته له دې ورسره نور
۳ – د یوځه سره په پرتله
بیلګې:
۱ - دواړه کوټې یود بل څنګ کې پرتې دي، سړی په دې یوه کوټه کې اوري، څه چې په دې بله کوټه کې ویل کیږي.
۲ - د دې په ګوته شوو دلایلو څنګ کې باید سړی دا هم په پام کې ونیسي، چې ....
۳ - ،، د جین تخنیکي تغیر یا بدل شوو بوټو د ډولونو ډېرډولوالي ریزیکو څنګ کې څنګیزې اغیزې لکه په نباتاتو کې د نویو ناغوښتلو خویونو منځ ته راتلل، مګر دا ترې کاراخستونکو یا استعمالکونکو کې حساسیت پیداکیدونکې پیښې هم.
۳ – د سپین څنګ کې ته هم یو ښه اغیز اچوي.
.... ۱۰۴ ....

بیا:
اړیکوی ،، څنګ،، لاندې ماناوې لري:
ځای اړوند:
۱ - یو ځایځرنګوالی په ګوته کوي: د ... په خوا، د ... تولي ګاونډتوب کې.
بیلګه: هغه په څیره (عکس) کې زما څنګ کې ولاړدی.
۲ – پرته له: په همغه وخت د پرته له سره.
بیلګه: د خپلې بدایی څنګ کې هغه تقاوت هم لاره.

یادونه: لکه همداسې ده چې د دې اړیکویونوسره هم بل اړیکوی نه راځي، که دا ،، تر ،، هم وي.
ستاسو د مرستې په هیله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نورې بېلګې د شا او شاته له پارهبیا تاسو راوړۍ.

یاونه:
دا برخه بهپه ژبلار کې بنهروبنانه شي

ډاکتر ماخان میړی شینواری.

د ،،واحد،، لاندې موږ څه پوهېږو؟

موږ په دا دومره مهال کې واحد د کچونو لویو یعني متر، کیلوګرام او نورو ته وایو، چې دا ناسم دی او تل ناسم وو، خو یا مو ورته فکر نه دی شوی او یا مو د سمون په زما هم له هغه وخته ورته پام شوی، چې په لیکنواو .و پوهولیباوریوالي باندې ځانونه نشه دا .ژباړو مې پیل وکړ، چې له دې امله مې په خپلو لیکنو دې لویو ته واحد نه دی ویلی پیداښتي ده، چې په نورو وتلو ژبو کې دا هر څه سم او روښانه بلل شوي، چې په پښتو له ژبه د باور کمی او هم په ځانونو دباور کمیانډول یې باید ولیکل شي، خو دا هم په خپ

دی، چې د سمون زړورتیا مو تر اوسه نه ده کړې.

:له مخه یو څو یادونې

که څوک غواړي یو پو هنیز څه ولیکي، چې ټولني ته یې وړاندې :زما وړاندیز :لومړی پوره خواشنی باید ووایم، په .کړي، باید په اول کې دا د یوې وتلې دباندنۍ ژبې راونیسي چې موږ لا تراوسه پوهنیز څه په خپله ژبه کې نه لرو یا پوره نه لرو او دا مو له دې امله

بزي ژبې څخه که دا کومه لیکنه له دباندنۍ وتلي لکه انګر .ناسمونونو سره مخامخ کوي که غواړی –راوژباړو، نو د انګریزي یونیټ په ځای به واحد ونه لیکو، نو له دې امله ښه او سم څه ولیکی، نو یوه وتلې ژبه ښه د پوره توان سره زده کړی او پوهنیزې لیکنې موږ د ټولو پیداښتي ویونو له پاره په خپلو ژبو دپیداښت سره سم په .ترې راوژباړی نډول لروپښتو ا

موږ که یو څه خبرو ته راالچوو، نو پیژند یې باید راوړل شي، ښه روښانه، :دویم ټولپوهوړ او ټولپوهیز.

زیاته شننه د سرې څخه لار ورکوي، لنډ او بې له کومو زیاتونو باید هغه موخه ورکړل شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بيا يي په خپل که د بل چا ليکنو په ناسمون خبري کوو، نو هغه ليکنه بايد راوړو :دريم اند هغه سمون ورته وړاندې کړو.

د. هغه څه مې ولوستل ښه نه وو، يا ترې سمه ګټه نه اخستل کېده :داسې بايد نه وي چې د .دا بايد و ښوول شي، چې د هغه ليکنه کې کوم ناسمونونه وو او دا ځنګه سمېدلی شي ل راوړل شېدې له پاره بايد ښه روښانه، سم انديز او پوهوړ دلايډ.

په ليکنه کې بې له اړيينو څه بايد سملاسي خپلې ليکنې باندې پيل وکړو :څلورم

.

.اوس راځم خپلې موخې يعنې ،، واحد،، ته

ز ه چې زموږ د ليکوالانو اندونه او د واحد پيژند د دوي په اند د دوي په ليکنو کې ګورم، هڅول شوم، که څه هم دا زما په ورته خواشينی شم، چې له دې امله دې ليکنې ته راو . پخوانيو ليکنو او همدا ډول د شمېرپوهنې ويونو کتاب کې هم شته.

موږ چې لا تراوسه واحد کاروو، نو موخه ترې تل د يوه څه د کچولو لويې لکه متر، وايو، يعنې که اوږدوال يا يو بل څه کچوو، نو هغې د (؟)،،کيلوګرام او ساعت ته ،،واحد لو يا کچون الو له لارې، چې هغه روښانه پيژند او نوم لري، دا په دې مانا چې که کچونو ا اوږدوالی کچوو، نو دا په متر کوو، چې دا د اوږدوالي کچونې واحد بولو، چې دا پوره په پوره خواشينی بايد ووايم، چې موږ اوس هم دا پخوانی ناسمونونه .ناسم بلل دي کار هغه ستر لامل دادی، چې موږ هغه د دبانديو ژبو د دي .هممغسې ناسم کاروو رانيولو

څه ته هم فکر نه کوو، چې په هغو کې دا ځنګه دی، خو موږ په همدې ،، واحد،، پاتې شوي يوچې زه غواړم دا لږ روښانه کړم.

د ،، .دا په پښتو کې ورځنی شوی وی ،،و احد،، موږ له عربي ناسم رااخستی دی. ،، د واحد پښتو انډول .ترې پوهېدنه بل څه دي و هغه ته چې موږ ترې پوهېږو ،،واحد

دا چې موږ ورته واحد وايو موخه ..يو ،، دی چې پسې دوه، درې او نور راځي او بس يو .يې او همداسې لکه دوه، درې او نور همېو يو دی او نور څه نه وا .ترې ،، يو،، نه دی - ،که د يوه څه سره يوځای شي، نو بيا هغه شی يو هغه څه دی، لکه يوکتاب يا يو متر ..بجه او نه دوه يا درې او نور - ،کيلو

موږ په فزيک کې ويلي، چې د فزيکي لويو د کچولول له پاره زموږ په بللو،، واحدونه،، .يې ناسمه نومونه يا بلل دي ،،کاروو، چې ،، واحد

:دا نو ځنګه سموو؟ موږ وتلو ژبو ته ځو او د هغو څخه دا سم رانيسو

د کچونلويو د څومره والي له پاره، چې کاروو، دا په نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبو کي لکه انګرېزي کي

Die Einheit دی او الماني کي The unit

له دي .يې پوره ناسم ،،واحد،، بولو او همداسې يې عربي مانا،، وحدة،، دی، چې موږ دریواړو ژبو څخه د دې پښتو انډول ،، يووالی،، دی، چې ما په خپلو ليکنو کي يوون بللی، چې ګوندي دا به همدا يووالی وي او که څنګه؟

موږ ته دا يووالی، چې ما ،،يوون،، بللی، لږ نابلډول برېښي، نابلد دی او ګومان مو راځي، دا همداسې دی او نه يې بل څوک پيداکوي، که .يووالی، خو يو بل څه دي چې ګوندي دا دا ويډول دی، دا په ټولو ژبو کي همداسې .نه هغه به همداسې لکه دا ،، واحد،، ناسم وي د دې لا .دی، د پښتو انډول يې هم همدا دی، ما نه دی پيداکړی او نه دومره توان لرم ې مخ ته ځونورو روښانه ولو له پاره داسد:

فزيکي لويې څه شی دی؟.

فزيکي لويې اوږدوالی، درونډوالی او مهال دي او د فزيکي لويو د څو والي او څومره والي د روښانولو له پاره يووالي متر، کيلوګرام، ساعت دی، چې لوي او واړه يووالي بيا کوو او دا متر له دي که موږ او تاسو د هر څه اوږدوالی کچوو، نو په متر به دا کار .لري امله يو يووالیز يووالی دی، چې هر ډول اوږدوالی پري کچېږي او بس.

د تبې يووالي :Grad Celsius, Kelvin und Fahrenheit

.... ۹۵ ....

ي، چې يو بل اړول کيږي يا اړولکېدی شيدا پورته د تبې يووالي يا يوونونه د.

د هرې بلې لوي له پاره د کچولو يووالی شته لکه د موټر زور، چې په اسزور کچيږي او داسې نور

.... ۱۰۷ ....

ي يووالو ته، چې دلته به څنګه وي؟اوس به نو راشو، دی د ژبپوهنـ

اوس به د يو څو ژبنيزو څه يا توکو يا اتمونو پېژند ورکړو، چې ما تر اوسه ددي توکو دا به هم داسې لږ سرسري وي، خو هغه .سم پېژند نه دی لوستلی، موخه مې پښتو کي ماني څه چې راوړم، هڅېږم، چې هغه به روښنه او ټولپوهوړ ليکلي وي، زه يې له الـ رانيسم، په انډول پښتو

دا له ځمکي لرې ستوري، چې وميندل شي، نو د هغوي :کال هم يو يووالی کېدی شي وايي، چې دا ستورلار يا دستورو لا يا ټولګه له ځمکې .لرېوالي کچولو يووالی کال دی يا نوري کلونه لرې ده -څخه دوه سوه يا زيات رڼا.

ری‌ډاکتر ماخان ميرزی شينوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکمرغه .

نیکمرغه نو څه ته وايي؟

دا اند راته د ځار صیب له نقد، چې د ډاکتر بهاند صیب د ،، اناکارینینا،، په رومان يې ،، کړی

دا سمه خبره ده، خو که څوک د چا په لیکنه څه لیکي، .وايي، چې له خبرو خبرې زیږي ما دا څو ورځې د مخه .و بل ته په کې پوره درناوی شته وي‌چې موږ يې نقد بولو، باید يې د ښاغلي ځار لیکنه ولوسته، چې د ډاکتر صیب بهاند په ژباړه يې کړې وه.

په هغې څه نه لیکم، ځکه چې رومان مې لوستی نه دی او په دې نقد باندې بیا منلي پسرلي ته په خوشحال او نیکمرغه کې زما موخه دا .صیب زما په اند یوه ښه غوره لیکنه کړې وه ځار په دې ډېر تېنګار کړی وو، چې ګوندې بهاند .دی، چې دې کې نو څه توپیر دی زه همدې اړ کړم، چې دا په .صیب ولې د نیکمرغه په ځای خوشحاله نه دی کارولی په الماني کې مې هم همغه غونډاله .الماني ادبیاتو کې وګورم، چې هلته څه لیکل شوي ه، چې له روسي ژباړل شوې وه‌پیداکړ.

چې دا له روسي په پښتو ژباړه يې، چې ډاکتر صیب بهاند کړې او په انګرېزي او الماني کې شوې راوړم.

له روسي څخه د ډاکتر صیب بهاند ژباړه او د انګرېزي ژباړه يې د ځار صیب د لیکنې دا د ډاکتر صیب بهاند د پښتو ژباړه .څخه رااخستل شوي

.... ۱۰۸ .... :

تولې نېکمرغه کورنۍ یو بل ته ورته دي؛ هره بد مرغه کورنۍ په خپل ډول بدمرغه " ده".

او انګرېزي

‹‹All happy families are alike; each unhappy family is unhappy in its own way‹‹

دا لاندې يې الماني انډول:

‹‹Alle glücklichen Familien sind einander ähnlich; aber jede unglückliche Familie ist auf ihre besondere Artunglücklich‹‹

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې ده، چې سره انډول دي او که glücklich او الماني په happy خبره د انګرېزي په سره ګډوم هم تاسو ،نه.

که زه دا له انګرېزي او الماني په پښتو وژباړم، نو دا به هرو مرو داسې وي، چې له انګرېزۍ څخه به خوشحاله او له الماني څخه به نیکمرغه آنډول ولیکم.

دلته فکر راغی، چې راځه اوس دا د الماني او انګرېزي ویونه سره پرتله کړه یا ښه یې یو په بل د ګوګل

ې وژباړه یا یو د بل انډول وګوره چې څنګه دی؟له لار

الماني انګرېزي او انګرېزي الماني :له ګوګل څخه ژباړې:

happy انګرېزي انډول یې glücklich الماني

ښاغلی څار په اند دی، چې خوشحال د نیکمرغه سیونونوم دی، خو د ګلوکلیښ سونونوم هېپیلي دی، دا لاندې:

happily رېزيپه انګ Synonyme **glücklich**د

د الماني او انګرېزۍ یوه بله یو په بل اړول شوې غونډاله هم درسره ګډوم:

Macht derjenige dich glücklich?
Do they make you happy?
همداسي له انګرېزي په الماني:
زي، او همدا دوه یو د په ګوګل کې یې یو په بل ټیک همداسي دي لکه له الماني په انګرې بل
انډول غونډالې هم راغلي، چې زه یې د بیا راوړلو ټېرېږم

د دې الماني وی انډول په فارسي کې خوشحال دی له ګوګل څخه او انګرېزي هم خوشحال دی.

zufrieden،glücklich ، fröhlich، roh: له فارسي الماني خوشحال

د الماني GLÜCK ، انګرېزي ته بیا په LUCK وایي

چې په پښتو به ورته بخت ووایو او سر له اوسه ماته د دې له پاره، یعني د بخت له پاره هم مرغ ښه او مناسب برېښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

**انګرېزۍ هېپي او د فارسي خوشحال انډول د الماني ګلیوکلېش، د :لاس ته راوړنه
یا سینونوم او که بل څه؟ .ویونه دي، نو دا نیکمرغه یې د پښتو انډول دی او باید وي
خبره اوس په نیکمرغه او خوښحال کې ده.**

**خوشحال د نیکمرغه سیونونوم، ځکه نه دی، چې خوشحال فارسي او نیکمرغه پښتو
دی.**

**فکر وکړ، خو دا نه شم ویلی بخت فارسي او پښتو دی، که ما د الماني ګلوک ته د بختور
څنګه؟ .**

**په لیدلو دې خوښ شوم با :یو څوک چې خپل نږدې ملګری وګوري، نو ورته وایي
نیکمرغه یم، چې ومې لیدلې.**

دالته زما په اند دا خوښ د نیکمرغه سونونوم دی.

**دلی، زما په اند انډول یې موږ د خوشحال له پاره، چې خوشال یې بولو انډول نه دی مینځ
همدا نیکمرغه باید وي، خو دلته د اندونو ګډول هرومرو اړیین دي.**

**بله خبره د یوه نوم یا خوې په مخامخوالي کې ده، لکه چې موږ د نیک له پاره مخامخ
داسې کیدی شي، چې یو څوک نیک نه وي، خو داسړی کېدی شي بد هم .یې بد کاروو
سره ښه نه نه وي یعنې یو څوک د چا**

**زما په اند د نیک مخامخ که نه نیک او د بد مخامخ نه بد وي، .کوي، خو بد هم نه کوي
څنګه به وي؟**

دا سړی بد نه دی او همداسې دا سړی ښه نه دی :وایو.

**یو څوک چې نیکمرغه نه وي، نو کېدی شي دا بدمرغه هم نه وي، نو له دې امله
ووایو څنګه به وي؟ نیکرغه نه نیکمرغه یا نیکمرغه نه که**

.... ١١٠ ږږږږ........

د یو څه نه والی که په ،، نه ،، وکړو، نو څه فکر کوی.

**که سترې کړې مې وی، بخښنه دې وي، ځکه چې لیکنې مې د نورو لیکنو سره مخامخ
دي او کورونا او زړښت دی.**

میرې شینواری ډاکتر ماخان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړ. کال تر ټولو

پوهیږم، چې یوه نامننوړ دنده مې په برخه شوې، خو بله لار هم نه لرم، چې ځان ترې وژغورم.

کله کله د داسې لیکنو سره مخامخ کیږو، چې پوهیږو د دې سره لیکونکی څه لیکي، څه اخلي، خو بیا هم غواړي ولیکي او موخه ترې څه ده، لوستونکي به همدا موخه ورڅخه و دا لیکنه په ختہ کې څه نه وایي او که پام ورته وشي، وبه بوهیږو، چې نه پرې پوهیږو

سړکال تر ټولو ډېر ژورنالستان وژل شوي،، یا ،،سړ. کال تر ،، :زه چې په لیکنو کې لولم زموږ په دې لیکنو کې دا ،، تر .ټولو ډیر انگور شوي او همداسې نورې پرتلییزې ویناوې بې موخې دی، چې زه به دا په لاندې توگه وڅیړم ،،...ټولو ډېر.

په دې غونډالو کې وینو، چې دا ،،تر،، د پرتله کونې له پاره راغلی او دا سوچ :لومړی په دې هکله مې یوه لیکنه هم د تاند په درنه خپرونه کې خوره شوې .ناسم دی.

سره ناسمه ده ،،دا به همدلته هم وگورو، چې برتله کونه د ،، تر

دوه څه ته گوته نیسو:

یا د نسبت .دی (... لرې، لوې)جلال اباد له کابل څخه ښکلی :وایو، چې :پرتله کونه :یو (نسبت) جلال اباد :وایو .دی (... ته ښکلی، چاغ، جگ او ... و ... ،، ورته. سره، چې زه ...و کابل ته ښکلی دی

...و .. (نسبت) څخه او ...په اند په ناسم ډول خو د له موږ دا پورته غونډالي همهغسې زما ته سره پرتله کوو یا لیکو:

.... ۱۱۱ ....

شوي .. ته ډېر ..سړ. کال له ټولو کلونو ډېر غنم شوي یا سړ. کال و ټولو

دي.

دا خپله غونډاله هم سم څه نه وایي :دویم.

،،ډېر غنم شوي (؟) سړ. کال تر ټولو ،، :که ولیکو چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سږ کال تر ټولو، نورو :که نوکانو ته وګورو دلته هم هرو مرو څه باید راشي، یاني ګورو، چې دلته د پرتله .ډېرغنم شوي دي (میاشتو ، وربشو، انګورو او داسې نور)ورځو . ..اره ډېر څه منځ ته راوځي یا راتللی شيکونې له پ

ګورو، چې دا پر تله کونه سمه نه ده.

که څه هم د وینا له مخې –دا هم .سږ کال له ټولو کلونو ښخه ډېر غنم شوي :که ولیکو خو د موخې له مخې سمه نه ده، ځکه، چې دلته به بیا د ټولو کلونو غنم سره -سمه ده هم دا سږ کال غنم نه شي ډېرېدلی یوځای کیږي، چې له هغې.

راځی، چې اوس یې سم ولیکو:

که ولیکو، چې ،، سږکال ډېر غنم شوي، بسیا به وکړي، خو راځئ دا ،،ټول کلونه،، ورسره ولیکو

ګوری دا د هر تیر کال .سږ کال د ټولو تیرو کلونو له هر یوه کال ښخه ډېر انګور شوي ښخه ډېر دي او یا

..و هر کال ته ډېر غنم شوي (نسبت) لو تیرو کلونوسږ کال د ټو

په دې لاندې خو زه پوه نه شوم او تاسو؟

د هیواد د تولیدې برېښنا کچه تر تولو لوړ حد ته ورسېده

تازه په غزنې د غره خوږدو په خبر کې لیکي:

.... افغانستان کې تر ډېره داسې پېښې د ژمي په موسم کې رامنځته کېږي، چې

.ه کې د ،، تر،، راوړنه هم ناسمه ده او ترډېره خو هېڅ ترې پو هېدنه نه لريپه پورت

سم یې

.... ۱۱۲ ....

.... ډېرې داسې ....

یا

.... ډېر وخت داسې پېښې ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ لیکوالان کله کله چې غواړي یو څه ډېر ادبي او په خوند ولیکي، نو بیا د هغې بلدې لارې اوړي او له

دې امله د ناسمون سره مخامخ کیږي.

د نړۍ تر ټولو هسکه څوکه څومره لوړه ده؟

او یا د بل دڅه شي هسکه څوکه؟ د نړۍ د غرونو، د نړۍ له کورونو یا د نړۍ د غونډیو څه.

ښه فکر وکړئ، چې دا ناسمونونه به موږ ولې لیکو؟

هیله ده چې راته برګ به نه شئ، خو په دې لاندې کې په ،،باب،، او همداسې په ،، محموله،، نه پوهېږم، چې دا به نو څه شی وي .

،،دوه بابه ښونځي ،،

،،.... مرستو یوه بله محموله،،.

وایي، نه پوهېږم، خو دا غونډاله بې له ،، بابه،، هم پوهوږ ده او دا چې ،،باب،، څه ته محموله به له غونډالې داسې وپوهېږو، چې یو شی باید بار وي چې یوړل شي، خو د دې له پاره د عربي ژبې زده کړه هم بده نه، چې دا حمل که وي، دا څنګه محموله کیږي او که

څنګه؟

میړی شینواری ډاکتر ماخان

د پښتو او سنسکریټ د شخصي نومځرو پرتله ،، ته ،،

:(له هر څه د مخه :سم یې .دا مې له مخه لیکلی وو، خو ناسم دئ) د هر څه له مخه

پرته له - لیکي، نو په هغې به ته چې څه :له ټولو ځوانو لیکوالانو او ژبپوهانو څخه دا هیله په دې لیکنو نور لوستونکي هم وپوهولی او باوري کړی شي - تا.

ناسم ویونه څنګه پیژنو؟

:زما د پخوانیو لیکنو څخه لنډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ – هغه ویېنې یا وینا وې ، چې ټولیزې نه وي، ناسمې دي.

۲ – هغه کره پېژندلرونکي څه، چې په نورو ژبو کې سم یا ناسم وي په پښتو کې هم همهغسې باور لري.

۳ – هغه څه چې د پیدابښت سره په مخامخوالي کې وي ناسم دي.

اوس راځم د لیکنې موخې ته.

زموږ د ځوان لیکوال او ژبپوه ښاغلي اربازخان ساپی لیکنه مې ، چې د تاند په منلې شخصي نومځرو کې د ،، د پښتو او سنسکرېټ د ۲۰۲۰ م-۱۵ خپرونه کې د ،، مارچ په پرتله ،، سرلیک لاندې خوره شوې وه، ولوستله او پوره خوښ شوم، چې زموږ ځوان له هر څه د مخه ورته د ډېرو برياو هیله لرم .ادیبان او ژبپوهان دومره هڅاند دي.

زما هیله چې منلی اربازخان ساپی څخه یې لرم دا ده، چې زما لیکنه ځانیزه ونه نیسي، دا ي لیکنه ده، چې یواځې او یواځې موخه ترې زموږ د ژبې سمون او یو له د یوه سپینګیر بل سره مرسته کول دي او بس.

زه هم چې له ډېره وخته مې د ژبې سره داسې لږ څه ځان بوخت کړی، غواړم، چې دا خپل اند له تاسو سره د دې لیکنې په هکله ګډ کړم، خو له دې د مخه یو څو یادونې:

یوي په هکله زما یوه لیکنه د تاند په درنه خپرونه کې خوره شوې او د نومځایډ :لومړی هلته یې ډولونه هم روښانه شوي، چې په هغې هم مشوره سره کیدی شي.

یو څه چې ټولیز :د لته د نومځاینیوو او د هرې پوهنې او پوهنیز څه په هکله ټولیز :دویم باوري نه وي، هغه سم نه دي.

هم داسې نه کیږي، چې یو څه دې د دریم کس له پاره باوري، د د نومځای نیوي په هکله لومړي او دویم له پاره دې بیا باوري نه وي.

د دې لیکنې په هکله مې پرته له پروفیسور رشید صیب څخه د بل چا څه ونه :دریم لوستل، چې د هغې په هکله څه د ویلو نه لرم، ځکه چې نه پرې پوهیږم.

چې په دې لیکنه کې ډېر نوښتونه شته، چې باید ژبپوهانو ورته پام ،له بلې لور به وګورو کړی وی او دا نوښتونه یې سم بللي وی په دلایلو او یا یې باید رد کړي وی، په پوهنیزو دا چې دا کار نه دئ شوی، خواشینوونکی دی .دلایلو.

ژبه د ټولو .هیله ده، چې لږ ترلږه زما لیکنه ولولي او دا هم راته سمه کړئ او یا یې ومني ده او مسئولیت هم د ټولو دئ.

له دې څخه به دا لاندې وپوهیږو:

الف: دا چې یا هر څه سم دي او یا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې په مخامخ د ليکلو څه نه لرو او يا -ب

.ي يې باوري نه يو يا راته غوره نه برېښي‌په غوره والـ -پ

.زمونږ دژبې وده هم په ګډ اند او ګډ کار کې ده

.په هر ډول چې وي، زه مو ګډ کار ته رابولم

د منلي ساپي صيب په ليکنه کې نومځاينيوی پوښتنه کې راغلی، چې ګونډې يواځې د دريم .کس له پاره باوري دئ

:د منلي ساپي صيب په ليکنه کې لولو د نومځانيوي له پيژند وروسته مونږ

چې يوازې په درېيم .د پورتنيو پېژندو پر اساس، نومځرى تل د نوم پرځاى راځي ،، ،،.کې دا خبره تطبيق وړ دی او بس (غايب)شخص

.دا پورته نو زما د دوېمې يادونې له مخې ناسمه ده، ځکه چې ټوليزه نه ده

:منلی ساپي صيب بيا ليکي

:دينيو بېلګو کې يې ګوروپه لاذ ،،

وی دلته د کوم نوم "زه"نو دلته پوښتنه پيدا شي چې دا د ."زه احمد يم" :که ووايو پرځاى راغلی او د کوم نوم له بياځلي راتګ څخه يې مخنيوى کړى؟ نو دلته د نومځرو په ،،.اړه د دوى تعريف يوڅه د تعامل وړ ښکاري

له بلې خوا د ،، دا دتعامل وړ ښکاري،، د سمون يا دا چې دا د تعامل وړ ښکاري، ولې او نه سمون له پاره د باور وړ يا پوهنيزه ويېنه ده، په پوهنه کې د ،، تعامل وړ يا نه وړ،، په دې هکله زما د سم اند کتاب کتلی).داسې دئ او يا نه (يو څه) يا دا .څه ځاى نه لري .(شئ

يو .ا نارښتيا لري ياني وينا يا رښتيا ده او يا نا رښتيايوه وينا يو رښتيا ارزښت رښتيا ي :لنډ .(زما د سم اند کتاب).دريم حالت نه شته

:او همداسې دا لاندې ليکي

؛ دلته بيا پوښتنه پيدا کېږي چې دلته ".زه زمری يم"يا بله بېلګه، که ووايو چې ،، چې د لومړي شخص د وي او واياست به "زه"نومځرى څه دى؟ نو طبعاً ستاسو ځواب به پرځاى نوم راوړو؛ نو ايا دا غونډله به معنا ولري؟ "زه"که مونږ د .نوم پرځاى راغلی دی

،،.ځواب منفي دی

.نه .دا هم په دې مانا چې د نومځاينيوي پېژند بيا ټوليز نه شو او له دې امله ناسم بايد وي .ناسم دی

:ګران ليکونکی بيا ليکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته چې نوم د نومځري پرځای کارېدلی، ''.احمد زمری یم'' :د دې بېلګې پر اساس ،،
،،.جملې خپله معنا او مفهوم له لاسه ورکړی او هېڅ معنا نه ورکوي

يو څه باندې چې پوهنيز قضاوت کوو، باید و .دلته خو دا نه دئ بنوول شوی، چې ولې
.ښوول شي

:۸ لولوبيږ

پرځای نوم وکاروو، نو دا ښه ''زه''او دلته د ''.زه کور ته ځم''یا که ووایو ,,
,,.''احمد کور ته ځم'' خپلوي

دا يوه وينا ده او يو رښتيا ارزښت رښيا يا نارښتيا .نه پوهيږم، چې دا دې ولې ناسمه وي
.دلته هم پوهنيز دليل نه شته .لري

:لولو

که په دې غونډله کې موږ بیا هم د پورتني جملې په څېر د ''.ته زمری یې'' :بله بېلګه ،،
''.ته زمری یې''له .نومځري پرځای نوم وکاروو نو بيا هم هماغه نتيجه په لاس راځي
،،.جوړېږي چې هېڅ معنا او مفهوم نه لري ''.محمود زمری يې ''څخه

.ىدلته هم د پورته په څير څه روښانه شوي نه دي او ناسموالی يې ناسم د

:بيا لړلړ

موږ په ګرامرونو کې ويلي چې نومځری د نوم پرځای راځي او د نوم له بيا راتګ څخه ،،
لکه په .کې د تطبيق وړ ده (غایب)مخنيوی کوي، چې دغه قاعده يوازې په درېيم شخص
نومځری د درېيم يوګړي پرځای ''دی/هغه''دلته ''.دی زمری دی/هغه''دې جمله کې،
احمد زمری '' :پرځای نوم وکاروو؛ نو جمله داسې ښه خپلوي ''هغه'' دلته که د .راغلی
،،.چې دا جمله معنا هم لري او مفهوم هم ''دی

.دا بيا له ټوليزوالي لرې کيږي، چې بايد وينا ناسمه وي

:لولو

زموږ په ګرامرونو کې د نومځري په اړه راغلی تعريفونه يوازې په درېيم ګړي کې د ،،
لومړي او دويم شخص په مورد کې دا تعريفونه هېڅ د تطبيق وړ د .تطبيق وړ دی او بس
.،،نه دي

.

دا ،، زه،، ، .دا نومځاینیوی، نو نومځاینیوی یا نومځری نه شو :پورته ټولو ته لنډه يادونه
په نو څه وي؟ ... ،، ته ،،

:لولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نومځری هغه کلمه ده چې د نوم پرځای راتلای او "که نومځری داسي تعریف کړو چې ،،
".د نوم له بیا ځلي تکراره مخنیوی کولی شي

بیا نو نومځاینیوی نه شو، نو څه یې باید وبولو؟

:بیا هم لولو

دی ،چې د نوم پرځای د نومځري د (فعل)هغه کړ "کولی شي"پورتني تعریف کې ،،
مطلب دا چې نومځری کېدای شي هم د نوم پر .اتګ احتمال ښکاره کوي‌راتګ یا نه ر
،،.ځای راشي ،هم رانه شي

..راشي، هم رانه شي ،، .داپوهنیزه لیکنه نه ده

اوس نو راځی، چې دا پورته رد شوې ویېنې وڅیرو، سمون او ناسمون یې په دلایلو
:روښانه کړو

:دا به داسي لنډ وڅیړم .م، چې سمې دي او ولې‌اوس د دې پورته ناسم بللو غونډالو ته راځ

".ز ه احمد یم"که ووایو، چې

دی کړی شي ووای، چې زه؟ احمد، .دلته خو په روښانه توګه ،، زه ،، احمد له پاره راځي
او یا که .یا وایي احمد، احمد یم .داسي خو موږ په ورځنیو خبرو که هم وایو .احمد یم
ته څوک یې؟ :ه دا پوښتنه کوي وایي، چې‌څوک یې وانه وري یا له پیلډ

،،زه احمد یم ،:نو هغه بیا ورته وایي، چې

،،زه احمد یم ،، :ته څوک یې،، هغه ورته وای ،،:یا له پیل څخه یو له احمد پوښتي، چې

.په پورته کې د ،، ته ،، په ځواب کې ،، زه،، او ،، څوک،، په ځواب کې ،، احد،، دی
.اینیوي له پاره ،، زه ،، نومځاینیوی راغلی‌یاني د ،، ته ،، نومځ

دا چې .احمد، احمد یم،، هم سمه ده ،، :که دی په پوښتنه کې، چې ،، ته څوک یې،، ووایي
،، :داسي هم ویلی شي .احمد همغه وی دی، نو د بې‌لې‌دوني یا کامه له لارې سره بیلیږي
.زه، احمد یم،،د زه پسي داسي لړ دمه هم ناشوني نه ده

ته څوک یې ؟ :ابیږ

.احمد یم، احمد :داسي هم ویلی شي .یا احمد، احمد یم .زه احمد یم

زه څوک یم؟

.یا احمد یې، احمد یا احمد، احمد یې .ته احمد یې

هغه څوک دی؟

.هغه احمد دی

.احمد، احمد دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمد دی .هغه؟ احمد.

څوک یې؟

:،،زه یم،، او هم ،،احمد یم،،یا هم ،، زه احمد یم،،

:یا داسې پوښتنې او ځوابونه

.،،څوک یې؟ ،،، زه یم،، یا ،، احمد یم – ۱

.او داسې نور هم .....،،ـ ،، ته څوک یې ؟ ،، زه احمد یم،، یا ،، ته څوک یې؟، ،، احمد ۲

.مې دې خبرو ته هم را پارولې وې دې باندې نور نه غږېږم، هیله ده، چې ستاسو مینه

:بله یادونه مې چې لروده، هغه د درانه ساپې صیب دا لا ندې لیکنه ده

پښتو ژبه کې نومځری یا ضمیر د عدد، جنس او حالت له مخې ګردانېږي، چې په ،،
.سنسکرېټ کې هم همدا شان دی

له عدد څخه مراد دا دی، چې یو نوم په ژبه کې مفرد دی که **:عدد**
،،.معج
عدد، ګڼ یعنې هغه څه، چې د یوه څه :په پښتو ژبه کې موږ د عربي انډول داسې لرو
.څووالی او څومره والی ورسره ګڼل کیږي یا که غواړی څرګندیږي
دلته دا کسان ګڼ .د ډېروالي یا متعدد له پاره هم ګڼ په پښتو کې کارول کیږي .متعدد یا ګڼ
.ولاړ دي یا دا ونې ګڼې کښېنول شوي
.تعداد ګڼون، چې موږ یې دا اوس څومره والی هم بولو
دلته په دې لیکنه کې د لیکونکي موخه عدد څخه تعداد یا ګڼون یا څومره والی دی، چې د
.یوه یا ډېرو له پاره کارولکیږي
په دې هکله مې ګومان دی، چې د تاند په درنه خپرونه کې یوه لیکنه خوره شوې او که
لیکنه به هم وکړم، چې د ګڼونو سره څنګه سر او کار لرو او څنګه یې وشو، نو یوه بله
.لولو
:په لیکنه کې راغلي
،،پارهساه ځیزونو او حیواناتو لهبیا د بې «مخنث»نومځري هم لري، او منځګړی...،،

.موږ دې منځګړي یا مخنث ته نربنځی وایو او داسې انسانان هم شته

او لیکوالان دا هم ولې په پښتو نه لیکي؟ زه نه پوهېږم، چې زموږ لیکونکي

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبه کې د تعجب یا حیرانتیا نومځري،، ته،،

د ښاغلي تمهید سیلاني لیکنې ته

:نو لیکوالانو څخه‌زما هیله د ځوا

ځینې ژبې ته یواځې هلته سم راتلی شي، چې د نورو ژبوپه بنسټ وي، انګرېزي، روسي، که هر پیژند او هره پرېکړه په یو څه کوي، نو هغه باید ښه روښانه .فرانسوي او یا الماني .وي، چې یواځې او یواځې د یوې پورته یادو ژبه په بنسټ یې کولی شو

پوهنې او په ځانګړې توګه د پښتو پوهنې په هکله لیکنې کوي او ګرانو زموږ ځوانان د لوستونکو ته یې وړاندې کړي، چې دا یې کله کله له ستونځو سره مخامخ کیږي، چې لامل .یې د دوي هځاندوالی نه دی، لامل یې هغه څه دي، چې زه یې په هکله دا لیکنه کوم

په لیکنه څه ولیکل او ژبپوه ښاغلي اربازخان ساپی لما څو ورځې د مخه د ځوان ادیب او لیکوا چې دی هم ځوان ،تمهید سیلانی لیکوال او اوس په دې همغه یا ور نږدې موضوع ښاغلي دی، څه لیکلي، چې بل چا یې په هکله څه نه دي لیکلي، چې له دې امله زه دې اوږدې .لیکنې ته اړ شوم

زما موخه یواځې او یواځې .لې تجربې غږېږمزه چې یو زوړ سړی یم، تاسو سره له خپ ستاسو د ښه پوهنې او زده کړې له پاره دي، دا داسې مه ګڼی، چې زه ګوندې پوهیږم، تل په زده کړې یم او په یو څه چې غواړم پوه شم، نو د الماني پانو ته ځم، چې پوره زیاتې ه وپوهیږی، همغې تاسو هم دا کار وکړی، چې څه غواړی زده کړی او یا په څ .دي .ستاسو زده دباندنی ژبې ته لاړ شی ، بله لار نه شته

ما په خپلو لیکنو کې کوم نومونه له ځانه نه دي ټاکلي، زه هڅیدلی یم، چې له الماني په .راپیدا کړم –چې لري یې - هر نوم یا وي ته چې پیداښتي وي، په پښتو اندول

.ځینې مواد، چې له دې امله هم دا لیکنه چې موږ یې نه لرو او هغه د پوهنې د

له ځانه هیځکله قضاوت یا پرېکړه مه کوی، چې ښه ترې ډاډه نه اوسی او یا مو د یوه په پوهنه کې ګومان مې دی یا زما په فکر، پوهنیز دلیل .باوري څه څخه نه وي رانیولي دا نه شته، چې هغه یا په پوهنه کې .نه دی، یا هغه ویلې نو سم دی او یا شاید داسې وي .دغه ویلې یا دا سې دی او داسې هم دی، نو باید سم وي

په دې وخت کې د هرې پوهنې په هر اړخ کې زموږ د اړتیاو له پاره هرڅه شته، کړی .شو چې راویې باسو یا یې را وژباړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ن يو، چې له ډېرې مودې، يعني له څلوېښتو کالو ډېر وخت مو په جنګ کې موږ هغه کسا
تير کړی او د نورو څنګ کې دپوهنيزو ودو هم بې برخې پاتې يو او دا راته تل
زموږ هغه ځوان هيوادول چې څه ليکي او هغه بيا خوروي هم يو ستر کار .څرګنديږي
دی.

ژبې د سمون او ودې له پاره دي، خدای دې که زه په دې هکله څه ليکم، نو دا هم زموږ د
ماته دا ټول هڅاند .نه کړي، چې زه به خپلو ځوانانو ته په درنه سترګه ونه ګورم
کسان ډېر ګران دي او دا هڅه د ودې يواځنۍ لار ده، خو سره له دې هم زه دا زوړ
يځ سړی دې ځوانان ته يو څو د زړه له کومې د تجربې له مخې مشورې ورکوم او ه
ځانيز څه په کې نه لرم.

دا څه غواړم چې د ځان په هکله هم په ګوته کړم، چې له ډلې يې له پنځه دېرش زيات په
ketabton.com کې خواره شوي کتابونه دي:

ما دشميرپوهنې په څلوېښت ليکلو او ژباړلوکتابونو کې شميرپوهنه په پښتو ليکلې، خو - ۱
نه دی کارولی کوم وی مې له ځپله ځانه په کې.

په پښتو ليکلې، په دې مانا، چې هغه عربي نومونه مې په پښتو انډول ليکلي لکه د :يادونه
بيا ما له خپله ځانه څه نه دي پيداکړي او نه يې کړی شم .کړې انډول چې غونډوسکه ده.
هيڅ څوک يې نه شي کولی، دا پيداښت دی.

ژباړلي له فزيک مې هم درې وړې ليکنې په پښتو – ۲.

هغه څه چې پښتو ته ناسم راننباسل شوي، د هغې نړدې د ټولوپه هکله مې پوره ډېرې – ۳
ليکنې کړي، چې د تاند له منلي خپرونې خپرې شوي او همداسې هم فلسفه او ګرامر کې.

سره خپلې ناخوالې يا مشورې ګډې -د پښتو هڅاندو ليکوالانو -اوس راځم، چې له تاسو
کړم:

کړې ترې يو، نو دا تنده څنګه ماته کړو؟-زده موږ د - ۱

ايا داسې څه شته، چې نورې ژبې يې لري او موږ يې نه لرو؟ – ۲

ايا دا سې څه شته چې زموږ په ژبه کې شته او بله کې نه شته؟ – ۳

ايا د په پښتو راته نه شته برېښېدونکي ويونه په نورو ژبو کې شته، چې پښتو يې بايد -۴
کړو؟

ه ويونه، چې ګوندې زموږ پښتوپوهانو پښتو کړي، څنګه دي او موږ دا لار مخ ته هغ – ۵
بوزو او که نه؟

څنګه پوهيږو، چې يو څه سم يا ناسم دي؟ - ۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس راځو د پوښتنو ځوابونو ته؛

ه ژبه کې د ژبې د ودې له پاره څه نه لرو، دا په دې مانا، چې موږ مو په دا خپلې : ته ـ ۱
.متأسفانه هغه لومړی زده کړې مو هم پوره نیمګړې دي، دا که په هره ریښه کې وي

که غواړو نور څه زیات زده کړو او یا څه څیړني هم ولرو، نو موږ د هغه اړیېنې زده
دا بله .ه پوهه پرې غني او سمه کړوکړې برسیره باید یوه دباندنۍ ژبه زده کړو او خپلې
.ژبه که انګرېزي، روسي، فراسوي او یا الماني وي

دا یادونه دې همدلته وي، چې زما وتونژبه الماني ده او هرڅه چې لیکم هغه د الماني په
.بنسټ دي

پوښتنه که موږ دا رانیوني له نورو ژبو کوو، نو ایا دا مو د خپلې ژبې سره سر لګوي؟

ژبې ټولې غبرګې پیدا دي او کړی شو خپله موخه له نورو ژبو لاس ته راولو، که د نړۍ
داسې ونه کړو، نو څه به وکړو، بله لار نه لرو، ځکه چې خپل څه نه لرو او نړۍ زموږ د
.اړتیاو له پاره هم دا ستونځې را هوارې کړې دي

اړیین یو خپل اند هم چې څه لیکو نو څه وکړو، چې د سمون په هکله یې پوښتنې لرو، خو
څرګند کړو؟

موږ د پوهنو په هکله خپل اند نه شو څرګندولی، ځکه چې خپل اند خو باید په یوه څه اباد
کړی شو او موږ مو ژبه لا دې ځای ته نه ده رارسولې

هغه ویونه او نومونه ي په پیداښتي توګه په نورو ژبو کې شته، زموږ په :ته ـــ ۳ او ـــ ۲
.چې داسې ډېرې لږ بېلګې به یې ځانګړنې ولري ،ژبه کې هم شته

زموږ ژبپوهانو فکر کاوه او لا به یې کوي، چې د،، مایع،، له :زه به یوه بېلګه راوړم
دا کار یې وکړ او بې له دې، چې د اوبلن په پېژند پوه شوي .،پاره باید پښتو نوم پیدا کي
اوبه نه لیکم، ـیو خوي دی 2H2O د .وي، نو ، مایع،، یې اوبلن وباله، چې سم ناسم دی
ځکه چې اوبه اوبلنې نه دي اوبه مایع دي او واووره، چې لږ اوبه په کې زیاتې وي، لا
دکلکو

ماوادو له ټولګي دي، دا به دې مانا چې مایع د موادو یو ټولګی جوړوي، لکه اوبه،
.شړومبې او نور

اوبلنیږي یواځې واورې اوبه هم د ،موږ پوهیږو، چې شیدې او یا شړومبې نه اوبلنیږي
د .پیژند له مخې اوبلنې نه دي، اوبل لا اوبه نه دي، خو واورې، چې ډېرې اوبه ولري
.تنونو دا ټولي ګډې نخښې لري، چې بهیږي

دا د چا د خوښې کار نه دی، دا پیداښت دی او څوک یې داسې او .داسې نومونه داسې دي
و وی پیداشو، چې پښتو کیدی نه شو، نو بیا ښه دی یا هغسې نه شي بللی، خو که کوم ي
.اړیین دی، چې همهغسې پرېښوول شي، په همهغه پردۍ ژبه او یا عربي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښتنه مو د مخه ځواب کړه، چې که پښتو انډول يې نه پيداکيده، په همغې :ته – ۴
.يعني عربي يې پرېږدو ژبې

ټول هغه نومونه چې زموږ پوهانو په پښتو کړې، ناسم دي، چې په دې هکله مې :ته – ۵
پوره ليکنې کړي او له هغې ډلې همدا اوبلن دی، چې ټول يې د تاند په درنه خپرونه کې
.کتلی شی

حې په نورې بيلګې يې هم شته، چې زيات د معيار په ځای کچه کاروي او همداسې د سط
موږ د معيار له پاره پښتو نوم نه لرو .ځای هم کچه کاروي او داسې نور، چې دا ناسم دي
.او بايد همداسې يې وليکو، خو که دسطحې له پاره هواره ليکو، دا يې انډول دی

په ناسم ويونو پوهيدل :ته – ۶

:په دې هکله مې هم ليکنې کړي، خو لنډ او ناسم

.په مخامخوالي کې وي چې د پيداښت سره :الف

.چې ټوليز باور ونه لري –ب

.چې دژبلارې وتلی وي –پ

:اوس يې راځو ځوابونو ته

ټوليز باور :الف ته

دلته به يوه بېلګه راوړم، چې ډېروخت د مخه مې يوه ليکنه پرې کړې وه او هغه ، دا چې
.ئ،، په پښتو تېل شوې ،،

:د دې په هکله د استادانو ځوابونه

له هغوي څخه خو به يو .دا چې زموږ پخوانيو استادانو داسې ليکلي، نو بايد سم وي – يو
.په دې فکر راغلی وی

.دا ځواب پوهنيز نه دی

دا چې په ،، د غلامی کړی ماتې کړی،، په کړ کې توپير راشي، نو دا د يوې ،، يې :دوه
.ل يې ليکلیو ډول غږ يو ډو .دا هم ژبلار نه ده .دوه ډوله ليکل دي ،،

دا خو نو د سره سم ځکه نه دی، چې دا په هيڅ يوه .او دا يوه کړياله او دا بله يې نومياله ده
دا ورزياتوم، چې د توري له مخې نه شو کولی، چې .ژبه کې نه شته، موخه مې دا لار ده
ده دا لار په نورو ژبو کې نه .له بلې خوا دا ټوليزه هم نه ده .وټاکو (کړنه)نوم او کړ
ولې ولې ولې، دلته خو بيخي يوډولوال شته خو يېګانې يې يې نه :رامنځ ته شوې، لکه
.دي بدلې شوي

دلته بله بېلګه راوړم، چې زموږ ليکونکي بې له کومې پوهنيزې .له ژبلارې وتلی :ب ته
.لکه دېرش سلنه، چې سم يې دېرش سلمه ده .لارې ډېر ناسم سلمې ته سلنه وايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

.تردې ځایه مې ستړي کړی، خو اوس به خپلې د لیکنې موخې ته راشم

هغه وی دی، :نیوی، چې زموږ لیکوالان او ژبپوهان یې نومځری بولې- نومځای ناستی یا دا همداسې دی او .نه شته په دې کې نور څه د ورزیاتولو او کمولو .چې د نوم ځاینیوی وي .بس

دا ډېر ډولونه لري، د هغو څخه یې یو پوښتنومځاینیوی دي لکه څوک، څه، یا څه شی، .چیرته، څنګه او داسې نور

:را لنډوم یې او لیکونکی لیکي

د پېژندنې بله برخه یې داده، چې د نوم ځای ناستی وي او له تکرار څخه یې مخنیوی ،، ي په ځواب کې باید ووایم چې نومځری تل د نوم ځای ناستي نه کوي، د لومړی برخ .کوي هغه لا تنکی .شفیق کرونا ناروغی نیولی : لکه .بلکې ځینې وخت د نوم ځای ناستي کوي خو دا چاره په ټولو نومځرو کې نه پلي کیږي او تل د ځایناستي کار نه ترسره .ځوان دی کې بیا د پوښتنې له پاره کارول کیږي او په په دغه جمله ...احمد څنګه دی؟ :لکه.کوي کله نا کله خبر د تکرار شوه، دا کار هم .پورتني تعریف د بطلان کرښه را اوباسي پېښیږي، ډېری داسې پېښیږي چې نومځری نه د نوم ځای ناستی وي، نه هم د تکرار دې ته کوي؟ هغه احمد دی؟ څه : لکه .مخنیوونکی وي او نه هم استازیتوب یې کوي ،،...ورته ډېرې بېلګې شته

زه به نور نه ورزیاتوم او لیکم، چې یو نومځاینیوی یو نومځاینیوی دی یانومځاینیوي نه زماپه تاند کې .دی، دا چې داسې دي او داسې هم نه دي، داسې څه په پوهنه کې نه وي .خپره تیره لیکنه دې ولوستل شي او همداسې د نومځاینیوي په هکله مې لیکنه

:لیکونکی لیکي

په ټولیزه توګه د نړۍ په ټولو ژبو کې د بنې له مخې نومځري دوه ډولونه لري، ،، په لومړیو کې ژبپوهانو دا انګېرله چې یوازې .خپلواک یا منفصل او ناخپلواک یا متصل خپلواک نومځري په ژبه کې رغنده او کارېدونکي نومځري دي او بنسټیز رول لوبوي، خو د ژبپوهانو وروستۍ .ومځري فرعي او رغنده رول نه شي لوبولیبرعکس متصل ن څېړونو دا په ډاګه کړه چې په ټولو ژبو کې دا قاعده د پلي کېدو وړ نه ده، بلکې په ځینو ژبو کې منفصل یا خپلواک نومځري یوازې د تاکید او تقابل لهپاره کارول کیږي، خو .لري برعکس متصل نومځري رغنده او جوړښتیزې بڼې

یادې موضو ته مې ځکه نغوته وکړه چې د نومځرو په پېژندنه کې د ابهام ټکی د ،،.لوستونکو لهذهنه لرې شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

باور وکړئ، چې زه په دې متصل او منفصل او همداسې په ، تقابل او ابهام، خو ښه پوره د .شوم، خو په هر صورت بیا دا نومځای نیوي دي، که فرعي او یا بل ډول وي پوه نه دې له پاره بیلګې هم نه دي راوړل شوي.

دا دې ورزیاته وي، چې نومځاینیوي په څو ډوله دي، چې زما لیکنه کې پوره څیړلې وبه شوي او دا دئ تاسو ته یې یوه برخه مخ ته ږدم، چې له الماني څخه مې رانیولي او ګورو، چې د پښتو له پاره هم باوري دي، داسې لړ څه توپیر سره.

د الماني لاندې پرونومونه یا نومځاینیوي د بیلګې په توګه څیړو:

Personalpronomen,Possessivpronomen,Reflexivpronomen,Relativpronomen او Interrogativpronomen.

ځانیز یا شخصي نومځاینیوي **Personalpronomen**

ځانیز یا شخصي نومځاینیوي دي: هغه، ته، زه(ن او ښ)، تاسو، موږ(ن،ښ)، او د هغوي هغوي بدلیدونکي بڼې دي.

ي وي، چې دا به ګومان مې دئ، چې پښتو کې پرته له پورته دا لاندې هم ځانیز نومځاینیو ما، موږ، تا، تاسو، هغه، هغې، :یې لړترلږه د الماني او فارسي سره توپیروي دا پورته په یاد راوړو، چې نومځاینیوي ځایونه سره بدلوي یا سره بدلیږي .(ن،ښ)هغوي

دلته هرومروزموږ د ژبپوهانو لیکنو ته پوره اړتیا ده، زه خو به داسې لړ سرسري :یادونه ژوره لیکنه بیا په ډېره بخښنه زه هم ژبپوهانو ته پریږدم ،مخ ته ځم.

موږ ځانیز نومځاینیوي کړی شو دا د بلل شوي نومونو په ځای ولیکو، په خپل ځان خبرې وکړو همداسې له نورو کسانوسر څه ووایو یا خبرې وکړو.

چې په ،دا یادونه هم نه ده،دا دموضوع اړونده برخه جوړوي :خودلته داړیینه یادونه درې، الماني او پښتوکې یې غونډلې څنګه جوړیږي او کوم نومځانیوي ورته راوړل کیږي:

په الماني کې وایو :بیلګې

Ich habe*eine Katze*.*Sie*ist schwarz.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یوه پیشو لرم، هغه توره ده

من یک پشک دارم،او سیاه است

او،، من،، راځي او یواځې Ich الماني او درې ژبو کې د هر وخت له پاره همدا په کړونی بدلیږي یا بڼه بدلیږي، خو په پښتوکې داسې نه ده، چې لاندې یې راوړو:

بدلیږي او نومځاینیوي هم بدلیږي-په پښتو کې کړوني هم بڼه.

من یک پشک دارم = زه یوه پیشولرم

من یک پیشک خواهیم داشت، خو = زه به یوه پیشو ولرم

من یک پیشک داشتم = ما یوه پیشو لرله

بله بیلګه :

(ورسره یا مل) دا زما بکس دئ
(په بدل کې) دا زما دئ

او که

ا څښتنوالي نومځاینیوي - خاوندوالي **Possessivpronomen**

اړوندوالی یا خاوندوالی یعني ملکیت (خوندیوالي نومځاینیوي)دا پوسسیسیو نومځاینیوي په ګوته کوي، موږدا دوه سره توپیروو د مل په څیر او د نومځاینیوي په څیر د په ځای په بڼه یا په څې

یلګهب

دا زما بکس دئ

دا زما دئ.

موږ ځایونه لرو یا قومونه، چې هغوي د ،، زما .بې په هکلهد پښتو ژ :یوه غوره یادونه او ستا،، په ځای ،، دما او دتا،، وایي، نو که ،، د ،، د ملکیت مورفیم وي، باید د ،، زما دا یوه یوه اړیینه د خبرو دنده ده، چې زموږ ادیبان .او ستا،، په ځای ،، دما او د تا،، راشي .ا په اند به دا ،، د ،، سره سمه وي‌پرې سر وخوږوي، خو بیا هم زم

Reflexivpronomen راګرځیدونې نومځاینیوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان) راګرځېدنې يا بيرته راګرځېدنې سره يا راګرځيدونې نومځاينيوي موږ د -رفلکسيو
ځان) او رامات کړنو ((غلطيدل؟)غلتيدل)تيرباسل يا ځان تيروتل، ځان ناسميدل
سره کاروو (پيژندل

بېلګه:

(خبره په ما اوزه کې ده) ما ځان تيرباسه يا زه تيروتلم
موږسره پيژنو

اسې فارسي بل ډول دې‌که پام وکړو، نودلته هم هرومروپښتو او الماني،همد.

نسبتي نومځای نيوي **Relativpronomen**

.ه کووسره موږ نسبتي غونډالې په ګوت (...،هغه، دا، کوم) د نسبتي نومځاينيوو

ببيلګه:

.وهلی چې بانک (هغه)پوليس سړی لټوی، کوم

يا پوښتنيز نومځاينيوي -پوښتنوييزيز **Interrogativpronomen**

په پوښتنغونډاله کې د نوم په ځاي (څوک، څه شی، چاته، د چا) پوښتنيزنومځاينيوي
موږ پوښتنه کوو راځي، د هغه پسې يا د کوم چې.

ببيلګه:

.د درې سره به لږ ستونځې ولرم، خوزه پوهيږم، چې تاسوله ما ښه پوهيږئ

دا به څوک وايي؟

دا څوک وايي

دا چا وويل؟

دا چا ويلي وو؟

درې سره يې پوره توپير شته .دلته ګوره له،، څوک،، څخه ،،چا ته،،لاړه :يادونه.

. دا،هغه ، کوم چې :پام راګرځوني نومځاينيوي دي **Demonstrativpronomen**.
راوباسو يا (د نورو له ډلې) موږ پام راګرځووني نومځای نيوي هلته کاروو، چې يو څه
غوره کوو يا د پاموړ ګرځوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیلګې:

تاسو دا کمیس غواړې یا هغه؟

ناټاکلي نومځاینیوي **Indefinitpronomen**.

مورږ .دې ناټاکلو نومځاینیوو پورې د بیلګې په توګه اړه لرئ یوڅه، نه،سړی، یوڅوک، هر دا کاروو، کله چې مورږ یوشی ټولیزکوو

لیکونکی لیکي:

زۀ نومځری مطلق نوم یا اسم نه ګنم او نه ورته کلمه وایم همدارنګه نه یې خپواک ،، نحوي واحد ګنم.

،،.یوازې خپلواک نومځري خپلواک ژبني توکي ګنم بلکي

چې نومځانیوی وي، خو .زه خو باور وکړئ، چې په دې پورته غونډالو سم پوه نه شوم .بیا هرومرو نوم نه دئ او خپلواک نحوي واحد یعني څه؟ خپلواک یو څه ګڼي او بلواک نه هغه چې نومځای نیوی وي، خو بیا نومځاینیوی دئ.

خبروه نه اوږدوم، ګومان مې دئ، چې نور به داستونځې اوبی شوې وي زه نوره دا.

هرڅه چې غواړئ روښانه او ښه وښایئ، نو د دباندنیو یادو ژبو څخه ګټه :بیا زما وړاندیز پورته کړئ.

زمورږ د ژبې پوهنیز توان غورازورېدلی، هیله ده، چې تاسو ځوانان دا د نورو ژبو پهمټو اځنئ لار دهتوانمند کړئ، چې دا یو.

دا وړاندیز زما د پښتو ډاکترئ او ماسترئ زده کړو او استادانو ته هم دئ، چې د یو څه لیکلو په ځای دې دوي یو څه وژباړي، چې کلهیې خپل ادونه د همغه لیکنو په بنسټ په کې ځای کړي وي.

لیکونکی لیکي:

،،.نشو ګڼلی نو اوس ویلی شو چې نومځری دنوم یوه برخه ده، بلکې نوم یې،،

چې د نوم برخه شوه، خو نوم شو، خو هغه ټولوالی یې له نوم څخه باید کم وي، نو بیا یې ولې نوم نه شي ګڼلی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تيرې د کابل د تيرو برخه ده، خو د کابل تيرې :د برخې په هکله په ډېره، ډېره بخښنه نه دي.

نومځاينيوي د نوم يوه برخه ده، دا روښانه کوي، چې د اصلي برخې په ځير د نوم برخه، د برخې په).نور نومونه هم شته، چې هغه نومځري نه دي، خو نومځري نومونه دي (پېژند بايد وپوهيږو، چې څه مانا او بيا يې وکاروو.

ليکونکی ليکي:

نومځری د نوم يوه :داسې تعريفولی شو د بحث په پای کې په ټوليزه توګه نومځری،، نه شتون کې د هغهٔ ځينې چارې پر مخ وړي او ځانته جلا دندې برخه ده، چې د نوم پهٔ ،،لري.

ليکونکی ليکي د سرليک په توګه:

،،تعجبي يا د حيرانتيا نومځري،،

مه شول‌داسې نومځاينيوي خو ماپيدا نه کړل، موخه مې په الماني ده، او په پښتو کې د کو.

ليکونکی ليکي:

د حيرانيتا پيغام وړاندې کوي او د پوښتنيز ((څومره)) دلته هم !څومره ښکلی بڼ دی،، نومځري پرځای ورته د حيرانتيا نوم ورکو.

څومره خوارږه دي ! به به.

. څومره ښکلې منظره ده !اووو

کې هم تر سترګو (واو نور ...انګليسي، الماني، فرانسوي، ترکي)دا نومځري پهٔ نورو ژبو ،،(...wow،hey، what) :کيږي، لکه

خلک په ځنو پېښو يا خبرو خپل هکپکوالی څرګندوي، خو هغه غږونه بيا د کومو ويونو په ډله کې نه شو راوستلی او نه کوم ويونه دي.

که داسې شي، نو بيا به به به، په په ، پوهو، هاها، يېيېې او همداسې به يې پسې .ه دې کې د فکر کولو څه او ځنې نور نومونه ورته ټاکل کومه ژبلار نه دهزياتوو، نو پ

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که غواړو، چې پوه شو، چې چیرته، څوک، څه شی، نو بیا د ګرامر په کومه ډله کې راځي؟

.ېدا نومځاینیوي دي او پوښتنومځاینیوي بلل کیږ

زما وړاندیز بیا تکراروم او په دې هیله، چې موږ دې خپلې ژبې ته پخپله څه نه راوړو، دا د دې له پاره موږ باید دپرمختللو ژبو څخه ګټه .کار مو د ناسمونونو سره مخامخ کوي واخلو او د ناپیژندو او یا په پښتو کې پرې نه پوهیدلو ویونو له پاره په پښتو کې انډول پیدا .او یا همغه دباندني وی وکاروو کړو

که زموږ ګرانویونکي غواړې راته ښه برګ شي او یا سره خبرې وکړو، چې یوه ګډه .راته له کرونا څخه هم په امن راووځی.لاس ته راوړنه ولرو، نو برېښنا پته مې دا ده

smakhan1946@gmail.com

.

ډاکتر ماخان میړی شینواری

د تل له پاره، تل، ترتله او تل ترتله

ما څوکاله د مخه د تاند درنې خپرونې کې د یوه ډېردرانه او راته ګران استاد یوه لیکنه ولوستله، چې له تاسو سره یې د شریکولو له پاره له هغې دا لاندې را اخلم او په دوه برخو یې وېشم:
یادونه: پخوا مې په دې یوه اوږده لیکنه کړې وه،خواوس مې دا نوې ولیکله، چې د لیکنې ډول یې هم بدل غوندې دی.

لومړی: د تل له پاره:
،، (د تل لپاره) په ګرامري لحاظ قیدي عبارت دی. دغه قید د پښتو په پخوانو کتابونو کې نه مومو، په غالب ګومان په شلمه پیړۍ کې پښتو ته راغلی دی او د انګلیسي ژبې د FOR EVER ترجمه ښکاري.،،
---- ،،که څوک د متوفي په اړه ولیکي چې : هغه له موږ د تل لپاره لاړ ؛ دلته یې نه (تل) او نه هغه د کلاسیکو اثارو عبارتونه معادل دي. ځینې خلک (د تل په مخه) عبارت استعمالوي چې شاید (د تل لپاره) تر ګردو نږدې معادل وي. موږ ویلای شو چې : هغه له موږ د تل په مخه لاړ.،،

دویم: تل، ترتله اوتل ترتله:

(c) ketabton.com: The Digital Library

،،(تل) ډېره لنډه، يوه سيلابي کلمه ده خو د ابديت لويه معنا پکي نغښتي ده. په همدې وجه ډېر ځله ليکونکي د هغې ترمعنوي اثر لاندې راشي او يو څه نور توري ورسره زيات کړي چي په صورت کې يې هم د محتوا قوت پيدا شي. پخوانو چې (تر تله) جمع کړی او (تر تلو) يې بللی دی، يا بې د (تر تله) په ځای (تل تر تله) راوړی دی، وجه يې همدا د ټينګار غوښتنه ده.،،

ګرانو لوستونکو!

زه په دې ليکني نور څه نه ليکم، خو دې د ،، تل له پاره، تر، ترتله ،، له پاره غواړم يواځې يوڅو غونډالي له تاسوسره شريکې کړم او په تل ترتله لړ تم شم :

له دې د مخه، چې په دې موخه څه ليکو اړيين بولم، چې د سم اند(منطق) څخه روښانه ونه وکړم.

يو: منطق

راځی، چې له هرڅه د مخه لومړی د سم اند يا منطق په بنسټ ،،وينا،، تعريف کړو:

پيژند (دا پيژند د شمير پوهني سم اند څخه دی): وينا د ويونو يا کلمو موخه وره څنګ په څنګ ايښوونه ده، چې يو ،،رېښتيا ارزښت،، رښتيا يا نا رښتيا ولري.

که وو ايو، چې:

نن د کابل دښار د هوا حالات.

دا وينا نه ده، ځکه موخه وره نه ده، ځکه چې ،،رښتيا ارزښت،، رښتيا يا نارښتيا نه لري.

که وو ايو، چې:

نن کابل کې ورينګي (ورښت.) وريږي.

دا وينا ده، ځکه موخه وره ده او يو رښتيا ارزښت لري، يعني يا به ورينګي وريږي(باران نه وريږي، باران ميبارد)، چې رښتيا ارزښت يې رښتيا دی او يا به ورينګي نه وريږي، چې رښتيا ارزښت يې نارښتيا دی.

پورته جمله ويلای شو:

نن په کابل کې ورينګي ريږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې نن ورینګي وريږي.

ورینګي وريږي نن په کابل کې.

د سم اند له مخې دا ویناوې دي . ویونه موخه ور سره ځاي په ځاى شوي، خو دا چې ژبه يې څه ډول لیکنه غواړي، دا بیا بله خبره ده.

جمله یا بهتره وینا لرو: ،، استبدادي نظام د تل لپاره نسکور شو،،. دا وینادە، ځکه چې ،،رښتیا ارزښت،، رښتیا یا نا رښتیا لري.

دا چې دا ،، استبدادي حکومت،، به بیا راځي او که نه ، د دې سره يې موږ سر او کار نه لرو. دا د یوه کس اند دی او څرګند يې کړ.

دوه: له پخوانیو کتابونو څخه ګټه اخستنه اړينه ده، خو دې ته باید ګوته ونیسو، چې موږ له پخوا څخه ډېر څه نه لرو، موږ همدا اوس خپلې ژبې ته وده ورکوو او دا – د لوي څښتن په برکت- په وده کې پوره چټکه ده. زموږ هر شاعر او هر ادیب د هغه وخت له اد یبه او شاعره ښه پوهیږي او دا باید همداسې وي، ځکه چې دا یوه طبیعي پروسه ده.

اوس راځوخپلې اړي لیکنې ته:

لومړي ته:

دوه برخې دي.

١ – د دباندنۍ ژبې اغیز:

دا سمه خبره ده، کیدی شي دا وي، ځکه موږاړیوچې هر څه یا ټولې پوهنې – ژبه هم – د د باندنیو ژبو په مرسته مخ ته بوځو، نو اغیزبه يې هرومرو وي، خو ایا دا اغیزيې د ژبلارو او د موخه ورتیا سره سم دی؟

دې ته باید تل پوره پام وي.

اوس راځو د ،، تل له پاره،، ته

دې ته باید پام وکړو، چې دا د FOR EVER انډول دی اوکه نه؟ یعني موخه وردی، که نه؟

یا زموږژبلار به دا وي، که نه؟
پوښتنه: ټاکسي دې (د) څه وخت (له پاره) راغوښتی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هرڅه دمخه باید دې پوښتنې ته پام وکړو یا پام راوګرځوو، چې زموږ پېښتو همداسې ده او که نه؟
که پوښتنه سمه وي، نولاندې ځوابونه یې هم هرومروسم دي.
-- د سبا له پاره مې په یوولسوبجو تاکسي راغوښتی دی.
-- د ... له پاره مې په یوولسو بجو تاکسي راغوښتی دی.
-- ... ته مې....
-- ... په یوولسو بجو مې تاکسي راغوښتی دی.

د سبا په ځای چې درې ټکي ځای په ځای شوې، هر مهال (د ژبدود اوسم اند سره سم) لیکل کیدی شي.
داسې هم ویلی شي، چې:
-- د تل(د درې ورځو، د یوې اونی، د راتلونکوڅوورځو، د هرې ورځې) له پاره مې په یوولسو بجو تاکسي راغوښتی دی.
دا غونډالې ،،ربښتیا ارزښت،، ربښتیا یا نارښتیا لرودی شي، خو موږ یې دلته د ربښتیا ارزښت سره سر اوکار نه لرو
دویم ته: ، تل، ترتله، تل تر تله

پوښتنه ۱: ته څومره (وخت) دلته پاتیږې؟

زه څلور ورځې(یو کال، تل)دلته پاتی کیږم.

پوښتنه ۲: ته د څه وخته پورې دلته یې؟

زه دلته د څلور ورځو(یوکال، تل) پورې دلته یم.

دلته هم ګوره همغه د ،،تل له پاره،، په څیر څه شته، چې ربښتیا ارزښت لري. دا به یا ربښتیا وي یا نارښتیا

پوښتنه۳ : ته له څه وخت تر څه وخت دلته یې؟

زه د ۵- م تر ۱۰ – م د حمل دلته یم.

بنسټیزه پوښتنه ۴ :

ایا تل ترتله د ترتله لپاره ټینګار دی؟

بیا لنډ:

.... ۱۳۲ ....

څومره وخت ؟ تل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څه وخت له پاره؟ د تل له پاره.

تر څه وخته؟ تر تله.

مور. به دې تل تر تله ته لر. تم شو.

ایا هر څه چې شته وي، هغه پیل اوپای لري؟

و به وایو،چې هو.

هر څه چې پیدا کیږي،هغه پیل اوپای لري.

یو څو بیلګې:

په مړستون کې د مړي په ځښځای داسې لیکي: ۶. ۵ .۱۹۷۸ – ۳ . ۸ . ۲۰۱۸

په توروېي لیکو: شپږم د پنځې ۱۹۷۸ تر ۳ د اتمې ۲۰۱۸

دا په دې مانا چې: له .... تر ....

اوس نوپوښتنه دا ده، چې شته وي، خوپیدا نه وي؟

ایا داسې څه شته؟ هو اوهغه زمور. رب دئ.

رب تر تله برقرار دئ اوپیل یې هم له تله برقرار دئ، نو

دلته به هغه د رحمان بابا د شعر د یوه نیمبیتي راوړو،چې دا درانه استاد هم په خپله لیکنه کې راوړې:

،،تل تر تله برقواردئ رب زما،،

دا د رب له پاره داسې لیکو: تل تر تله

دا په دې مانا چې له تل څخه تر تله پورې. یعنې دا لومړی ،، تل،، د ،، ترتله،، له پاره ټینګار نه دئ.

.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه وکړو؟

له څه وخت را په دې خوا زما څه ليکنې د تاند په درنه خپرونه کې ګرانو لوستونکوته وړاندې شوې، چې په کې زموږ ناسمونونو ته ګوته نيولشوې وه.

کومان مې دی، چې زما يا زموږ ستونځې لا اوږدې دي، چې زما ناسمونونه(؟) هم په کې د څيړنې دي اوله دې امله مرسته.

زما ګوناه: ژبپوه نه يم، په ګرامري لار د پښتو څه نه لرم، زه هم د پښتو کتابونه نه رانيسم، نو که دا زما د ليکنې په هکله څيړنې شوې وي او زه ترې نه يم خبر ملامته يم، بخښنه دې وي، خو بيا هم په يو څه ډېرې ليکنې کيږي اودا هم د ژبې د ودې سره مرسته ده.

راځم خپلې موخې ته:

لومړی:

ما په خپله تيره ليکنه کې، چې د تاند د درنې خپرونې څخه خپرې شوې، دا سې د انګرېزي انډول په پښتو ليکلي وو.

له (د) ... څخه from

د (له)... سره with

يعني د انګرېزي اوستربلونه د پښتو سرکومپوزېشنونه (غيرکې نيووني) دي، خودا لکه تيروتنه وي.

ولې؟

خبره به نه اوږدوم،خپلې موخې ته به راشم:

۱ ـ د هغه کتاب

۲ ـ د هغه سره کتاب

۳ ـ د هغه څخه کتاب.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: دا ،،د،، د هغه اړوند یا د ،، هغه،، سره تړلی دی او که څنګه؟

په ۱ – کې خودا مورفیم د خاوندتوب دی، خودا نوبیا په ۲ – او۳ – کې څنګه دی؟

که هلته ،، د ،، د ،،هغه،، پورې اړوند وي، خوبیا نو،،له...څخه،، او ،، له ...سره،، نه شته دا به بیا یواځې ،،څخه،، او،،سره،، اوستربلونه وي او که ،،د،، د ،،هغه،، اړوند نه وي، نو بیا دا ،، له(د)...څخه(سره)،، غیر کې نیوني یا یا سنترپوزېشنونه دي.

زما په اند د یوې څیړنې ارزښت به ولري.

دویم:

بله پوښتنه د ،،پر،، ، ،، باندې،، او ،، پر...باندې،، کې ده:

موږ لر:

۱ - پر میز

۲ - میز باندې

۳ – پرمیزباندې

په دې پورته کې نوکوم یو سم دی؟

او ولې؟

بله پوښتنه په ،، پر،، او،،په ،، کې هم شته، خودا چې د خای اړوند ویونوپوښتنه ده، کاربه پرې نه لرو.

همدا رنګه:

-- ورباندې کیږده (ترې لاندې، ورڅخه لاندې)

-- ورلاندې کیږده(ترې لاندې، ورڅخه لاندې)

داسې نور هم زیات شته، که نوره څیړنه پرې وشي،هم بده به نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څوک، چې د يو څه سره سر او کار ولري، د هغه څه سره يې مينه هم پيدا کيږي. زه ګوره اوس د زړه له کومې د پښتو زده کوونکی شوم، که ژوند وو، داسې نورڅه به، چې زه يې زده کوم، له تاسو سره ګډوم.

که دا ليکنې بيا د تاد درنې خپروني خورې کړې، نوزه به يې بيا هم لا ډېر منندوی يم.

که مرسته کوی، نو smakhan1946@gmail.con

د ،،په،، او ،،پر،، کارونه

دا دواړه ويونه ځای اړوندوالې له امله په ځنو ځايونو کې دا ،،په،، د دواړو له پارهکارول کيږي او په ځنو ځايونو ې بيا د په ا پر منځ (دلته د منځ سره په يا پر او همداسې تر نه ليکم، چې تر خو بيخې ناسم راځې) کې توپير راولې.

اوس هر يو ځانله څېړو:

دا نو که يو څه په يو څه کې دننه وي، نو دلته ،، په ،، کاروو، لکه د سرک په منځکړښه کې بوټې درول شوی.

د مېز په کوټه کی (کوټکی) کې مې کتابچه ايښوولې.

او ،، پر ،، په هغه ځايونو کې کارول کيږي، چې يو څه د يو بل څه د پاسه ايښول شوي وي.

ډاکتر ماخان ميړی شينواری

ليونی يم !نه .ناروغ يم

دا په .ليونی يم، چې ټول په پښتو ژبه ليکنه کې په يوه لار ځې او زه يې ورسره نه منم خپله ختڼه کې ليونتوب دی، خو تاسو راسره مرسته وکړی

رځې او لومړنی ليونی يم، چې داسې ليونی يم، چې دا لاندې ناسمونونو ته مې هم پام را ګ ناسمونونه سملاسي وينم، دا چې لومړنی او اخرنی به وم، دا نو د راتلونکي خبره ده. خبره په همدې لومړني کې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواک عمومي قوماندان امريکا کې لومړنی تورپوستی د هوايي ،، ،، په خبرونو کې لولم ،،شو.

:په دې غونډالې کې دوه ستونځې دي

دا لومړنی تورپوستی نه دی، چې په دې کار ګومارل کيږي، خو وګورو، چې دا :لومړی لومړی به ورسره جوړ شي که نه؟

روښانونه يې لاندې راځي.

بيا :لول چې :دويم

،، ومي قوماندان شوامريکا کې لومړنی تورپوستی د هوايي ځواک عم ،،

دا چې دی په امريکا کې لومړنی تورپوستی نه دی.

که په پورته غونډاله کې د لومړني په ځای لومړی ځای په ځای کړو، نو بيابه څنګه وي؟

پوښتنه

دا به نو په څه شي کې لومړی تورپوستی وي، چې دا دنده ورته سپارل کيږي؟

،ګورو چې غونډاله موخه وره نه ده

ستر جنرال چارلس برون لمړنی تورپوستی ،،، ،، :خو بيا پسې بله غونډاله کې لولو ر.....جنرال دی، چې د امريکا په تاريخ کې

.پوهيږو، چې دی لومړنی تورپوستی جنرال نه دی، دده له مخه به هم ډېر وي

په پورته غونډاله کې که د لومړني په ځای لومړی وليکو، نو دابه سمه شي يعنې

ستر جنرال چارلس برون لمړی تورپوستی جنرال دی، چې د امريکا په تاريخ ،،، ر.....کې

خبره دلته دا ،،چې،، سموي ..... لومړی تورپوستی جنرال دی، چې ...

اوس نو چارلس برون د امريکا هوايي قواو قوماند دی.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چارلس برون لومړنی تورپوستی قوماندان دی، چې دا دنده ..... :کړی شو ولیکو
.. ورسپارل شوې

دی په دې دنده کې اوس لومړنی تورپوستی قوماندان هم دی، ځکه چې له ده څخه د مخه
. دا دنداه بل تورپوستې نه لرله

په دې مانا چې لومړنی او لومړی کټمټ نه خبره په لومړي او لومړني کې ده، دا :یادونه
د بېلګې په توګه په ځغاستسیالس کې یو څوک لومړی کېږي، خو لومړني ته یې باید .دي
که د افغنستان کوم یو ځغاستي دا .پام وي، چې لومړنی دی او له ده د مخه بل څوم وو
زما ناسمون چې) ځغاستسیالي وګټله، نو دابه بیا لومړنی افغان وي، ځکه د ده له مخه
دا لوبه (د مخه دی (څخه) له ده :: داناسم دی او سم یې .همدلته یې سموم ځکه دده له مخه
کچه نه لیکم ناسمه ده او   ) بل افغان نه ده ګټلي، خو د نړی په سویه یا سطحه یا هواره
هوارې ته مه هکپک کېږی، ځکه سطحه او هواره همغه څه دي، خو دا یو یې زموږ د
.به دی لومړی وي او نه لومړنی (بې نابلد او دا بل عربي بلد دی ژ

پېټ سړی کور ته نه ځي

ګومان مې دی، چې لږ نابلده به وي، خو په .دسم اند له مخې د وی او ویونو ځای بدلون
:هرډول په یوه لیکنه کې مې ولوستل چې

،، .پېټ سړی کور ته نه ځي،،

،،او سړی کور ته پېټ نه ځي .سړی پېټ کور ته نه ځي

درانه لیکونکي په دې هکله پوره او په زړه پورې لیکنه کړې وه، خو زه هغې لیکنې
باندې خبرې نه کوم، یواځې دې ټکي ته غواړم د ګرانو لوستونکو پام راړوم، چې، دا
ا غونډالي دي یا همغه ویناوې غونډالي یا ویناوې په لومړي لید یو ډول یاني د همغې ماڼ
لیکوال .،،دي، خو که ورته په ځیر شو دا دریواړه غونډالي سره بیلې بیلې ښکاري
.موضوع ښه څېرلې

ما هم وغوښتل چې په دې هکله دا یوه لیکنه د ګرانو لوستونکو سره د سماند په
لونه بنسټ ګډه لوست ته وړاندې کړم، چې داسې لیکنې نو نور څه د لیکنې ډو
لري ، ولې دا سره ورته یا همغه غونډالي دي او یا هم سره ورته نه یا د همغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې ځرنګوالی به لږ پوره وڅېړو او وبه ګورو، .ترې پوهېدنې غونډالې نه دي
چې ستونځې نو په څه کې دي.

مخه چې په دې هکله خبرې کوم، لنډ د سم اند له مخې له دې د

د وینا پېژند راوړو او :لومړی

د یوې وینا د لیکنې ډولونه د ویونو د ځای بدلیدنې له مخې غواړو وپیژنو، چې -دویم
څومره دا ویونه په غونډاله کې سره ځای بیلیدلی شي، د همغې ترې پوهېدنې سره.

وخه وره څنګ په څنګ ایښوونه ده، چې یو رښتیاارزښت رښتیاوینا د ویونو م -لومړي ته

.یا نارښتیا ولري، دا په دې مانا چې دا وینا به رښتیا یا نارښتیا وي

یوه غونډاله یا ښه یې یوه وینا د څو ویونو څخه جوړه وي، نو د دې غونډالې -دویم ته
.برابر دئ د فاکولتیت سره (تعداد) ډولونه د ویونو ځایبدلیدنې له مخې د ویونو د ګڼون

له دې د مخه د ا یادونه اړیینه بولم، چې دا وینا د سم اند له مخې ده، دا چې زموږد ادیبانو
د اند سره به وي او که نه یا به دا ویناوې ښکلې او که څنګه وي، ایا دا د پښتو ژبلار سره
ه مې یوائې او یوائې د سرلګوي او که نه، زه یې له دې سره سراو کار نه لرم، موخ
..ویونو موخه ور یوځای ایښوونه ده او بس

دا نو څه مانا؟

که پنځه ګڼونه ولرو، نو د دې فاکولتېت برابره ده له

Fakultät

$5!=1.2.3.4.5= 120$

دا په دې مانا چې د پنځه ویونو څخه یوه وینا په یوسل او شل ډوله د ویونو ځاي .سره
دا را سره ومنی یا یې و ازمایئ او زموږ بیلګه کې به یې د .یريېبدلون له مخې لیکل ک
.وینا څخه، چې له درې او څلورو ویونو څخه جوړه ده روښانه کړو

:راځئ، چې پیل وکړو او دا وینا وې داسې ولیکو

.سړی کورته لاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا له درې ویونو جوړه .پورته وینا کې ویونه ،،سړی،، ، ،،کورته،، او ،،لاړ،، دي په ګران لوستونکي دا پخپله لیکلی شي، چې ځان باوري کړي .وینا په شپږ ډوله لیکلی شو

اوس راځو خپلې لیکنې ته او همدا ویونه کاروو:

.سړی کورته لاړ

.لاړ سړی کورته

.کورته سړی لاړ

د له مخې همغه موخه لرونکې وینا ده، چې یواځې د ویونو ځای په کې بدل دی، دا د سم اند چې د نورو درېواره لیکلو څخه یې تیرېږم، ګران لوستونکي دې ځان پرې باوري کړي.

که ولیکو چې:

لاړ سړی پټ کور ته لاړ، سړی کورته پټ لاړ او سړی کورته .پټ سړی کور ته لاړ پټ، نو دا به سره همغه موخه ورې غوندالې یا وینا وې وي او که نه؟

خبره را لنډوم:

پټسړی همداسې پټکور ، دا په دې ترې پوهیدنه چې :په پورته هره وینا کې که ولیکو .سړی پټ دی او کور هم پټ دی، یواځې پټ لاړ، چې موخه ترې داسړی په پټه لاړ

اوس نو وینا لرو:

(دا خوي دی او ګومان مې دی، ګډ به لیکل کیږي، لکه سپینغر، او نور)پټسړی -یو دا وینا له درې ویونو، پټسړی، کور ته او لاړ جوړه ده نو له دې امله په شپږ .کورته لاړ ډوله لیکل کیږي:

.کور ته لاړ، کورته پټسړی لاړ او لاړ کورته ټتسړی سړیپټ

سړی .بدلون له مخې په شپږ ډوله لیکل کیږي دا هم د ویځای .سړی پټکور ته لاړ –دوه .پټکورته سړی لار او پټکور ته لاړ سړی .پټکور ته لاړ

په دې وینا کې ګورو، چې سړی ګوندې کورته په .سړی کورته پټ لاړ :که ولرو -دریمه دا وینا بیا له څلورو ویونو پټ، سړی، کورته او لاړ جوړه ده، چې له دې امله یې .پټه ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنه هم د ځای بدلون له مخې په دولس ډوله ده، دلته دې پام وي، چې دا پټ دې د په پټه لاړ (یعني په پټه)په ځای وي لکه چې لیکلې مو وو، پټ لاړ.

دلته لیکلی شو:

سړی کور ته پټ لاړ.

. ه لاړسړی پټ کور ت

پټ سړی کورته لاړ.

سړی کورته لاړ پټ.

د دې نور اته ډولونه د ویونو ځای بدلون سره نه لیکم، خو دا دې په ګوته وي، چې په پورته کې دا ،، پټ،، د

سړي او همداسې د کور سره نه دی تړلی یانې داسړی پټ نه دی دا په دې مانا، چې دا پټسړی نه دی.

پرونې منلو خپروونکو او ډېرو ګرانو لوستونکو څخه زیاته بخښنه زه د تاند د درنې خ غواړم، چې یوه تیروتنه راڅخه شوې، چې باید نه وی شوې، چې شپې خوب کې ورته هغه وینا چې له څلورو ویونو جوړه وي، لیکنډولونه یې :هغه دا چې .یامو، خو ناوخته وو ځکه چې .سد ویونو د بدلون له امله څلرویشت دي، نه دولـ

$$4! = 1.2.3.4 = 24$$

بیا هم بخښنه راته وکړئ.

ډاکتر ماخان میړی شینواری

د پښتو سره دنوروژبو زده-کوونکوستونځې:

ګرانو لوستونکو!

که ما دا لیکنه یو ساعت د مخه سرته رسولې وی، بل ډول به وی، خوداسې بیا د خوب ته تګ وروسته یا بیا خوب ته د تګ وخت کې ورته هکپک هم شوم او د لیکنې بنې یا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندیونې هم بنه بدله کړه. زه دې کار ته لږ هکپک هم شوم، چې پښتوربښتیا په څنو برخو کې د نوروژبو سره پوره توپیرلري او غزېدلې ده، چې له دې امله د نوروژبو ویونکو له پاره یې زده-کړه لږستونځمنه ده.

زما دې خوب ته تګ کې فکر شو، چې زموږد پښتو غونډالو د کړنو د ډول سره څنګه نومځاینیوي بدلیږي؟

دا اوس لږروښانه کوو:

دلته به له سره داسې یوڅه هم راوړو، چې زموږد نورو ژبو یاپه ځانګړې توګه درې ژبې افغانان ولې اوڅنګه له پښتو سره ستونځې لري اودا څنګه روښانه کولی شو، چې دا ستونځې اوبی کړو؟

زما دې ته پخوا فکرنه وو، ما غوښتل، چې په نومځاینیوو څه ولیکم، نو دې ته مې راپام شو.

په نورو ژبو یا لږترلږه په درې اوالماني کې د کړوني له پاره په رول کې د راتلونکي-، تلوني- لنډ – او اوږد تیر وخت له پاره بدلوننه راځي، خوپه پښتوکې دابل ډول دی، چې دلته لږرڼا په اچوو.

درې بیلګې به راوړو، بیا به خبرې پرې وکړ.

لومړۍ بیلګه: تلل

زه ځم.

زه به لاړ شم

زه لاړم.

زه تللم

زه تللی وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې بیلګه کړنه وخت-اړوند بدلیږي او کړونی نه بدلیږي.

د دا ډول کړنو ډولونه او کوموالی باید وڅیړل شي اوروښانه شي، چې کوم او څنګه بدلیږي (ګردانیږي).

پوښتنه: په تلنه اوتګ کې به څه توپیروي؟

دویمه بیلګه: لیدل، کتل، که دا سره په ګډه بڼه بدل کړو.

زه ګورم.......... زه وینم

زه به وګورم.... زه به ووینم

ما کتل .... ما لیدل

ما وکتل........ما ولیدل

ما کتلي وو.... ما لیدلي وو

دا ښی او کین د دویمي لیکي وروسته سره بدلیدلی هم شي.

په پورته کړنو ،، لیدل،، او هم ،،کتل،، کې ګورو، چې دا د نورو کړنو غوندې بلدې ګرامري لارې نه لري، چې له لیدل څخه ګورم او کتل راځي. موږباید نورداسي بیلاړې کړنو ویونه هم پیدا کړو او هغه ځانګړي وڅیړو.

پوښتنه: داسي ویونه په نوروژبوکي هم شته، خوهلته یي موخه سره بیلیدلی شي. پوښتنه دا ده، چې ایا ،، لیدل،، او ،،کتل،، همغه څه یا کتمت دي اوکه څه توپیر سره لري؟

د دې روښانه-ونه راته لږ اړیینه برېښي او بیا دا لټول یا پلټل سره څومره نږدېدي؟

دریمه بیلګه: غوندالي د کړني، کړوني او (پړې) په کړوني سره.

 بخښنه دې وي، چې د وهلوبیلګه راوړم، دا وهل موپه ذهن کې داسي کلک ناست دی، دا وهل او ...، خو اوس مې لیکلي اوبیایې سمون راته لږ ستونځمن برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم الف- د لومړي کس له پاره:

۱ - زه تا وهم Ich schlage dich

۲ - زه به تا ووهم،خو , Ich werde dich schlagen

۳ - ما ته ووهلې Ich habe dich geschlagen

۴ – ما ته وهلې Ich schlagte dich

۴ – ما ته وهلی وې Ich hatte dich geschlagen

د پورته او لاندې دري تاسووليکي، د وړانديزونو سره

دریم ب – ددویم کس له پاره
ته ما وهې.

ته به ما ووهې.

تا زه وهلم.

تا زه ووهلم.

تا زه وهلی وم.

دلته نو کومه ژبلارده، چې لومړي کې يوائې کړنه بدليږي او نومځاينيوی نه بدليږي اوپه دې نوروکې بيا وخت-اړوند نومځاينيوي او کړنه دواړه بدليږي؟ خبره څه کې يا چيرته ده؟

دا د نومځاينيووبدليدنې له پاره هم کړنه ونده لري يا د کړنې په غاړه دی.

موږ دا بدلون د دې ډول کړنو په بنسټ کوو:

لومړی: کړنې، چې هغه يوڅه ته اړنه وي، دا په دې مانا، چې دا کړنې پرې کيږي، که ووايو، چې خپلواکې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم: هغه کړنې دي، چې هغه یوبل څه ته یا د یوبل څه له امله دي.

لومړي ته: د دې کړنوبیلګې دي. تلل، بیدېدل، پاڅیدل. دلته یواځې کړونی دی اود هغه کړنه.

دویم ته: د دې کړنو بیلګې دي: لیدل،وهل، اورېدل. دلته کړنی دي او د کړنو سره مل یو بل څه ونډه لري، که یاد یې شوی وي یا نه، په دې مانا، چې یوڅه به ګورې، یوڅه به اورې، یوڅه به وهې، که یو په -کړونی وي اوکه نه.

د هرې بلې ژبې کسان، چې پښتوزده-کوي،ستونځې یې په څه کې دي؟

دا خبره مو پورته ځواب کړه، چې په پښتو کې ګړن-اړوند نومځاینیوي هم بدلیږي.

په پورته کې ګورو، چې د پښتو د نومځای نیوي کاروني سره پوره توپیر لري.

داسې لږ څه ګډې وډې به راشي:

ګورو چې د الماني نومځاینیوو کې بدلون نه دی راغلی یا نه رځي، خو په پښتو کې

ګورو، چې په راتلونکي او تلن وخت کې د کړوني اوپرېکړوني رول د لنډ - - اواوږد تیر وخت سره توپیر لري اوپه نوروژبو یا لږتر لږه الماني اودري کې داسې نه ده.

دا هم باید په ګوته شي، چې د کومو کړنوله پاره.

د هرڅه د مخه باید په یاد ولرو، چې هرد بلې ژبې زده-کوونکی(ردکوونی) خپله لومړی ژبه په دویمه ژبه ژباړي. هغه غونډالي، چې دوی په دویمه ژبه وايي، د هغې له پاره دا غونډاله په خپله ژبه لږترلږه په فکر کې وايي اوبیا یې په دویمه ژبه اړوي. دا کار تر هغه وخته کیږي، چې دویمه ژبه هم ښه زده شي اوپه ژبلار یې هم ښه وپوهیږي یا د غونډالو جوړولو په لار.

تل په فکرپسې فکر راځي: کړل کیدل دي او که کیدل؟؟؟ یوه کړنه ده، چې کړونی یې نا څرګند دی او په یو چا څه کیږي. ایا دا په-کړونی دی اوکه څنګه؟ ووهلم؟ دلته زه وهلکیږم دلته وهل کیدل اووهل، دا هم بیا بله لار ده، چې یوه څه کیږي او یو څه کیدل کیږي، دې ته هم باید په کړنو کې پام وشي........

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه لیدل کیږم. ته لیدل کیږي. زه لیدل شوی یم. دلته بیا ټاکلی کړونی نه شته.

یادونه: دا ما ته نه دهروښانه چې زه دلته په کړونی دئ اوکنه.

نوایا دې ته اړیو،چي په پښتوکې د لیدلو او کړلوتوپیر هموکړو،که څنګه؟

ایا دا کړنه او کیدنه په نوروژبو او پښتو کې څنګه دي؟

په الماني او همداسې په فارسي کې دوي باید داسې ووایي. دوي فکرکوي، چې ګوندې په ټولوغونډالډولونو کې د کړوني له پاره د درې ،، ما،، له پاره زه راځي، خو داسې،

۳ ــم یو : زه تاته وهم

۴ ــ م یو : زه تاته وهلی یم

دا ځکه چې دوي دا څه له خپلې ژبې پښتوته را اړوي.

د پښتو پوهانودنده: دوي باید دا روښانه کړی شي او لارې چارې یې سمې روښانه کړی شي. دې تغیرته باید دوي له پیله پام وکړي او دا د پښتو زده کوونکو ته له ښوونځي روښانه کړي.

ګران لوستونکي به راته دا بخښنه کوي، چې زه ددې لیکلو څه یادونه کوم. دا به یا د مخه روښانه او لیکل شویوي او که نه، نو ما لږ ترلږه دا لارورته پرنیسته.

دا هره موضوع د یوه پوهنیز کار لیکنه ده، چې پوره روښانتیا ته اړتیا لري او دا هم ښه روښانه شي، چې دا د بلې ژبې کسان دا څنګه اسانه او ښه زده-کولی شي.

یادونه: دا بدلونونه باید دښوونځي نصاب کې راشي او د نورو ژبورده-کوونکوله پاره باید له پیله دا بدلونونه په ګوته شي، چې هغو همغه له پیلهورته پام اوبلد شي، خو:

دا باید له پیله ټول وځیرل شي او ژبلارې ته د ژبلارې له یوې لارې برابرشي، چې د خپلې پوهې برسیره، نورهم ښه پرې وپوهول شي.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه شی دئ؟ (،،جوړښت، بڼه ،،) يو مورفيم

څه شی دئ؟ سيلاب يا سيلبې چې ،د دې له پاره بايد وپوهيږو

سيلبې :پيژندSil•be
د ويونو د غږ دې په دننه کې د يوه يا ډېرو غږونوجوړشوی کوچنی يوون دئ يا يډ يوه و
.يوون ته سيلبې وايي کوچني
دا له دې امله، چې موږ دا له درې را اخستی .زموږپه ادبياتوکې ورته سيلاب وايي :يادونه
.اوپه درې ژبه کې سيلبې نه شي ويل کيدی

؟مورفيم څه شی دئ :پيژند
ټولګي دي، چې دوي يو يعنې يو سيلبې تورو کوچني يا (غږونو)اوازونو مورفيمونه د
.خپله مانا يا غوره والی ولري
دا د بيلګې په توګه په ،، لويوالي ،، ، ،،لويان،، کې .لوي ،، وی يو مورفيم دئ ،، :بيلګه
.کارولکيږي
داسې دئ، لکه دا وی، په کوم دا په دې مانا، چې يو شی .والی،، هم يومورفيم دئ - ،،
دا د بيلګې په توګه په ،، لويوالي،، ، ،،ښکليوالي،، ، ،، لټوالي،، .پورې چې دی ترلکيږي
.کې کارولکيږي
څنګ کې کارول کيږي، چې وښايي، چې (؟په) دا د نورو.ان،، يو مورفيم دئ–همداسې ،،
.،،چرګان،، ، ،،يو څه زيات په بر کې نيسي، د بيلګې په توګه ،،لويان
زيات ويونه له ډېرو مورفيمونو جوړ دي، که سړی مورفيمونه وپيژني، نو سړی کړی
.شي د وی په مانا ساده وپوهيږي
ژوند،، له ،، .مورفيمونه اوژبسيلبې زيات وخت همغه يا يو شی دي، مګرتل نه
-م،، کول،، او-مګر سړی وايي،، ژوند .ژوندکولو،، ، او ،، مګر،، هم مورفيمونه دي،،
.،،ګر
يا
مورفيم
دئ، کوم چې په بيلابيلو ژبنيز يا غږيووالی يا غږيوون -مورفيم خورا کوچنی اواز
.اړوندوالي سره همغه مانا لري
د (فقط)سړی د خپلواک او تړلي يا بلواک مورفيمونوپه منځ کې توپيروي، چې دا يوائې
.ويونوپه دننه کې رامنځ ته کيږي
بيلابيل ۱۶ ،وکړو، نو په هغې کې دربڼزره ليکسيکي مورفيمونه که الماني ژبې ته پام
.ويجوړونکي مورفيمونه شته۱۰۰ګرامري مورفيمونه او
: نااړوند يا خپلواک مورفيمونه
ميز، ټوکه، سر :لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه : تړلي يا بلواک مورفيمونه
□کوچنيونه يا کوچنيکونه + بنسټ ، ګی -کب
□زياتواليپای + لويان، بنسټ

ډېرې ليکنې پرې شوي اوهر چا د خپلې خوښې سره ،ورئ ګ که تاسوپه نورو ژبو کې دا همغه ده –چې خورا واړه ژبيونونه دئ –پيژندونه ورکړي، خوموخه.
پښتو ،، له - "morphe" له يوناني ، "morphème"مورفيم،، له فرانسوي راځي،، ،،جوړښت، بڼه

يو وی کيدی شي ټوټه کيدونکی وي او له دې امله د ډېرو مورفيمونو جوړوي، خو يو نه ټوټه کيدونکی وی سملاسي يواځې يو مورفيم انځوروي.

وی:

د يوه غږ يا سېلبې سره .دئ (يووالی يا يا ناسم يې واحد)يو وی يو خپلواک ژبنی يوون يو .تي ژبه کې پرته له غږ يا سېلبې يوه خپلواکه مانا هم لريپه مخامخوالي دا په پيداښد دا موضوع ډېره اوږده .ټوليز باوري پېژند د دې له پاره نه شته او ستونځمن هم دئ ځېړل شوې، ما يې يواځې هغه لنډ پېژند له تاسو سره بيا ګډ کړ.

نيو د پرمختتلو ژبو په بيا د غږونو ډولونه او نورې ځانګړتياوي هم شته، چې هغه په دباند ادبياتو کې هرو مرو شته او په ښه توګه.

ډاکتر ماخان ميږی شينواری

کابل د ۲۰۱۹ ز ک د جون ۲۰-م

ګڼونه په ګڼونو او په تورو ليکل.

داسې يوه لنډه ننوتنه.

ما دا اوس هم پرته له سلنې، چې ناسمه ده، د ليکوالانو زياتو ليکنو کې د ګڼونو ليکلو سره يو ډول نه يو ډول ستونځې وليدلې، چې له امله يې غواړم د يوه مسلکي په څېړ دا روښانه کړم.

ې د ګڼونو که رښتيا درته ووايم، زه پهدې درجو او طبقو نه پوهيږم، خو موږ، چ :يادونه څومره والی غواړو راته څرګند کړو، نو د هغې کورونو ره سر او کارلرو، چې دا يويز، لسيز، سليز ، زريز او اداسې نور دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ په شمیرپوهنه کې د دوه ډوله شمېرنیزو کارونو سره سر او کار لرو. ګڼل او شمیرل.

یادونه: موږ د ګڼلو کارونه له پام غورځولې او دې ګڼلو ته شمیرل وایو، چې دا به په همدې لیکنه روښانه کوو.

پیل:

۱ – ګڼل: د ګڼلو د وي سره موږ له همغه کلې بلد یو، وایو چې دا خلک و ګڼه چې څو دي یا

دا پیسې وګڼه!

د ګڼلو سره موږ دوه څه روښانه کوو:

الف: د یوې لویې څومره – یا څوموالی

د ګڼلو دنده: .... څو منه، ـمتره،-ساعته

لومړی: د څه ټاکلو غوښتونو شیانو د څووالي، څوموالي او څومره والي ټاکل دي

دا په څه کیږي. په دې کې شیان ګڼل کیږي او دا په ګڼونو کیږي.

پېژند: هغه څه چې د یوې لویې څومرهوالی یا څوموالی په ټاکو ګڼونه دي. دا په ټولو ژبو کې همداسې ده.

ګڼونه (پیداښتي -):۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ....۱۰۰ ...

لوستل: یو، دوه(دوې)، درې، څلور، پنځه، ....

لومړی الف: لکه په یوه لوښي کې د منو ګڼل (شمیرل نه لیکو، وروسته یې روښانه کوو)، چې څو منې دي.لومړی ب: د شیانو څوموالی: لکه په یوه لیکه کې ولاړ کسانو یو ځانګړی سړی د بېلګې په توګه سپین څوم سړی دی، چې له ګڼلو وروسته روښانیږي، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بېلګې په توګه سلم سړی دي یا سلم ځای لري یعنې سلم دی (هیله ده، چې د سلم په ځای د سلن ناسمون به مو اوس سم کړی وي).

په ترتیب داسې لیکو:

۱ – م، ۲ – م، ۳ – م ، ۴ – م، ۵ – م ، ....، ۱۰۰ – م (نه ۱۰۰ - ن)

یوم(لومړی) ، دوهم (دویم)، دریم، څلورم،پنځم، ....، سلم(نه سلن)

یادونه: په پورته کې که دوه وي، نودوهم اوکه دوې وي،نودویم دی. دریم سم دی. زموږ ځنې لیکوالان یې په دوه اوځنې یې ان په درې بیګانو لیکي،چې ناسم دی.

ګڼل. د یو څه څووالي اوڅومره والي له پاره هغه څه ګڼو، چې کړنه یې ګڼل دي او هغه څه چې پرې ګڼو یې هغه ګڼونه (یو یې ګڼ) بلل کیږي.

شمیرل:

ګڼونه چې د کړنو یا د نښلوننځښو له لارې سره ونښلي یا وتړلشي، لکه زیاتون(جمع)، کمون، ځل اونور، دې ته شمیرل ویل کیږي.

موږ د ګڼونویا عددونود لیکلو له پاره کورونه (کوټه ګۍ یا ځایونه) لرو، چې هغه څنګه لولو بیایې همهغسې لیکنه هم ده.

دا چې یو ګڼ څومرهلوي دی یا څو دی، څنګه ځان ته روښانه کوو؟

موږ د ګڼونو له پاره (ارزښت) کورونه یا ځایونه لرو، چې لومړی کور یا ځای کې له صفر تر نهه ولیکل کیږي او له دې امله دا ځای یویز بلل کیږي. دویم (ځای ارزښت) کور یا ځای لسیز بلل کیږي، چې په هغه کې، که نور ګڼونه پسې را نه شي یا بل ځای ونه لري، نو ۱ څخه تر نهه(۱ – ۹) په کې لیکل کیږي او لس، شل، ...،نوي ځایارزښت لري، نوله دې امله د ځای ارزښت له مخې دا داسې ګڼو:

یویز، لسیز، سلیز، زریز او ... کورونه لرو چې ارزښتځایونه هم ورته ویلی شو

بیلګه: ۶۱۸ دا شپږ سوه اتلس لولو، چې همدا یې لیکنه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته کې د سليز کور کې شپږ،د لسيز کور کې يو او د يويز کور کې اته دي.

مات يا کسر:

که ولرو: ۸/۳ لولو:درې پر(په) اته، يعني له اتوبرخوڅخه درې برخې يا د يوه يوون يا يووالي (واحد نهليکو، څکه چې ناسم دئ) څخه چې په اته برخو ټوټه شي، درې برخې واخلو. دا داسې لولو: درې پر اته،چې همدا يې ليکنه يا ليکښه هم ده.

که د چا پيسې زياتيږي، ښوايې، چې پيسې مې دوه برابر يا يونيم برابره يا درې برابره شوې. دا چې څوک يې ناسم وايې، د هغې ناسم ويلو يا بللو له پاره، نو موږپه ژبه کې کومه لار نه لرو او نه برابروو.

لسميز يا عشاريه: که ولرو: ۳.۰۸۲ (۳،۰۸۲) نو دا داسې لولو: درې لسميز (عشاريه) صفر، اته دوه او همدا يې ليکنه هم ده.

دلته ګورو، چې په لسميز ځای کې صفر، پهسلميز ځای کې اته او په زرميز ځای کې دوه دي.

بيا: دلته له کينې و ښي لور ته کميږي، چې لومړی ځا ځای يې لسميز دا پهدې مانا، چې له يوه يا ښهښنه يې يو يووالس په لسو برخو ټوټه کيږي او که هغې څخه بيا څه اخستل کيږي.

موږ په تورو د ګڼونو د ليکلوسره ستونځې نه شو لرلی، دا يوه پيداښتې پروسه ده اودا زموږ په ژبه کې هم لرو.

که ولرو: ۶۳۵.۸۰۴ نو دا په سليز کورکې شپږ، په لسيزکور کې درې په يويز کور کې پنځه لري او په لسميز کور اته په سلميز کور کې صفر اوپه زرميرکورکې څلورلري اوداسې يې په تورو ليکو: شپږسوه پنځه دېرش لسميز اته، صفر، څلور. ګورو چې په کوم ځای کې په تورود ليکلو سره ستونځې نه لرو.

په سلنه مې يوه ليکنه کړې، چې ناسمه ده او سمه يې سلمه ده.

لنډ بيا د پام وړ: موږ هر ګڼ بې له کوموستونځو په تورو يا د .

توروسره ليکلی شو. څنګه چې يو ګڼ دی، نو هممغسې يې ليکو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګران لیکونکي دې پوره پام وکړي، چې د پیداښت سره په خپلو لیکنو کې ځان د مخامخوالي سره مخامخ نه کړي. زه دلته درې ګڼونه په ګوته کوم، چې له پیداښته څنګه دي، نو ولې یې بیا بدلوو؟ موږ ل دې امله دژبې سره بوخت نه یو، چې یو څه نویوالی مو راوستی وي. ژبه هغ په خپل پیداښتي جوړښت کې نویوالي ته اړتیا نه لري او هغه څه چې د نویوالي اړتیا لري، هغه بیا پیداښتي د ګڼونو اړوند څه نه دي، هغه بیا چې نوي څه ګڼونو کې راځي هغه دی او باید سره بدل وي.

بیا: درېم په دوه یا درې یېګانو یعنې دریيم او یا درېیيم، لیکل همداسې ناسم دي، لکه چې د سلم له پاره د سلن لیکل.

ستونځې لرو او دا هره ژبه، خو د هغو ستونځو سره موږ له پیداښته بلد یو او دا بیا بلدې ستونځې دي او وي به او موږ به همداسې ورسره بلد پاتې شو.

،.دا پورته لیکنه مې دې لادې لیکلي خوندیونې په هکله لیکلې دۍ

،، په متن کې شمېرې څنګه ولیکو؟/ پوهنمل اسدالله وحیدي،،

ډاکتر ماخان میرړی شینواری

نه دۍ، نه کوم، له خوا اوکه ندۍ،نکوم... څنګه لیکو؟

انجنیر صیب ستانه میر زهیر شینوری چې په م ک کې هم خورا هڅاند دۍ او زیات وخت پوښتنې رامنځ ته کوي، چې سرې یې و ځوابونو یا نوره هم ښه څېړنو ته را هڅوي.

پوښتنه نږدې داسې وه، چې: له خوا، نه دۍ، نه کوم، سره بیل بیل او که ګډ لیکل کیږي.

زه نه پوهیږم، چې په داسې موضواتو به خبرې شوې وي اوکه نه، خوپه هرصورت، دا د ټولوکاردۍ اوزه دا خپل اند له تاسوسره شریکوم.

راځۍ چې دا موضوع داسې ساده ونه نیسو او لږ یې سره وشاربو. وایي، چې له خبرو خبرې راوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه هم دې پوښتنې ته راوهڅولم، چې فکر په وکړم.

له دې د مخه (ما ليکلي وو: د دې له مخه، خوزر مې ورته پام شو، چې دا ناسم دئ، نو سم يې له دې(څخه) د مخه دئ) چې د خپلې ليکنې موخې ته راځم، يو دوه وړانديزونه:

۱ ـ کله چې موږ د داسې پوښتنو سره مخامخ کيږو او څه په ليکو، نو په هغه بايد وپوهيږو.

۲ – داسې دلايل نه راوړو، چې ګوندې هغه يې ليکي اوکوم ليکوال يا پوه يې داسې ليکي يا هغسې، بې د هغه له دليله، چې د موضوع د سمون له پاره يې راوړي وي، يعنې ولې ګډ يا ولې بيل. دا څرنګه ليکل يې هرومرو يو ژبنيز لامل يا ژبنيزه لار بايد ولري، چې د هغې په بنسټ موږ اړ يو، چې هغه راوسپړو.

اوس خپلې موخې ته راځو:

بايد و پوهيږو، چې دا څه شی دئ او موږ يې د ځواب يا څيړنې په هکله څنګه مخ ته ځو؟

موږدا موضوع په دوه برخوويشو:

لومړی: نه دئ (ندئ)، نه کوم(نکوم)

دويم: دا له خوا او که لخوا دئ.

لومړي ته:

موږ د لته اړ يوچې دې لومړي ته دوه برخې ورکړو يا په دوه برخو و وېشو:

لومړی الف: نه والی، چې په نه سره ښوول – يا ليکل کيږي

لومړی ب : مخامخوالی يا که غواړئ تضاد، چې به نا سره ليکل کيږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړي الف ته: ،، نه ،، د یوڅه یا یو وی نه والی ښایي لکه: ځم، نه ځم، دا هغه سړی دی، --- نه دی، هغه غلا کوي، --- نه کوي، زه هم غلا نه کوم.

دویم ب ته: موږ په ډېرو ویونو او په ځانګړي توګه خویونو مخامخویونه په نا سره لیکو او دا نا د هغه څه سره یوځای لیکل کیږي، لکه: هغه وي سره په نوکانو کې یې هغه مخامخ وی لیکو، لکه: سم (ناسم)، روغ (ناروغ) جوړه (ناجوړه) [جوړه اوناجوړه ته: هغه ګڼونه، چې په دوه پوره وېشل کیږي،جوړه ګڼونه دي او هغه،، چې پاتې یې ۱ راځي، هغه ناجوړه ګڼونه دي] جوړه ګڼونه لکه: ۴ ، ۱۲ ، ۱۸، ۵۰ اونور او ناجوړه ګڼوندې، لکه: ۱۱ ، ۱۵ ، ۲۱، ۱۲۳ او نور. نورې بیلګې:ارام(ناارام)، رښتیا(نارښتیا).

یادونه: دې ته باید په ګډه فکروکړو، چې نارښتیا اودروغ سره توپیر لري اوکه نه؟

څوک چې نارښتیا وایي ایا هغه هرو مرو دروغ دي؟

بله پوښتنه:

ایا نه روغ اوناروغ یوڅه دي؟

داسې هم لرو: دا نه سړی دی او دا سړی نه دی، چې ترې پوهیدنه یې سره ډېر توپیر لري.

دویم ته:

راځئ چې وګورو، چې ،،له خوا،، څنګه په خبرو کې کارول کیږي. زما، ستا (په دې کې هم د خبرو څهشته، چې زما، ستا او که دما او دتا) دی.،د هغه، ... یا د یو څه له خوا یو څه کیږي یا یوڅه سرته رسیږي. که زیر شو، نو د لته د یوڅه څخه یوڅه بیلیږي، چې دلته خوا ده، یعني د یو څه یا یو چا له خوا.

دا ،، خوا،، ادورب دی یعني یو څه یا یوشي څرګند یا ذهني ښایي یا په ګوته کوي. که ،، له،، ورسره مل شي، نوداسې د ویونوپرلپسې ترې لاس ته راځي، لکه د دولت له خوا...

که زما (دما) له خوا یا د دولت له خوا یا د بل څه له خوا وویل شي، نودا وینا نه ده اوڅه نه په ګوته کوي، خو که ووایو چې:

زما له خوا داسې وویل شو او یا د دولت له خوا داسې قوانین اینښول یا لیکل شوي، نو دلته یوه وینا بشپړه شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته د وینا ځځه هم روښانه ده،چي دا ،،له(ځخه) دئ اودا یواړیکوی یا په دې حالت کي ،،ځیرکومپوزېشن،، دئ. د اړیکوي له پاره په تاند کې زما لیکنه شته،هغه کتل کیدی شي. دا نوپه ختّه داسې دي.

غونډالي داسي جوړیږي: زما له خوا ځخه تا ته کتاب درکړل شو. د دولت له خوا ځخه لارې جوړیږي.

ما د ،، له... ځخه،، له پاره هم یوه لیکنه کړې او هغه په تاند کې خپره شوې.

دې ته باید زړه تنګ نه کړو، چې ګوندې دا موضوع ځومره وزېده.

هیله ده، چې په داسې ځه به ګران لوستونکي هم خپل اند روښانه اوروښانه دلایل راوړي. ژبه همداسې پوره کېږي او همداسې وده کوي.

هِه لیکنې چې زما په لیکنو شوي:
د ښاغلي کریمزي صیب لیکنې ته

دا چې زما د .خوښ یم تاسو سره په دې هکله خبرې کوم باور وکړه !منلی کریمزی صیب لیکنو سره هم انده نه یې او په دې هکله دې ګوتځنډنه هرځومره تیزه وي او په پوهنیزه زه پوهیږم، چې زما .ډول یې ردونه که تونده وي هم زه به هیڅ وخت زړه بدی نه شم نو که ځوک راته هر .لانو مخامخ دي‌ډ ټولو پښتنو لیکوا -دا باید په خواشینی ووایم- لیکنې اوبلن، چې وایو، نو :لنډ .ځومره برګ شي حق ورکوم، خو هر ځه به په دلیل ردوو او منو غوره یې هر ځه .اوبه نه دي، دویم شیدې یا شودې او شړومبې نه اوبلنیږی یا شودلنیږي دا د .لنه دهواوره، چې لا اوبه نه دي او نرمه شي هغه اوبډ .چې بهیږي بهیدونکي دي واورې یو حالت دی، چې د اوبو په لور روان دئ یانې واورې وېلې کیږي، چې ویلط یا اوره د یخ په ځېږ زر و .بیا واره نرمیږي او بیا اوبه کیږي یانې .ولې شوې، نو اوبه شي بله .هر ځه چې بهیږي بهیدونکي دي او هر ځه ته مې دلیل راوړی :بیا .نه اوبه کیږي داده، چې ته نه شي ویلی، چې په پیداېښتې ژبه کې دا له دې یا هغې ژبې غوره خبره بل موږ هم وایو، چې .په هره ژبه کې همهغسې انډول شته .رانیول شوی یا رانیول شوی بیا که .روانو اوبو ته خوب وایه دا په دې مانا، چې دې بهیدنو ته کله کله روانیدل هم وایو شودې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ډېره مننه او د سرې سینې دې هم مننه، خو که څه .اوبلنې کیږي، خو بیا نو سمه ده .بیا .سره یوځای څیړو، همغه موضوع باید راواخلو او په هر دلیل به سره خبرې وکړو دا د څه نومونه چې پیدابښتي وي موږ لرو، چې ،موږ یو څه ته نومونه باید پیدا نه کړو بیا هم مننه او خوښیږم، چې خبرې مو .باید را ویې سپړو، که تراوسه دا کار نه وي شوی .سره زیاتې هم شي

ما په دې ټولو ګډو خبرو کې ګډون درلوده، چې نصاب کې دا اوبلن د :یوه اخرنی یادونه و ما یې هلته هم مخامخوالی کړی، خو زور مې بهیدنو په ځای کارونې ته را منځ ته شو ا تاسو څومره ځوان یاستی، خو په هر پوهیږم نه دی رسېدلی، زه خو زوړ یم او نه .بریالی دې وې .صورت زما د چا د زړه بدولو هیڅ وخت غوښتنه نه ده

نورم:

ټولیز منل شوی نه لیکلي لار یا قانون دی، چې باید د هغې پسې سمه تلنه وشي یا سړی ځان د هغې پسې چمتو کړي..

،، نورمونه کره کړی یا نورمونه کیږدی،،.

دا یا هغه چې ټولیز ورځنی یا پیژندل شوی وي.

،، د هغې لویه د نورم څخه قوي تغیر ده.،،

ډېر دروند پاچا صیب هاشمي.

.هیله ده، چې زما سلامونه اونیکې هیلې به ومنې

ویاړ راوباښه، لوي څښتن دې یې تاسوته اجرونه ما ته مو ستاسود لیکنې سره ډېر .درکړي

:زه ستاسو د داړ له پاره دا څو یادښتونه لیکم

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړي: د مخه کاله له شپیته اوزما دی گران ډېر پوره راته صیب زیار چې باوروکړی، ورته درناوی لرم او هغه کار چې پوهاند صیب زیار پښتو ته استادوو، چې له همغه وخته کړی، هغه ډېر ستر کار دی، چې زه یې ستاینې اړوند څه لیکلو ته ځان عاجز بولم.

دویم: څه اړیین دا اخستی، لاس لیکلواوژباړلو له چې نورمې ده، ریښه مې شمیرپوهنه مې په پښتو لیکلي اوژباړلي، بسیا کوي.

دریم: د هغه ښه چې یم، ولاړ په هم اوس او راګرځیدلی پام هسې مې ته ناسمونونو پښتو پوره مې په دلایلو روښانه کړي.

ځلورم: استاد له خوزما بیا او لرم نه ګنډې کې زړه په چاسره د زه چې باوروکړی، تاسو سره.

پنځم:مخامخوالي د سره چا اود لیکم نه املہ له چا خود لیکني زما(تضاد) املہ له خوسوچ ہ بوچ دا کار نه کوم.

زما خونوره بوختیا نه شته، نو له دې املہ کله د ژبې او کله د فلسې څه له الماني راټولوم، چې د تاند درني خپروني څخه یې د خپرولو ډېره ډېره مننه کوم او له دې هم، چې ما همداسې هڅاند ساتي.

زما د برېښناپته: smakhan1946@gmail.com

سره موزما په لیکنوکې مرسته کوله ډېر به ورته خوښشم که له ما.

ستاسوماخان .بیا هم ډېره مننه اوماته مو ډېرویاړراوباښه.

یوه پای راوړنه

هر څوک په خپله لیکنه کې یوه موخه لري، خو هغه موخه باید سپیڅلې وي او د

پوهنیزې موخې په چوپړکې وي. زه هم خپله موخه لرم، چې کله کله بیا بیا په راګرځم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې بله لارنه لرم، خوزه درته دا لوړه کوم، چې پرته له پښتوسمون او ځان روغساتنې څخه بله موخه نه لرم.

که زما په هکله یا ځما د لیکنې په هکله څوک هر څه ولیکي، نه پرې زړه بدی کیږم، پوهنه او په پوهنه لیکنه کې ستونځې شته او هرڅوک په کې په ناسمون کوته لک کیدی شي، خو د هر چا د لیکنو ردونې په لایلو باید ودانوي.

د پښتوسمون له پاره دا تاند د منلیخپروني څخه څوخپروني خپرې شوې، چې زما په اند داسې په پوره دلایلویي رد

یوبل سره باید خبرې اترې شوني شي، زه یو څه لیکم اویوبل څوک څه پرې لیکي، سمه خبره ده، خو دا به بیا د تاند خپرونه ونه مني، چې دا د هغې لارې سرته ورسوو.د دېکارله پاره باید یو ه اړیکه د ن ج څخه د برېښناپتې له لارې ولرودی شو اوخپل اندونه سره مدلل شریک کړواوپه هغه سره چې ومومنل یوانده شو.دا کیدیشي، په ګډه بیا خواره شي. ځنې به ووایي،چې دا کار خود پوهنیزه مؤسسو دی، چې زه یې هم په اند یم، خو موږ.هلته هم ستونځې لرو اودا به یومخامخ د څه جوړول نه وي،بلکه د هغې ملاتړ به وي. د هر څه لومړی دې راته ګران لوستونکي ډېره بخښنه وکړي، چې داسې څه لیکم، خوباوروکړی، چې د ځانپالنې اوځانښوونې له امله یې نه لیکم اویواځې موخه مې د سمو او ټولیزباورې لیکنو له امله ده. بیا هم په بخښنه. اوس راځم خپلې لیکنې ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيلګي په توګه به زه هغه څه وليکم، چې موږ پخپله ورسره مخامخ يو

هرڅوک يا نوره هم ښه هر ليکوال او په ځانګړې توګه هغه ليکوالان چې پوهنيز څه ليکي، له هغو څخه په ډېر درنښت هيله ده، چې:

لومړی: د ليکنې موخه ځانپالنه اوځانښوونه نه وي، دا په دې مانا چې ليکنه اوپه ځانګړې توګه پوهنيزه ليکنه يواځې د ليکنې په موخه او پوهنې له امله وي، يعنې د ټوليزه ګټو له پاره او بس.

دويم: هرکله چې يو ليکوال د يوه بل چا په ليکنه څه ليکي، نود هغه ليکنه بايد منځريښتيني بيرته ورکړي.

دريم : ليکونکی پرته له ژباړې-په داسې حالت کې، چې ژباړه منځريښتيني بيرته ورکړشوې وي – د هرې بلې خپلې ليکنې له پاره د سمون او ريښتينوالي جوګه دئ.

څلورم: هرڅوک د هرڅه د ليکلو له پاره خپلواک دئ، که د بل چا د ليکنې سره د کوتوهنې يا تخريب په موخه نه وي.

پنځم: که هرچا په يوه ټاکلې موضوع کتاب ليکلی يا ژباړلی وي، دا په دې مانا نه دئ، چې بل څوک دې بيا داسې کتاب نه ژباړي يا په دې موضوع څه نه ليکي، خود بل چا ليکنه بې له اجازې او يا نوم نهليکلو رااخستل پوهنيزه غلا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم: هر پوهنيز څه چې ليکو، هغه بايد پوهنيز ښوول شوې وي، په کره دلايلو اودلايل

بايدپوهنيزد منلوړ وي.

د ،، ژبپوهان ګواښنه،، سرليک لاندې

ليکنه د ډېر منلي او ستر ژبپوه پوهاند ډاکتر صيب زيار ليکنه ده، چې زما په ليکنو يې

کړې. زه ترې ډېرهمننه کوم، چې زما ليکنې يا ځنې ليکنې يې لوستلي. زهپهې ليکنه څه

نه وايم او همداسې، چې ده، تاسو ته يې وړاندې کوم.

ژبپوهانو ګواښنې| پوهاند دوکتور م.ا، زيار

اکسفورډ ۲۲مى ۱۹

د نوي ژبني ساينس او نوې پښتوژبپوهنې په مورچل کې:

ستر حمزه شينواری وايي:

څو يې راټول پريو مرکز نه کړمه

هرې تپې ته له جرګوسره ځم

خو زه بيا تاډاکتر ماخان مېرړي شينواري) ته وايم چې ترڅو يې زه دژبې (ربړې-ابښتنې پوښتنې او د هواري لارې چارې) پر (يوه- يوازېنې ژبپوهنيز) مرکز راټولې نه کړم، له اسلام کلا تر اسلام اباده، او له بولانه تر واخانه ټولو پرګنو او ليکلو ستوالو او رسنوالو، ليکوالو او تاغوندې پښتومينو پوهانو ته له جرګوسره ځم--لکه وار له مخه چې تللی هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

یم .که هغه مرکز (زه) اوسم ،یا تر ما کوم بل پک ورک، له لا لوړ ژبپوهنیز لاسونداو نیم پیړییز تدریس او له رېکاردي بنسټیزو تیوریکو او پر کتیکو اثارو سره!

په تاند ووبپانه کې ستاد تېرو لیکنو او اوسنۍ (۵ۍ گانې)، (سلمه او سلنه)، کچه...) لیکنو او بیا د علمي-فرهنگي نومَونپوهنو (ترمینالو جیو).ربړې... او ښاغلي عزت اله نورزي د (تر) (۲۰نوېمبر۱۸)سربل په تړاو لیکلې لیدتوگې دې دغو (گیلو مانېو) ته را وڅکولم:

(۱)هغه هم په دې چې له خېښې خپلوۍ او دوستۍ سره سره-دچا خبره تر دېوې لاندې تیاره ده-د ړو مبي او روستي پښتانه استازي په توگه زما پنځو سکلنې ژبپوهنیزې او ژبښوونیزې او بیا دنوې پښتو ژبپوهنې بنسټیزنښیرونه اوزرگونه لیکنې، څېړنې،کره کتنې،غبرگونونه او لاربښودونه دې له پامه نه راځي، لکه: پښویه (گرامر)، وییپوهنه او وییرغاونه (لېکزیکولوگي او وورت بیلدونگ)، د (یوې- کره لیکنې) پښتولیکلاربښود،د سربلونو انگرېزي- پښتوسیندگي، په تېره تر ټولو غټ یاني د پوره سیند (قاموس) پر کچ د علمي-فر هنگي نو یزونو (نیولو جېزمونو) پېنځژبیز هغه، همدار از اپتېمولوجیک سیندگی او یوشمېر نور سیندگي؛ گړنې-څرگندنې (ایدیوماتیکس)،سبکپوهنه، مانا پوهنه سېمانتیکس ، پښتو بدلمېچ یا میزان الشعر د غرپوهنې په رڼاکې، پښتواو پښتا نه د ژبپو هنې په رڼا کې...او له الماني اوانگرېزي ژبوگڼې څانگپو هیزې (تخصصي، مسلکي) ژباړې په رسنیزاو کتابي کچ او د (افغا نستان ژبپوهنې اطلس) پروژې دننه د گڼو افغا نې ژبو څه له پاسه سل گړ دودي څېړنې؛ چې دا دی، زه یې د پاتې تخنیکي او چاپي چارو د بشپړتیا لپاره داکادمۍ د ژبپوهنې د سلاکار په توگه له جگپوړي پلاوي سره د فرا نسې د یونسکو دو تر او د سوېس برن پوهنتون د آریا نپوهنې ژمنې څا نگې دراننگونې په موخه له کابله تر اکسفورډه را رسېدلی یم

(۲) تاته به هم پته لگېدلې وې چې لوېدیز اروپایي زدکړیز سېستم، په تېره د بشري پوهنو په تړاو د (ختیز- اروپایي (د پخواني شوروي او اوسني رو سي)او بیا امریکا یي هغه پرخلاف ډېر ارت وبیرت دی، د بېلگې په توگه ما شپږ کاله دسوېس په برن پوهنتون کې په اوبلېگاتوري توگه : ټولیز ژبنی سا ینس بیا سراسري-هندواروپایي، گرما نېستیک او ورپسې هندو آریاني سېنکرونیکي او دایکرو نیکي (تشریحي (سپنیزې) او تار یخي) څانگې خرا نگې پر څېړمه هغې (توکمپوهنې)، سربېره، له ایم فېل) ماستري او B– ډاکترۍ سره سرته رسولې _او په فاکولټاتیفي توگه: ادبي تیوري، فلسفي ژبپوهنه اواتنولنگو ښتیکي، سوسیولنگو ښتیکي... شپېنې کورسونه لا پرځای پرېږده!

په دې ډول یې له همتا شمېرپوه ډاکتره ځکه را پیلوم چې گیله له خپلواو دو ستانو کېږي، نه له پردو،او ان له پېښوري شینواري هم نه، چې د نورو تر څنگ پر نړیوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

کچ منل شوي سلکلنه غريزه پښتوابېځي اوداطلس د ۲۸۴ ګړدودو او د اکاد مۍ د تشريحي

‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹ ۱۶۱ ....

قا موسونو لپاره پرکاراچول شوي، په خپله سپسته را ننګوي، او ستاغوندي د يوي ټا کلي پوهني ځانګوال هم نه دی چي هسي بېځايه ور سره سرخوږکړم؛ له تاسره خومي بي له هغي هم دشمېرپوهني نښير د ژبنی کره کتني راهيسي ګوتي ماتي شوي. چي د سراسري پښتو فرهنګي ټولني ګران مشر زرين انځور راته تر چاپ مخکي له کولنه اکسفورډ ته راستولی وو،او ماهم د کابل پوهنتون له اړوندي ترمينالوجی سره سم د(هندسي) لپاره د(شمېرپوهني) پرځای،د (geometry) يا (Lehre von den Formen) سهي اندول (مېچپوهنه) دروړانديز کړي وو او شمېرپوهنه د (علم الحساب (Lehre von der Zahlen) لپاره چي يوه مياشت هومره وخت يي را لوټ کړ او ان د چاپ پرکال (۲۰۱۰) مي پرې درسره د دانش په کابل دوتر کي هسي يوه يادونه هومره وکړه!

(۳) له يوي- کره ليکنی پښتو نيولي، تر ليکدود، وييونو او وييرغاوني (نيو لوجېزم) پوري د ګړدو ربړو (مسألو) هواری زماغوندي د نوي ژبني سا ينس او نوي پښتو ژبپوهني په يوازېني ځا نګيوه (متخصص) اړه لري، نه په بل ځانګيوه او يا اما تور؛مانا يي دا چي د ټولنپوهنو،لکه تاريخپوهني،لرغونپوهني، متنپو هني،يادوديزې ادبپوهني (اد بي فنونو) په توپير په هسي مشق او رياضت، بې اکادميکي- سېستماتيکې زدکړې راخپلېدای نه شي،کټ مټ، لکه ستا ريا ضي(مېچپوهنه+شمېرپوهنه)، سره له دې چي (ژب-شمېرپوهنه) هم له ښايسته ډېر را هيسي پر نورو ژبپوهنيزو ځانګو راسرباري شوي ده او په مانا پوهنه کي ځني کاراخېستی دی!

(۴) بيا هم په ټينګار سره خپلي ځرګندني راغبرګوم چي له مورنی پښتو سره ستا اونورو ليکوالو او پو هانو مينه اولېوالتيا د ستايني او درناوي وړ دي، خوله دي علمي دود ودستور) سره چي ربړې او اښتني پوښتني يي سم له لاسه له ماسره د يوازېني ځانګيوه په توګه شريکي کړي، کټ مټ هماغسي چي ډېر ښاغلي او اغلي طبي-روغتيايي دا زما له همزولي نومهالي طبي ډاکتر حبيب الرحمان سباو ون سره شريکوي. د لايزر او کمپيوټري طب په ځېر،نوي (پسرغښتي ژبپوهنه د (←ساينس ژور نال، نوېمبر۲۰۰۳) په لاسوند نوره له ټولنپوهنو رابېله شوي او په جوتپوهنو (مثبتو ياساينتيفيکو پو هنو) يي اړه پيدا کړې،او په دې توګه د دود يزو ګرامرپوهانو غو ندي په ژبنيو ربړو مسألو کي، خپلسري او اماتوري لاسو هني نور ځای نه لريّ!

(۵) داچي ته يي مني يا نه مني، د نورو پښتنو ليکو الو غوندې کومي پښتو ليکدودي، ګرامري يا ترمينالوجيکي ربړې او اښتني پوښتني چي په تېره د کابل (نصاب) پروژې راهيسي تاد تاند او يا نو رو ووېيانو له لارې خپرې کړي او لا يي خپروي ، ما دا نيمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېږۍ پرې د ښوونې (تدریس) تر ځنګ په سوونو لیکنې څېړنې خپرې کړې او بیا پر کتابي کچ د پښويې او بیا لیکلارې په پر لپسې څو غځېدلو چاپونو کې را نغښتې دي،د سربلونو-وستر بلونو او غبرګبلو نو څوسوه چارتونه او جدولونه خو مې تر پېښور،برلین،

.... ۱۶۲ ....

اکسفورډ او لندن پو هنتونونو پو رې لاس پرلاس وېشلي او ور شنلي دي. که ته دغه کتابونه له کابل و پېښوره را غوښتای یا راوړای نه شې، لږ تر لږه یې خو دهمدغې تاند ووبپا نې په خونديځ (آرشيف) کې تر یوه ځغلنده سترګلیده تېرولای شې، او هله یې د پېژندنې او کار ونې په تړاو خپلو او نورو مینه والو تېروتنو ته ور ځیرکېدلای شې!

رښتیا هم که لا همدلته دې پرخپل خپل وخت ترسترګو تېرکړی وای، دغه سر خوږی مې نه پرځان لوراوه او نه پرتا چې ښایي ډېرو مینه والو ته سل په سل کې نوې خبرې نه وي!
[

(۶) همداراز په هماغه آرشیف کې]۶ یاوې-درې واوه او درې هاوې[لیکنه هم موندلای شې او په ترڅ کې یې د←(ی ګانو) ډولونه چې په دغه لړ کې ښاغلي خبيب علي د دودیزې کړوالې (ئ) دفاع کړې او مایې دروایتي یا سکولاستیکي: دک و دلیل پرځای (پښوییز مانیز) سپیناوی کړی دی:

دوې خپلواکې(واوېلي)، لکه: (اوږده -ې او لنډه-ي)؛ یوه نیمواکه ی/y/ له ګڼو دیفتانګي ځېلونو سره، لکه: (نو موالہ ی) او (کړواله ئ)، او یاهم په جلا(-ی) بڼه په خوی، دوی، ځای، خدای کې چې دغلته پېښوریان یو ناړین ګوډی الف (ء) هم پر سر وراچوي_ کړواله (-ئ) له نوموالې (-ی) سره تو پیرول ځکه اړین دي، چې تر منځ یې پښوییز او مانیز ټکر پېښېږي، هغه هم د نوموالې(-ی) پروړاندې د په نابشپړوسمهالو ډېرګړو کړونو بېلګو کې کړوالې،لکه: لړی (سلسله) او لړئ (شور میدهید!)، اوکری (د جولا تنستې اوزار) او کرئ (میکارید!)، کنی (ګوشهٔ کُرد زمین) او کنئ (می کَنید!)،شړی (شال) او شړئ (می رانید!)، منی (پرهیزګاره) او منئ (می پذیرید!)، پېری (جن) او پېرئ (میخرید!)؛

همداراز همجولیزې بېلګې یې خو لا پرېمانه دي،لکه رسی (رسن) او رسئ، لړی (غاړه) او غړئ (می تابید) (میرسید!)،(خوری (همشېره-پرستاره) او خورئ (میخورید یا بخورید!)، وړی (پشم) او وړئ (میبرید)...چې که بشپړ غږپو هیز او پښوییز یا مانیز ټکر هم ونه لري، جولیز دا خو هم په اوسني پېریاني لیک او لیکدود کې پوره ستونزې او ګډو ډی رامخته کوي او له لوستو نکي لارلو دن ور کوي،استاد خادم بیا دواړې (ئ) لیکلې، هغه هم په دې پلمه چې پښتانه (لکی نه لري)؛ پر سترګو هم دومره ډېرې لکی ښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه لګي، هرګوره نیمواکه او زوروواله (ی) یوازې د ښځې او ویي پایته له نورو ځېلو نو توپیرېدای شي، لکه (یا،یو- بیا-بیاتي)، او زور واله،لکه سړی، لرګی،ځای، پای)، نه په سراو منځ کې، د ښاغلي خبیب له خوا کندهاري (یوګړې نرینه ئ)، په راغلئ-ولاړئ، دئ دئ (= دی دی) د اړوندې ګړدودي ډلي د یوه٠ځانتنی خپلواکونج او خجپوهني زېړنه ده او د نورو درو واړو ډلو پر وړاندې، کره او معیاري بلل کېدای نه شي (پښتو

لیکلاربنود). وینګ له مخې ۶ دی، اولاکه اردو ډوله پېښوری ناکره (نرینه تأنیثیه) یا پرته هغه (ے) پرې ورسرباري کړو، نو ۸ ته رسي!

(۷) (.زه پر ګرامر نه پوهېږم،ګومان کوم چې په ژبه پوهېږم او...) خبره به درسره ومنم چې ته په خپلو هاندوهڅو او ازمايښتو تر ډېرو ليکوالو او مينه والو،پر پښتو پښو يي(ګرامر) ښه پوهېږې او که زما یا الما نې داځانته مخبېلګه کړې، زموږ تر دوديزو استادانو به يي لا ښه وليکي، خو نومهالی دا، ستا تر شمېرپوهني هم ډېر پېچلی او ورځ تر بلې پرلپسې پېچلی کېږي:

زه د دې منښته (اعتراف)کوم چې له دومره ځانګپوهيزو زدکړو او نيم پېړييزو ښو ونو او پرلپسې غځونو، کرونو او چاپونو سره بياهم خپله پښتو پښويه نيمګړې بولم او هغه هم له دې لامله چې پرلپسې نوې نوې ژبپوهنيزې او بيا پښوييزې را منځته کېدونکي تيورۍ او ليدتوګې مخې ته راځي. يوه پرلپسې پراخېدونکي دا سېمانتيکي او ادراکي تيوري ده، په دې ډول چې ژبني غړيز سېمبولونه له ګردو رغانيزو او ګرامري دويو او دويونو (قواعدو او قوانينو سره)- د پوره وبله پوهاوي (افهام و تفهيم) وړتيا نه لري، په نورو ټکو، دګرېد ونکي يا ليکونکي موخه او پيغام کټ مټ او سل په سل کې اورېدونکی یالو ستونکی ترلاسه کولای نه شي، او پر دې سربېره چې خبره يا متن په دومره کچه وي چې اړونده سکالو يا منځپانګه پکې در سته راځای شوې وي او همداراز اورېدونکی هم پرخپل وار پرذهني وړتيا سربېره د ويونکي اړوند ټولنيز او طبيعي چاپېريال هم له پامه ونه غورځوي او ورسره ورسره يې نغوتې اشارې او پژني خوځښتونه (بادي لنګوېج) هم؛ هرګوره، ليکنه او لوستنه هم بايدله هره پلوه کره او معياري اوسي!

له دې کبله زه هم دېته اړوځم چې خپله پښويه او ورسره ترلې مانا پوهنه نېټه تانده کړم او په دې توګه يې. تر روستۍ سلګۍ پرپېيلی چاپ نوی کړم . له نوي ځوان پښتني پښته او بيا سيده او ناسيده شاګردانو څخه مې داتمه نه کېږي، تر شل دېرشو کلونو پورې د پښتو ژبپوهني پاتوړې (مير اث) مې پرمخ يوسي او پرلپسې يې وغځوي او تاند نېټه (update) کاندې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

زاړه شاګردان   مي د بورسونو په تمه تمه همداسي پښنه پرځای او کورناستې ته سترګي پرلار پاتي دي او همدا زما لوستکتابونهشاګردانو ته ور دېکتي کوي؛ يونيم چي دېخوا را کډوال شوی، د راتګ پورونو او ترشاپرېښو کورنيو له غمه پژني(بدني) کارونه کسبونه کوي.

(۸) (سلمه) يو پورشمېر (عدد رتبی) دی او (فيصدی) لپاره يي پرکار اچول هسي بېځايه دي، ولي توپير نه شي، پورشمېر پارسي او نوري نژدې خپلواني ژبې هم لري، خو

.... ۱۶۴ ....

(فيصدي) کاروي، نه صدم يا صدمين؛ همداسي د اروپايي خپلوانو له (پرسېنت) او (پروسېنت) درواخله!

(۹) (کچه) تا پخپله سويه،سطح، اومعيار) ماناکړې او (اندازه) مانا دی پر (معيار) بدله کړې او هسي دی په ناسيده ډول (کچول- په کچه کول=پيمايش کردن، اندازه کردن) ور زيات کړي دي؛ د (معيار، ستاندرد) په مانا نه په بره او نه په لره کې څوک کاروي او نه په کوم سيند سيندګي راغلې ده؟

داچي تا (کچه)د يوه هندسي ترم (اصطلاح) په توګه پر بېلابېلو ډولونو شنلي ده، د ژبې له ورځنی دودي کاروني سره اړخ نه لګوي، داسي چي د بېلابېلو پوهنو او پو هنځانګو له مخي يو درجن نوري ماناوي هم درلودای شي: مونږ دېنوونځي له تولګيوالو به سره په توکي کولي: (سوډيم کلورايډ) دی خوړلي يا (H2O) دی څښلي دي؛ مورفولوجي لږ تر لږه د درو پو هنو(ژبپو هني- ځمکپېژندني او درمليو هني) ترمنځ شريکه نومونه ده، خو ما ناوي يې سره يوراز نه دي؟

د رغښتي ژبپو هني (structural languistics) نوموتلي امريکايي ژبپوهاند (ليو ناردبلومفيلد1887-1949) پر ژبنی او ګرامري جوله (فورم و ساختار) دومره زور اچولی وو چي د ژبې آره دنده (مانا او مفهوم) يا (افهام و تفهيم) بېخي چليپا کړي ول، د بېلګي په توګه يې په (the Meaning of meaning) کتاب کي کښلي ول: د (مالګي) رښتينه مانا (سوډيم کلورايډ) ده او دغه کيميايي توکي او ترېښتي چار يې بايدړومبی وپېژندل شي ، نودابه غوره وي، پر وييونو (لفظو نو)او پښوييز چار يې بسنه وکړو!

تردي چي تر مرينې يې لس کاله روسته ځوان نووام چومسکي چي اوس تر نويو رسېدلی، پر ضد راپورته شو په خپل بېساري نښير (ژبپو هنه ، ماهيت، منشأ او کارونګ) يي د پسرغښتي (Post-structural)انقلاب بنسټ کېښووه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په (کره پښتو ليکلاربشود) کې له دوو ليکدودو او دوه ماناوو سره کره زباد کړی: د (مقدار،اندازه) په مانا (کچه)، لکه (هند ته په ډېره کچه مېوه لېږدي يا صادرېږي او د (سطح-سويه) له مانا سره، لکه (پر هېوادني- سيمييز- او جهاني يانړيوال کچ) او په دې لړکې(د کابل پر کچ ياسطح-سويه) هم سم سهي راځي (معيارېا ستاندرد او يا نورم)ماناوې ترې ډېرې لوړې او هراړخيزې دي!

(۱۰) تا د اروابناد دوست پر اخځ چې په تاريخي ژبپوهنه کې له ماستري بر يليک سره له نيم درجن شوروي(نوماندو ډاکترانو) يا (کانديد نووکانو) څخه ميدان وړی او له تاسره مې ږومبی پلاځ-۳لسيزې پخوا همهاغه کره مخامخ ليدلي ول) ستاينوميزې پوړی (ښه- ډېر

..........پږږږ ۱۶۵ ....

ښه- خورابنه) په يوه غونډله او لا په اړ وندمتني يا ويناييز چاپېريال کې دننه سم راځي، خو را بهرنه، د بېلګي په تو ګه، که پارسي غونډله (شهر کابل يک پرنفوس ترين شهراست)، نه شي کولای (کابل ښار يو خورا ګڼ مېشتی ښار دی) راوژ باړې، ياني دغلته(خورا) د ستاينو ميز تينګار توک (اېنتنزيفا ير) په توګه د ماناپوهني له مخې د(- ترين) رو ستاړي انډول کېدای نه شي،بلکې پر ځای يې (کابل ترټولو ګڼمېشتی ښار دی) سهي او کره راځي، يايې هم ((يوازېنی)) ستاينوم ځای ورډکولای شي- ما پخپله (تر- ترين) له پارسي راپور کړي او دود کړي دي، ځکه ۲۵٪پردی پانګه راپورولای شو!

(۱۱) بناغلي عزت اله نورزی پر دې سربېره چې له (تر) سربل سره يې پاسنی (ترټولو) سوپرلاتيف انډول هېرکړی ،نورې تېروتني يې هم کړې دي، ده ته هم په کاروه، زما اخځونو ته يې مخه کړې وای. سربلونه او وستربلونه يا په يوه نامه (غبرګبلونه Ambi-positions)کټ مټ، لکه (ستاينومونه،شمېرنومونه او نو مځري) د څيزنوم (اسم) په ټاکندويانو کې راځي چې بېلابېل پېرونه (حالتونه) ور ښيي، لکه الماني يا انګرېزي داتيف، اکوزاتيف، لوکاتيف، ووکاتيف... او رو سي او نورې سلاوي ژبو بيا لرغو ني اته واړه هندواروپايي پدېژونه ساتلي دي او پښتو له دوه درو پرته نور د سر بلونو په مرسته راځرګندوي (←زما هماغه اخځونه)؛ په (تر-ټولو) کې (ټول)، په (تر- سره) کې (سر)، په (تر-پايه...) کې (-پای) هم ناخپلواک نه، بلکې خپلواک مورفيمونه، وييونه او بيا (څيزنومونه) او يا يې ځايناستي دي!

د پښتو غبرګبلو يوه ځانګړتيا يا ځانګړنه (نه خوی؟) داده چې د سربل او وستربل ترمنځ يوه ټاکلې همغږې تيکاو لري، ياني (د- سره)، نه بلکې (له-سره) يا (په- با ندې) نه،بلکې (پر-باندې) سم راځي او داسې نور!

(۱۲) د علمي-فرهنګي نويزونو (نيولوجېزمونو) ياپارسي (دانشواه ها) په تړاو ستا وړانديز موږ د (يوې- کره ليکنی پښتو)غورځنګ له هماغو لومړيو څخه راپيل کړی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرلپسې غځېدونکی پېنځژبيز سيند يې دوه ځله چاپ شوی او د ځوان کمپيوټري پښت نوې رغاونو تر کرونې روسته نوي چاپ ته چمتو کېد ونکې دي. کرونې يې په دې اړينې دي چې ډېری ښاغلي او اغلې زما لارښودونه په واک کې نه لري،که.هغه پر رسنيز او يا کتابي کچ رامنځته کوي: لومړی بېلگې يې زياتره کمپيو ټري-انټر نېټې هغه دي او بيا بېلابېلې، لکه د اونيزو ورځو نو مونه، زموږ تر کرونې روسته: (پيلنی-يونی-دونی-درنی-څلنی- پنځنی او اونی) رادود شوې_ پر کتابي کچ خو د اغلې ډاکترې سيما ابراهيم خېلې، طبي، د دوو بياباني ورونو ډاکتر نجيب بياباني اناتومي او د مجيب ورور يې اقتصا دي هغه او داسې نورې نومونې خو را سره په کمپيو ټرکې خوندي دي چې د يوځا يي چاپ لپاره مو ساتلې دي. – او که ستا اجازه وه، شمېرپوهنه به پکې هم راو نغاړو او د يوه لوی سمندر په بڼه به يې د علوماکادمی له خوا چاپ ته وسپارو؟

.... ۱۶۶ ....

(۱۳) ستا له دې څرگندونې (پښتو لکه بله هره ژبه له ځانه پوره ده) هم دامانا اخلم چې پښتو د بلې هرې ژبې په څېر يو ناپايه پټنوان (بالقوه ظرفيت) يا (پو تنسيال) لري، يانې د هر راز نويو جاجونو (مفاهيمو) لپاره يې د تيارو ولسي مخبېلگو له مخې بالقوه يا پټه زېرمه د نيولو جېزم له لارې راسپړلای او هر راز نوي انډولونه (وييونه رامنځته کولای شو. لکه څنگه مو چې له اماني پېر د (پښتومرکې او بيا پښتو ټولنې راهيسې) دا نوي کاله لړوډېرې رارغولې دي: د مېږتون پر بېلگه (روغتون،درملتون،زېږنتون،مرستون،پوهنتون...)، د (اجلځی، رغځی ...) پر بنسټ (ښوونځی، پوهنځی، پالنځير تمځی...) او له لمريزوڅلو ښتونو کلونو را هيسې د ادبياتو پښتو څانگې په چوکاټ يا اډانه کې د نوې ژبپوهنې د ماسټرانو (الهام، ياري، شاکر) له خوا له نويو وبيرغاونيزو آرونو (اصولو) سره سم رامنځته شوي (ژبپوهنه، غږپوهنه، وتوځی، زېږځی، ژبيز، غاښيز، شونډيز، تالوييز، ستو نيز، چنغړکيز... غږو نه) او په لا ښه ترا مېتوديک او سېستماتيک ډول د پنځمې لسيزې له پيلامې سره زموږ د غورځنگ او رابهر ستا غوندې د نورو مينه والو او څانگپوهانو له خوا يې خبره زرگونو تو ته رسېدلې او مخ پر بره درومې!

(۱۵) پاسنی خبرې بيا رانچوړم چې اوسني ژبني ساينس دا رازباده کړې چې هره ژبه ناپايه پټنوان (پوتنشيال) لري او زموږ پښتو له امير کروړه تر اميرحمزه ښايي،متې (ايله) ۹۹٪۹۹ پر کاراچولې وي، نوکه ما او د(يوې-کره ليکنی پښتو) غورځنگ نورو پليونو، او ان داوسني ځوان کمپيوټري پښت نوښتگرو په گډون، د همدغه ژبني ساينس په مټ په دې نيمه پېړی کې تر ۹۹٪۰۰ ورزياته کړې اوسي ،خولی به اسمان ته واچوو؛ له لاس برلستونې تربرې پارسی سره علمي-فرهنگي سيالي بې له هغې ناشونې ده، خو څه چې شونې او اړينه ده، هغه د يوې- يوازېنی کره ليکنی پښتو) سمبالونه او د پټنوان رابرسېرونه او دودونه ده!

(c) ketabton.com: The Digital Library

مانا یې داچې اوسني ژبني ساینس دا رازباده کړې چې هره ژبه ناپایه پېتوان (پوتنشيال) لري او زموږ پښتو ښايي،له اميرکروړه تر اميرحمزه متې (ايله) ٩٩٪٩٩ پر کاراچولې وي، نوکه ما او د(بوي-کره ليکنی پښتو) غورځنګ نورو پليونو، او ان داوسني ځوان کمپيوټري پېښت نوښتګرو په ګډون، د همدغه ژبني ساينس په مټ په دې نيمه پېړۍ کې تر ٠٠٪٩٩ ورزياته کړې اوسي ،خولی به اسمان ته واچوو

(١۶) پر ٢٠٠٥ ز کال د مخابراتو وزارت د کمپيټر ساينس د پازوال د ښاغلي منصور انصاري په تخنيکي لارښوونه ما او استاد آصف صميم د مايکرو سافټ کمپنۍ له سپارښتني سره له شپږ لکو ٢۶زرو نومَونو څخه متې درې زره نوموني ورغولې، اکر داچې د کمپنۍ له خوا له اړوند لس ژبيز ګروپ (انګرېزي، روسي، عربي...او پارسي) هغو ګردو بشپړې کړې وې. هغه هم، پخپله وزارت دود نه کړې او پښتنو

ځوانانو هم په ايراني کمپيوټري کورسونو کې د (کړکۍ، دوتنې... او سولګر) پرځای (پنجره، پرونده...او رايانر) زده کړل- ايران له نژدې يوې پېړۍ را هيسې علمي-فر هنګي او تخنيکي (دانشواژه ها) لپاره ټوليز سرکاري (فر هنګيستان) او بيا هرڅا نګېوه د خپلې څانګې هغه د ژبپوهانو په همغږۍ سره رغوي او د هوکړې او دودېد نې لپاره ورته سرکاري پشتوانه ټيکاو لري!

(١۴) لکه پاس چې ورته نغوته وشوه،زموږ غورځنګ له ١٣۵٢ل. راهيسې د کابل پوهنتون د بېلابېلو پوهنځيو اواړو ندو بشري پوهنو،هنرونو او ساينسي- انجينري نومونپوهنې راپيل کړې وې چې لس-دولس کاله روسته ورته دوکتور نجيب اله د دري- پارسي هغې په را نغښتنه رسمي بڼه ورکړه او لاسباړه (حق الزحمه) يې هم ور هوکې کړې وه چې له بده مرغه دهغه سترانسان له راپرځېدنې سره، مو هرڅه توري غدۍ تالا ترغی کړل!

(١۶) د ژبپوهانو او ژبه ټولنپوهانو ګواښنې(warnings) لا څه کوې چې وايي:

[پرلپسې په بشري نړۍ کې د نويو نويو مفاهيمو يو توپان رابهاند دی او هماغه معيا ري ليکنۍ ژبې ترې بچېدای شي چې پر وړاندې يې خپله درېګونې پانګه هم پرکار وا چوي ، اوکه اړونده لغوي پانګه يې يومخيزه راپور کاندې، پايښت (بقأ) يې له پوښتنې سره مخامخېږي!]

په دې مانا چې د نړۍ هرې سيالې او دوديالې علمي-فرهنګي ژبې ويپانګه څلور برخې رانغاړي ٢۵٪ګړويزونه (دايلکټېزمونه)، ٢۵٪ زړويزونه (ارکاييزمونه) ٢۵ ٪ نويز ونه (نيولوجېزمونه) او٢۵ ٪ پورويزونه (فارنېزمونه)!.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هسي ولولې او احساسات دي چي له دغي غبرګي لنګوېستيکي تشي سره سره،له
پارسي ژبې سره د يوبرابر ملي-رسمي سيالۍ او کاروني ربښتې (حق) داوې دنګلې کوو!

ځکه پښتو لا يوې-يوازېنۍ کره ليکنۍ ژبې) ته لوړتيا نه ده موندلې:

نه پښوييزې- رغاونيزې رنګارنګۍ (ور سېد- ورسېدو- ورسېدلو-ورسېدئ-سېدلئ-
أورسېدو...) يورنګۍ ته لوړ تيا موندلې او نه يې پارسي هومره پېه وييپانګه رابرسېره
شوې او رادود کړ شوې چي تر ټولو مخکي ورسره پخپله پښتانه ناباندې دي، نو د ستر
خوشال خبره لا هغسي پرځای پاتې ده:

. ... ۱۶۸ ....

چاپې پلو له مخ وانه خېست

پښتو لاهسې بکره پرته ده

په ټوله پښتني- افغاني او بيا علمي- فرهنګي مينه او مننه

ستاسې د ګردو پوهيالو او فرهنګيالوسپينږيری خواخوږی زيار

:ليکنې ژباړې او شينواري مېږي د ډاکتر ماخان

<u>1988 Vienna (Austria):</u>

<u>:لومړی</u>

H.K. Kaiser , M. Shinwari : Aproximation compact topological algebra : contributions to general algebra 6 ; Page 117 – 122

<u>1987 Vienna (Austria):</u>

<u>:دويم</u>

لومړی-Interpolation und Aproximation durch Polynime in Universalen Algebren . Diss . Uni. Wien

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم-*Interpolation and Aproximation by Polynome in universal Algebras, Dissertation at the University of Vienna/Austria*

توري ودې ټولنه،،له لرپوهنې پښتوټول کتابونه په المان کې د ،، افغانستان کېلاندې د شمه خوا چاپ شوي دي

2000 Bonn (Germany):

.... ۱۶۹ ....

نري، فزيک او اقتصاد لپاره جره د انيوهنې برسرپيد شمه : رپوهنې ستر کتابـيد شمه :دريم مخونو کې چاپ او دا نوي ۹۰۰ دا کتاب په) کوونکو لپاره همداسې د ښوونکو او زده ، (ځنو ځايونو غزېدلې او ځنې ځايونه ترې لرې شوي دي ليکنه به يې

2003 Bonn (Germany):

رنه ياو کتې د کتې شمه –کتې رنه، ديزرو کې شمه ،په سلو ، (هندسه)ځمککچپوهنه :څلورم کوي د اختمالوالي شمېرنه کتاب د ښوونځي ټولي اړتياوې پوره ،

2003 Bonn (Germany):

(ته پورته شوی ketabton:com) (د الجبر بنسټونه دي) الجبرونه :پنځم

2003 Bonn (Germany):

(ته پورته شوی ketabton:com).پښتو ډکشنري –رپوهنې انګرېزي يد شمه :شپږم

2003 Bonn (Germany):

ته پورته شوی) ketabton:com) او پښتو الماني ډکشنري -رپوهنې الماني - پښتويد شمه :اووم

Mathematical dictionary German/ Pashto and Pashto/German

2003 Bonn (Germany):

(c) ketabton.com: The Digital Library

((شوی دی، ساده لیکل یو پیل دا کتاب په دې څانګه کې) دفرنځیال برابرون :اتم
(ته پورته شوی ketabton:com

Differential equation Translation; An Introduction

Bonn (Germany): 2003

ر پوهني فرمولونو ټولګه‌ید شم :نهم

.... ۱۷۰ ....

Mathematical Formulas

2003 Bonn (Germany):

رپوهنه له عربي په پښتوېشم :لسم

1997 Bonn (Germany):

په المان کې :د افغانستان په هکله سپيني خبرې :یوولسم

د افغانستان روغي او بيا ابادولو ټولنه،، له خوا،،

.

دولو د افغانستان روغي او بيا ابا،، ۍ کال دمخه ډاکتر ماخان شینواري ۲۰۰۰ له :یادونه
مجلې هم را وستلې سياسي له خوا دري ،،ټولنه.

:او نوری لیکني ژباړې

Prof. Brinkmann. (From Brinkmann.du.de) :

دا کتابونه د ښوونځي .لاندې د برینکمن لیکنې چې له پرینکمن ن ج څخه ژباړل شوي دي
له پاره او همداسې د کانکور ازمویېنې له پاره ګټور دي.

(ته پورته شوی ketabton:com) شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره لومړی ټوک - دولسم

(ته پورته شوی ketabton:com)شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره دویم ټوک – دیارلسم

(ته پورته شوی ketabton:com)شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره دریم ټوک – څوارلسم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته پورته ketabton:com)د بسوونځي لپاره د احتمالوالي شمیرنه - پنځلسم
(شوی

ته پورته ketabton:com)احصایه یا ستاتیستیک دښوونځي لپاره – شپاړسم
(شوی

خه چي د شتوتګارت پوهنتون‌لاندي کتابونه د شتوتګارت د پوهنتون د استادانو د لکچرونو څ
ن ج څخه خپاره شوي را ژباړل شوي.

(ته پورته شوی ketabton:com) ۱ انالیزی – اولسم

(ته پورته شوی ketabton:com)۲ انالیزي – اتلسم

(ته پورته شوی ketabton:com) کرښیز الجبر – نولسم

(پورته شوی ته ketabton:com) د شمیرپوهني بنسټونه - شلم

(ته پورته شوی ketabton:com)د فرمولونو ټولګه - یوویشتم

(ته پورته شوی ketabton:com)فنکشنل انالیز – دوه ویشتم

(ته پورته شوی ketabton:com) وکتور شمیرنه – درویشتم

نوري ژباړې

کرښیز الجبر:څخه. grundstudium.info/linearealgebra/www له – څلرویشتم۱۳
(ته پورته شوی ketabton:com)

ketabton:com)کټونیوهنه یا د اعدادو تیوري Georg Gutenbrunner – پنځویشتم
(ته پورته شوی

زما لیکني

Bonn (Germany):

دا : د پوره تغیراتو سره :لومړۍبرخه دویم چاپ رپوهني ستر کتاب‌ید شم - شپږویشتم
نري، فزیک او اقتصاد لپاره ، همداسي د ښوونکو جنا ره دیبرسبرخي رپوهني‌ید شم کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

(په کتاب کې د اړتیا سره زیاتونه او کونه راغلي .پوره ګټور دی او زدهکوونکو لپاره (ته پورته شوی ketabton:com

.... ۱۷۲ ږږ................

(ته پورته شوی ketabton:com) دویمه برخه ريو هني ستر کتابـيد شم -اوه ویشتم

ته ketabton:com) دويم چاپ د پوره تغيراتو سره (هندسه) څمککچپو هنه - اته ويشتم (پورته شوی

(ته پورته شوی ketabton:com) الجبر بنسټونه دويم چاپ له تغيراتو سره – نه ویشتم

(ته پورته شوی ketabton:com) ډېرۍ پو هنه يا سټ تيوري - دېرشم

(ته پورته شوی ketabton:com) (منطق رياضي) د شميرپوهني سم اند – يودېرشم

(ته پورته شوی ketabton:com)د يو څو شميرپوهانو ژوندليک - دوه دېرشم

د شمير پو هني ګډې وډې ليکني – دريدېرشم

د مشتق او :شوی داهم ژباړه ده، خو ليکونکی يې متآسفانه راڅخه نابلد -څلوردېرشم (ته پورته شوی ketabton:com)انتيګرال شميرنو ته تمرينونه او اوبيوني يا حلونه يې

دري ډکشنري + د شميرپوهني انګريزي پښتو او عربي – پنځه دېرشم

(ته پورته شوی ketabton:com)د شميرپو هني پښتو انګرېزي ډکشنري – شپږدېرشم

)ډکشنري د شميرپو هنيزو وييونو په پښتو روښانه ونه د شميرپو هني پښتو – اوه دېرشم (ته پورته شوی ketabton:com

دا هغه ليکني دي، چې څني يې په نړيول جالونو کې خپرې)د زړه له کومي - اته دېرشم .شوي دي)

.د افغانستان په هکله سپيني خبرې، چې وبه غزيږي – نه دېرشم

خو لا پوره نه دي ،نوري ليکني، چې په ژباړه يې پيل شوی

د شتوتکارت پو هنتون لکچرنوټونو څخه ، چې د شتوتګارت پو هنتون ن ج څخه –څلوېښتم (ته پورته شوی ketabton:com)د ګروپونو تيوري :خپريږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښوونځي لپاره فزيک د برينکمن ليکنه -

دا چي زما دويم مسلک فزيک) ولکي ښخه تر اووم ټولګي پوري ژباړل شوی‌له پنځم ټ
-د شميرپوهني په څير- دا هم د دي ليکوال يوه ډېره ښه ليکنه ده، چي .دی، دا ليکني ژباړم
او (دلته هم زيات تمرينونه د حل يا اوبيوني سره په کي راغلي او ماته زيات ګټور برېښي
ژباړليدالاندي د برينکن ښخه را

(ته پورته شوی ketabton:com) فزيک لومړیبرخه - يوځلوېشتم

ته پورته ketabton:com) .همدا کتاب .برېښنا پوهنه .فزيک دويمه برخه – دوه ځلوېښتم (شوی)

دي .د پوهني وزارت له خوا چاپ د ښوونځي شميرپوهني کتابونو ته کتنه – درېځلوېښتم
هر کتاب يوي برخي ناسمونونو ته ګوته نيول شوي او کتاب کي د دښوونځي کتابونو د
(ته پورته شوی ketabton:com).ناسمونونه بيا سم شوي هم دي

(ته پورته شوی ketabton:com)د فزيک کوچنی ويونو دکشنري –څلورځلوېښتم

(ته پورته شوی ketabton:com).يا اړيکويونه پرېپوزېشن – پنځه ځلوېشتم

(پښتو کي ناسم راننوتي ويونه، چي سم شوي دي)نژبسمو = شپږځلوېشتم

۲۰۲۰ پښتو ژبلار يا ګرامر –اوه ځلوېښتم

له پخوانی ليکني ښخه نوی شوی : (که غواړی دويم غزېدلي ليکنه) ژبسنوم –اته ځلوېشتم
.۲۰۲۰ او پوره غزېدلي

په توګه له دري تازه ليکلي خو تراوسه کتابتون ته نه دي پورته شوي او دا د ځانله ليکنو
کاله را په ديخوا د تاند او په دا ورسته کي د دعوت او همداسي د نورو د ج ښخه خوريږي
په دي کتاب کي د پښتو ناسم ننوتي ويونه څېړل شوي ناسمونونو ته .او خواره شوي دي
نه ګوته نيول شوي او په دلايلو روښانه شوي، چي ژبمينوالو لهپارهيي لوسته او ګوتنيونه اړيږ
.ده

۲۰۲۰ داسي څه له فلسفي –نهه ځلوېښتم

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰۲۰ ژبې مرې او نورې ليکنې –پنځوسم

:ډا کټر شينوارى ليکي

زما د غزيز او ان د Ketabton.com کتابونه په کتابتون ټکى کوم نه دېر ۳۹ زما نږدې ونځي له وخت ملګري، خو له ما پوره ځوان ستانه مير زهير شينواري ځوي زما د ښو ګران ځوان وراره ګل شمشاد زهير شينواري له خوا خواره شوي او هيله ده، چې دا نور به هم زر تزره راته خواره کړي، چې ډېره مننه ترې کوم.

:د ډاکټر شينواري د پوهنيزو هلو ځلو له امله ستاينليکونه

جرمني .د افغانستان کلتوري ودې ټولنه – ۱

د افغانستان کلتوري ټولمه کولن ميشنيش – ۲

د ښوونځي نهم ټولګي شميرپوهنې کتاب کې مې نوم ليکل شوى، خو ما په :اړيينه يادونه کې څه نه دي ليکلي.

امه چاپ شو د دولسم ټولګي له پاره يې پښتو او دري کتابونه ليکلي وو، چې هغه بيا په بل ن او پوره ناسمونونه يې درلودل، پرته له هغو پوښتنو يا نور جملو اوبيونو يا حلونو څخه، چې د پوهنې .هغه همغه د ډاکټر شينواري د ليکنې په کې پاتي وو او د ده نوم هم په کې نه وو وزارت او تر جمهورريس پورې يې ليکنې ولېږلې، خو د نصاب استادانو په غوښتنه يې د نورو کارونو څخه ډډه وکړه، وايي، چې څه مې بې له دې هم نه شو کولى

.

.

.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکتر ماخان میرې شینواري ژوند ته یوه لنډه کتنه

په لومړي ځل یې نوم ،،میرې،، وو، چې د رحمابابا) ماخان :نوم
(لیسه کې نوملیکلو وروسته ماخان باندې بدل شو

شینواری : د کورنۍ نوم

 اروابناد نورالرحمان :نوم د پلار

اروابناده پستو :د مور نوم

اروابناد حسن خان :د نیکه نوم

اروابناده صبربي بي :د نیا نوم

۱۵ د سپتمبر په ز ک ۱۹۴۶ د ډاکتر ماخان شینواری :دزیږیدو کال
۱۳۲۲ سمه نیټه یې .دا خو هغه رسمي ز ک دئ) زیږیدلی دئ نېټه
ه ک ۱۳۲۰ خو تره مې وایي ،وي ش ه کلونو منځ کې باید ۱۳۲۰ او
(دئ

ننگرهار د شینوارو د هسکې مېنې ولسولي په :د زیږیدو ځای
.مورگې کلي کې زیږیدلی

قرانکریم تر له د مورګۍ غارخلي کلي کې د لمنځتون استادانو څخه
پنجکتاب، خلاصه، مونیه، ګلستان پورې، چې دا مو بیا په ښوونځي
.ېدې چې پوره پرې پوه ش هم لوستل، لوستلي، خو بې له

د هسکې مېنې پورې ۱۹۵۴ تر ۱۹۵۱ له :کلیوالي ښونځي
چې دی یې هم د لومړنیو زوکوونکو له ډلې ،مورګۍ لومړني ښونځي
.څخه وو

ټولګې پورې له ۱۲ له لومړي او بیا له دریم تر : د رحمان بابا لېسه
.پورې ۱۹۶۵تر ۱۹۵۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولګي پورې د خپل ټولګي ۱۲ تر دی د رحمان بابا لیسه کې له دریم
.پاتې شوی اولنمره

ز ک د کابل پوهنتون دطب پوهنځي په همدې کال کې ۱۹۶۶

ز ک د سپټمبر میاشت د ښوونځي برس له لارې اتریش ویانا ۱۹۶۶
.ته تګ

کال پورې ویانا اړوند مودلینګ کې د الماني یا ښه ۱۹۶۷ تر ۱۹۶۶
.وستېې اتریشي ژبې او د دیارلسم ټولګي لـ

د وینا پوهنتون کې نوملیکنه، چې د پوره زیاتو ۱۹۶۷ اکتوبر
)ز ک کال کې د ډاکترۍ په اخستلو بریالی شو ۱۹۸۹ ستونځو سره په
.(دا نو پوره ستونځې دي

.د فبروري تر پای د دباندنیو چارو وزارت کې مامور ز ک ۱۹۸۸ ک تر ز ۱۹۸۷له

کې د افغانستان جمهوریت بون جرمني جون پورې په ۱۹۹۲ مارچ څخه تر ۱۹۸۸ د
.تر نوم لاندې (صفر نه وو)شارژد افیر کې د سفیر دندې د سفارت

.له هغې وروسته په جرمني کې سیاسي پناه

ز ک جنوري پورې د کابل علومو اکادمي د پیداښتي ۲۰۰۵ ز ک جون څخه د ۲۰۰۴ د
.پوهنو ځانګه کې دنده

دسمبر پورې د ریاضي ځانګه کې د پوهني زک ۲۰۰۹ د مارچ څخه ز ک د ۲۰۰۸ له
.کې دنده نصاب وزارت درسي

څخه همدا د کتابونو لیکلو او د ۱۹ ۹۷ ماخان شینواري بې کاره نه دی او لږ تر لږه له
.ژباړې دنده په غاړه اخستې، چې خپل فکر تر شوني پولې پورې تازه وساتي

میرمن ښاپیرۍ سره واده شوی، چې د واده خبر ورته کې له لرې د ۱۹۷۲ ماخان میړي په
.ورغلی ته ویانا اتریش

(c) ketabton.com: The Digital Library

.ز ک کې کوزده کړې وه ۱۹۶۳ ده د میرمن ښاپیرۍ سره په

ز ک دوه بچیان وبخښل، چې ۱۹۷۹ دوي ته لوي ځښتن په اتریش ویانا کې د مای په شلم
همکاره وه او د حقوقو ډاکتره ځانګه په المان کې د پوهنتون علمي .ځانګه او اباسین نومېږي
.ده او اباسین ملي اقتصاد او تیولنیزه سایکولوژي لوستلې

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library